

ANNE – BABA VE ÖĞRETMENLERİN OKUL ÖNCESİ
ÇOCUK KİTAPLARINI DEĞERLENDİRMESİ

Ayşegül GÜNDÜZ (SAĞLAM)

Yüksek Lisans Tezi

İlköğretim Anabilim Dalı
Danışman. Prof. Dr. Mustafa ERGÜN

Afyonkarahisar

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran, 2007

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	v
YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ	vi
ABSTRACT.....	viii
ÖNSÖZ	x
ÖZGEÇMİŞ	xi
TABLolar LİSTESİ	xii

1.BÖLÜM

GİRİŞ 1

1.1.PROBLEM DURUMU	1
1.2.ARAŞTIRMANIN AMACI	2
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	2
1.4.PROBLEM CÜMLESİ	4
1.5.ALT PROBLEMLER.....	5
1.6. HİPOTEZLER (H₀).....	6
1.7. SINIRLILIKLAR	7

2.BÖLÜM

2.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM VE ÖNEMİ	8
2.2.OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUĞUNUN GELİŞİMİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER.....	10
2.3. OKULÖNCESİ DÖNEMDE ÇOCUĞUN GELİŞİMİNDE KİTAPLARIN YERİ.....	11
2.3.1. 0–3 Yaş Arası Çocuklar Ve Çocuk Kitapları.....	13
2.3.2. 3–7 Yaş Arası Çocuklar Ve Çocuk Kitapları.....	14
2.4. ÇOCUK EDEBİYATI TÜRLERİ.....	16
A) MASAL.....	16
1. Çocuklar ve Masal	17
2. Masalarda Bulunması Gereken Nitelikler	18
B) FABLAR, DESTANLAR, EFSANELER (MASALIMSİ ESERLER).....	20

C) ŞİİR.....	21
D) HİKÂYE VE ROMAN.....	22
E) GEZİ YAZILARI.....	23
F) BİYOGRAFİ.....	24
G) TİYATRO ESERLERİ.....	25
H) FEN VE DOĞA OLAYLARINI ANLATAN KİTAPLAR.....	26
I) ÇİZGİ ROMANLAR.....	27
2.5. ÇOCUK KİTAPLARINDA BULUNMASI GEREKEN ÖZELLİKLER.....	28
1. Çocuk Kitaplarının Dış Yapı Özellikleri.....	29
2. Çocuk Kitaplarının Resimlendirilme Özellikleri.....	32
3. Çocuk Kitaplarının İç Yapı Özellikleri.....	33
2.6. ÇOCUK KİTAPLARININ SEÇİMİ.....	36

3.BÖLÜM

YÖNTEM.....	39
A- ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	39
B- ARAŞTIRMANIN EVRENİ.....	39
C- ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ.....	40
D- VERİ TOPLAMA ARACI.....	40
1- Anketin Hazırlanması.....	40
2- Anketin Uygulanması.....	41
E- VERİLERİN ANALİZİ.....	42

4.BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR.....	44
A-ÖRNEKLEMİN ÖZELLİKLERİ.....	44
B-HİPOTEZLERİN TEST EDİLMESİ.....	48

5.BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	101
A- SONUÇLAR.....	101
1- Öğretmenlere Yönelik Sonuçlar.....	101

2- Anne- Babalara Yönelik Sonuçlar.....	102
B- ÖNERİLER.....	103
EKLER	105
KAYNAKÇA.....	118

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

İmza

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mustafa ERGÜN

.....

Jüri Üyeleri : Yrd. Doç.Dr. Şenay YAPICI

.....

: Yrd. Doç.Dr. Hilmi UÇAN

.....

İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Ayşegül GÜNDÜZ (SAĞLAM)'ün “ Anne-Baba ve Öğretmenlerin Okul Öncesi Çocuk Kitaplarını Değerlendirmesi” başlıklı tezini değerlendirmek üzere 01/ 06 /07 günü saat 15:00’ da Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Mehmet KARAKAŞ
ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

ANNE – BABA VE ÖĞRETMENLERİN OKUL ÖNCESİ ÇOCUK KİTAPLARINI DEĞERLENDİRMESİ

Ayşegül GÜNDÜZ (SAĞLAM)

İlköğretim Anabilim Dalı

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran, 2007

Danışman: Prof. Dr. Mustafa ERGÜN

Araştırma, öğretmenlerin ve anne babaların okul öncesi çocuk kitaplarını nasıl değerlendirdikleri ve bu kitaplarda hangi özellikleri dikkate almaları gerektiği konusunda görüşlerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma, 2006–2007 eğitim öğretim yılında Afyonkarahisar ili ilköğretim okulları bünyesinde bulunan anasınıfı ve anaokullarında görev yapan öğretmen ve usta öğreticiler ve bu kurumlarda eğitim gören çocukların velileri üzerinde yapılmıştır. Araştırmanın örnekleminde toplam 88 tane anasınıfı ve anaokulu (21 köy, 16 kasaba ve 51 şehir okulu) bulunmaktadır. Bu kurumlarda görev yapan toplam 137 öğretmen ve bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin velileri araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Okul öncesi çocuk kitaplarına ilişkin anne baba ve öğretmenlerin görüşlerini belirlemek için araştırmacı tarafından hazırlanan 27 soruluk anket formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS for Windows paket programından yararlanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde one-way ANOVA ve independent samples T testi uygulanmıştır.

Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin *eğitim durumları* ile kitabın çocukta istenilen davranış değişikliği sağlaması arasında farklı düşünceler ortaya çıkmıştır. Lisans mezunu olan öğretmenlerin, lise mezunu olan öğreticilere göre kitabın "*çocukta istenilen davranış değişikliği sağlaması*" konusunda daha olumlu düşüncelere sahip olduğu belirlenmiştir. Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin *mesleki kıdemi* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür: 15 yıl ve üstünde görev yapan öğretmenlerle, 1-5 yıl arası görev yapan öğretmenlerin fikirleri karşılaştırıldığında, 1-5 yıl arası görev yapan öğretmenlerin kitapta "*farklı kültürlerden de bahsedilmiş olması*" fikrine daha olumlu yaklaştığı ortaya çıkmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular neticesinde resmi kurumlarda çalışan velilerin, diğer kategorilerdeki mesleklere sahip olan velilere göre kitap seçimi konusunda daha hassas oldukları ve detaylara daha çok dikkat ettikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Okul öncesi dönemde olan anne-babalarının *cinsiyetleri* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasındaki farklılıklara bakılmıştır. Buna göre, babaların kitap kapağı, kitapta yazıdan çok resim bulunması, şiddet ve korku unsurlarının bulunmaması, hikâyenin bir plan dâhilinde anlatılması, farklı kültürlere yer verilmesi, çocuğun sebep-sonuç ilişkilerini kavraması, hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurması ve kitabın çocuğa drama yapmasına imkân vermesi konusunda annelere göre daha az duyarlılık gösterdiği ortaya çıkmıştır.

ABSTRACT**PARENTS AND TEACHERS' EVALUATIONS
ON EARLY CHILDHOOD BOOKS****Ayşegül GÜNDÜZ (SAĞLAM)****Afyon Kocatepe University Social Science Institute****June, 2007****Advisor: Prof. Dr. Mustafa ERGÜN**

The research was performed in order to determine have the teachers and parents put the books of children of kindergarten age to use and which features they pay attention.

In this research the common researching model the research contains the teacher who has performed their duties in kindergarten schools of Afyonkarahisar during 2006-2007 semester and skilled trainers and the parents whose children have studied in the same schools. There are 81 villages, 16 towns and 51 cities' school in this research. The teachers which has been teaching in these schools and the students which has been studying become model for this research.

The poll consisting of 27 questions which was prepared by the owner of this research was used to determine thoughts of the parents and the teachers about the books of children of kindergarten age. The data which was acquired at the end of this research was evaluated by using SPSS for Windows. One Way Anova and Independent Samples T Test were carried out on the analyze of data.

In this research these conclusions have been reached. The differences came into existence between the the education of the teachers who have been teaching in kindergarten schools and the change of behaviors which the books leads the children.

It was discovered that the teachers which graduated from the university have made positive thoughts about providing the children with the chance of expected behaviors that the others who graduated from the high school.

There are great differences between the length of issues of the teachers who have been teaching in kindergarten schools and evolution of the children books. When comparing the thoughts of the teachers who have been teach for more than 15 years with the others who have been teaching for one or five years. It is understood that the teachers who have been teaching for one or five years deal with the topic which is about the mention of the different all the more calmly.

Thanks to data which was obtained from the research. It is concluded that the parents who work for government are more sensitive and pay more attention about the selection of the books than the others.

It is examined that during kindergarten's period parents make connection between the selection of the book and gender. According to this it is discovered that the fathers show less sensitivity than the factor on front page of the backs not including violence and fear explaining the story according to plan paying attention to different culture comprehending cause and effect, building the bridge between the real world and imagined things the books' providing the students with performing drama.

ÖNSÖZ

Önemi giderek artan okul öncesi eğitim kurumlarının artması, okul öncesi dönem çocuklarına verilen eğitimin de daha bilinçli hale gelmesini sağlamaktadır. Bu dönemdeki çocuklara sunulan imkânların daha seçici ve daha bilinçli olması için anne-babaların ve bu kurumlarda çalışan öğretmenlerin bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bu sayede okul öncesi eğitimin kalitesi artacak ve anne- baba-öğretmen birlikteliği sağlanarak daha sistemli eğitim ortamı için zemin hazırlanacaktır.

Bu araştırmada okul öncesi çocuk kitapları konusunda anne-baba ve öğretmenlerin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma ile ilgili literatür taramasıyla da, çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler ve kitap seçimiyle ilgili bilgilendirme gerçekleştirilmiştir.

Araştırmam boyunca her an yardımlarını esirgemeyen, görüş ve önerileriyle beni aydınlatan kıymetli danışman hocam sayın Prof. Dr. Mustafa ERGÜN' e teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Ayrıca araştırmamda kullanılacak anketin hazırlanma aşamasında çok değerli görüşlerini bildirerek bana yardımcı olan Sayın Yrd. Doç. Dr. Şenay YAPICI' ya, Sayın Yrd. Doç. Dr. Gürbüz OCAK'a, Sayın Yrd. Doç. Dr. Celal DEMİR'e, Sayın Yrd. Doç. Dr. Hilmi UÇAN'a, Sayın Yrd. Doç. Dr. Levent ÇELİK'e, Sayın Öğr.Grv.Dr. Süleyman KARATAŞ'a, Sayın Öğr.Grv. Mehmet YAPICI'ya teşekkürlerimi sunarım.

Kıymetli zamanlarını ayırarak hazırlamış olduğum anket formumu dolduran Afyonkarahisar merkez ilçeye bağlı anasınıfı ve anaokullarında görev yapan öğretmenlerimize ve öğrenci velilerine de ayrıca teşekkür ederim.

Doğduğum andan bu güne kadar sevgilerini ve ilgilerini üzerimden eksik etmeyen, araştırmam sırasında büyük fedakârlık gösteren annem Nural SAĞLAM ve babam Recep SAĞLAM'a, çalışmalarımda bana sürekli yardım eden eşim Mehmet Baki GÜNDÜZ 'e çok teşekkür ederim.

ÖZGEÇMİŞ

Ayşegül GÜNDÜZ (SAĞLAM)

İlköğretim Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans: 1999 Sakarya Üniversitesi, Okul Öncesi Öğretmenliği

Lise : 1995 Afyon Anadolu Öğretmen Lisesi

İş/ İstihdam

2004 – Araştırma Görevlisi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı: Afyonkarahisar, 02 Nisan 1981 Cinsiyet: Kadın

Yabancı Dil

İngilizce

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1) Örnekleme Giren Okulların Bulunduğu Yerleşim Yerine Göre Dağılımları...	44
Tablo 2) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Çalıştıkları Kurumlardaki Görevlerine İlişkin Bulgular.....	44
Tablo 3) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaş Gruplarına İlişkin Bulgular.....	45
Tablo 4) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına İlişkin Bulgular.....	45
Tablo 5) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine İlişkin Bulgular....	46
Tablo 6) Araştırmaya Katılan Velilerin Meslek Gruplarına İlişkin Bulgular.....	46
Tablo 7) Araştırmaya Katılan Velilerin Yaş Gruplarına İlişkin Bulgular.....	46
Tablo 8) Araştırmaya Katılan Velilerin Cinsiyetlerine İlişkin Bulgular.....	47
Tablo 9) Araştırmaya Katılan Velilerin Öğrenim Durumlarına İlişkin Bulgular.....	47
Tablo 10) Araştırmaya Katılan Velilerin Aylık Gelirlerine İlişkin Bulgular.....	47
Tablo 11) Öğretmenlerin çalıştığı kurumdaki görevine göre verilen cevapların farklılaştığı soruların analizi.....	48
Tablo 12) Çocuk kitaplarının çocuğu içinde yaşadığı hayata hazırlaması konusunda öğretmenlerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	50
Tablo 13) Kitabın, çocukta istenilen davranış değişikliklerini sağlaması hakkında öğretmenlerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	51
Tablo 14) Kitapta farklı kültürlerden de bahsedilmiş olması konusunda öğretmenlerin mesleki kıdemleri arasındaki farklar.....	52
Tablo 15) Kitabın, çocuğun hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurması hakkında öğretmenlerin mesleki kıdemleri arasındaki farklar.....	53
Tablo 16) Kitap kapağının ilgi çekici olması konusunda veli meslekleri arasındaki farklar.....	54
Tablo 17) Kitapta kullanılan yazı tipi ve büyüklüğünün önemi konusunda veli meslekleri arasındaki farklar.....	55
Tablo 18) Kitapta yer alan metinlerdeki satır aralıklarının büyüklüğü konusunda veli meslekleri arasındaki farklar.....	55
Tablo 19) Her sayfaya bir görsel öge konulması konusunda veli meslekleri arasındaki farklar.....	56

Tablo 21) Kitapta yazıdan çok resmin bulunmasının tercih edilmesi konusunda velilerin meslekleri arasındaki farklar.....	57
Tablo 22) Kitaplarda yazı ile birlikte görsel öğelerinde kullanılması konusunda velilerin meslekleri arasındaki farklar.....	57
Tablo 23) Kitabın içeriğinin çocuğun ilgi ve ihtiyacını karşılayabilecek düzeyde olması konusunda velilerin meslekleri arasındaki farklar.....	58
Tablo 24) Kitabın içeriğinin çocuğun gelişim düzeyine uygunluğu konusunda velilerin meslekleri arasındaki farklar.....	59
Tablo 25) Kitabın dilinin anlaşılır olması konusunda velilerin meslekleri arasındaki farklar.....	59
Tablo 26) Kitapta yazım ve noktalama işaretlerinin önemi konusunda velilerin meslekleri arasındaki farklar.....	60
Tablo 27) Kitabın çocuğa şiddet ve korku eylemlerini içeren duyguları hissettirmesi hakkında velilerin meslekleri arasındaki farklar.....	60
Tablo 28) Kitabın çocuğa mutlaka bilgi vermesi konusunda velilerin meslekleri arasındaki farklar.....	61
Tablo 29) Kitabın çocuğun olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisi kurmasına izin vermesi konusunda velilerin meslekleri arasındaki farklar.....	62
Tablo 30) Kitap, çocuğun hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurmasını desteklemesi konusunda velilerin meslekleri arasındaki farklar.....	62
Tablo 31) Kitabın, çocukta istenilen davranış değişikliklerini sağlaması konusunda veli meslekleri arasındaki farklar.....	63
Tablo 32) Kitabın drama çalışmalarına imkân verebilecek bir yapıya sahip olması hakkında veli meslekleri arasındaki farklar.....	64
Tablo 33) Kitabın kapağının ilgi çekici olması konusunda velilerin yaşları arasındaki farklar.....	65
Tablo 34) Kitabın farklı kültürlerden de bahsetmiş olması konusunda velilerin yaşları arasındaki farklar.....	66
Tablo 35) Kitabın çocuğa mutlaka bilgi vermesi konusunda velilerin yaşları arasındaki farklar.....	66
Tablo 36) Çocuğu içinde yaşadığı hayata hazırlama konusunda velilerin yaşları arasındaki farklar.....	67

Tablo 37) Veli cinsiyetine göre verilen cevapların farklılaştığı soruların analizi.....	68
Tablo 38) Kitabın kapağının ilgi çekici olması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	69
Tablo 39) Kitapta kullanılan yazı tipi ve büyüklüğünün önemi konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	70
Tablo 40) Kitapta yer alan metinlerdeki satır aralıklarının, çocuğun kitabı okuyabilmesi için gerekli olan bir ölçüt olması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	71
Tablo 41) Her sayfaya bir görsel öge konulması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	71
Tablo 42) Resimlerin konuyla bağlantılı olması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	72
Tablo 43) Kitaplarda yazı ile birlikte görsel öğelerin kullanılması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	73
Tablo 44) Kitabın içeriğinin çocuğun ilgi ve ihtiyacını karşılayabilecek düzeyde olması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	73
Tablo 45) Kitabın içeriğinin çocuğun gelişim düzeyine uygun olması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	74
Tablo 46) Kitapta toplumun benimsediği ahlak kurallarına aykırı ifade ve resimler olmaması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	75
Tablo 47) Kitabın dilinin anlaşılır olması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	75
Tablo 48) Kitapta yazım ve noktalama işaretlerinin önemi konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	76
Tablo 49) Kitabın çocuğa şiddet ve korku eylemlerini içeren duyguları hissettirmesi konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	77
Tablo 50) Kitabın belirli bir plan dâhilinde yazılmış olması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	77
Tablo 51) Kitabın çocuğa mutlaka bilgi vermesi konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	78

Tablo 52) Kitabın çocuğun olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisi kurmasına izin vermesi konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	79
Tablo 53) Kitabın çocuğu içinde yaşadığı hayata hazırlaması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	80
Tablo 54) Kitabın, çocuğun hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurmasını desteklemesi konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	80
Tablo 55) Kitabın, çocukta istenilen davranış değişikliklerini sağlaması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar.....	81
Tablo 56) Kitabın kapağının ilgi çekici olması konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar.....	82
Tablo 57) Çocuklara kitap alırken, cildinin iyi olmasına dikkat edilmesi konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar.....	83
Tablo 58) Kitapta kullanılan yazı tipi ve büyüklüğünün önemi konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar.....	83
Tablo 59) Kitapta her sayfaya bir görsel öge konulması konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar.....	84
Tablo 60) Kitapta yer alan resimlerin çocuğun yakın çevresinden olması konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar.....	85
Tablo 61) Resimlerin konuyla bağlantılı olmasına dikkat edilmesi gerektiği konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar.....	86
Tablo 62) Kitaplarda yazı ile birlikte görsel öğelerin de kullanılması konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar.....	86
Tablo 63) Kitabın içeriğinin çocuğun gelişim düzeyine uygun olması konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklılıklar.....	87

Tablo 64) Kitapta toplumun benimsediği ahlak kurallarına aykırı ifade ve resimler olmaması konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar.....	88
Tablo 65) Kitapların dilinin anlaşılır olması konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar.....	88
Tablo 66) Kitaptaki karakterlerin çocuğun dünyasında yer alan karakterler olması konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar.....	89
Tablo 67) Kitabın çocuğun olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisi kurmasına izin vermesi konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar.....	90
Tablo 68) Kitabın çocuğu içinde yaşadığı hayata hazırlaması gerektiği hakkında velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar.....	90
Tablo 69) Kitabın, çocuğun hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurmasını desteklemesi konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar.....	91
Tablo 70) Kitap, çocukta istenilen davranış değişikliklerini sağlamalıdır görüşüne, velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar.....	92
Tablo 71) Drama çalışmalarına imkân verebilecek bir kitap olmalıdır görüşüne, velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar.....	93

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumuna, yapılacak olan araştırmanın önemine, araştırmanın amacına, araştırmayı yaparken karşılaşılabilecek olan sınırlılıklara, alt problemlere, tanımlara yer verilmiştir.

1.1. PROBLEM DURUMU

Birey yaşamı boyunca üyesi olduğu çevrenin etkilerini taşımaktadır ve doğduğu andan itibaren hayatının değişik dönemlerinde, farklı sosyal ve fiziksel çevrelerle etkileşimde bulunmaktadır. Etkileşimde bulunulan çevrelerde geçen süreçler neticesinde maddi ve manevi ürünler elde edilmektedir. İnsanların elde ettikleri bu maddi ve manevi ürünlerle, diğer insanları belirli bir amaç doğrultusunda bu sürece dâhil etmeleri eğitim olarak tanımlanabilir. Bu eğitim sürecinin etkili bir şekilde geçmesi için kurumlara ve anne-babalara önemli görevler düşmektedir. Özellikle de çocuğun tüm kişilik özelliklerinin ilk altı yılda şekillendiğini düşünecek olursak, okul öncesi eğitim hayatın önemli basamağını oluşturmaktadır. Dolayısıyla eğitimciler ve aileler; kişiliğin şekillendiği bu dönemi, çocukların fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimleri açısından en sağlıklı şekilde geçirmesini, onların toplumsal yaşama uyum sağlayabilecek donanıma sahip olabilmelerini ve özellikle bilinçsiz anne-babaları okul öncesi eğitimi konusunda bilinçlendirmeyi amaçlamaktadır.¹ Tüm bu amaçların en iyi şekilde gerçekleştirilebilmesinde, fiziksel ortam, uygulanan program, bu programı uygulayacak personelin niteliği, anne ve babaların bilinç düzeyleri büyük bir öneme sahiptir.

Eğitimcilerin uygulayacakları programlar ne kadar esnek, yaratıcı, neden-sonuç ilişkisi kurmaya yönelik olursa, hedef davranışların çocuğa kazandırılmasına da o kadar

---

¹ KANDIR Adalet, “ Çocuk Gelişiminde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Yeri ve Önemi “ *Milli Eğitim Dergisi*, 151, (<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/kandir.htm>)09.01.2007,s.1

yardım edilmiş olur.² Çevre şartlarının en iyi şekilde hazırlanıp, çocuğa sunulması tüm bunların gerçekleşmesinde önemli bir yer tutar. Bu ortam özellikle yaratıcı düşüncenin, problem çözme becerilerinin, olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi kurabilme yeteneklerinin gelişmesine yardımcı olan zengin bir yaşantı ortamı, sadece okullarda değil çocuğun evinde de oluşturulabilmelidir. Çocuk kitapları da bu zengin çevrenin parçalarından birisidir.

Çocuğun yazılı ve görsel kaynaklarla iletişiminin sağlanması nitelikli çocuk kitapları sayesinde gerçekleşir. Kitaplar okul öncesi dönemden itibaren, renk ve çizgilerden de faydalanarak, çocukların estetik duygusunu geliştiren; onlara anadilin anlatım güzelliğini hissettiren, yaşam ve insan arasındaki bağlardan kesitler sunan araçlardır. Dolayısıyla çocuk edebiyat ile ne kadar erken yaşta karşılaşır okuma alışkanlığını kazanması, dil gelişimi, kendini ve çevresini tanıması o kadar kolay olacaktır. Bu konuda da okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan eğitimcilere ve anne-babalara büyük görevler düşmektedir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Öğretmenler ve anne-babalar çocuklarla birlikte geçirdikleri zamanlar boyunca çocuğa edebiyatı tanıtmalı, çocuğun var olan bilgilerini en uygun şekilde geliştirmeli ve pekiştirmeli, dil becerilerini geliştirebilmek için kitaplara yer vermelidirler. Bu araştırma okul öncesi eğitimin öneminin henüz yeni yeni anlaşılmaya başlandığı ülkemizde, öğretmenlerin ve anne babaların okul öncesi çocuk kitaplarını nasıl değerlendirdiklerini belirlemek ve bu kitaplarda hangi özelliklerin dikkate alınması gerektiği konusunda görüşler ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Kitap okuma alışkanlığının temellerinin atıldığı dönem, okul öncesi dönemdir. Ülkemizde, kitap okuma alışkanlığının oldukça zayıf olduğunu düşünecek olursak,

---

² KANDIR Adalet, a.g.e. s. 2

özellikle okul öncesi dönemde bu alışkanlığın kazandırılması sayesinde, kitaba duyulan ilgi artacak ve toplumun kültür seviyesinde de önemli gelişmeler görülecektir.

Anaokulu çocuğuna verilecek kitap çocuğun yaşına, gelişim düzeylerine uygun olursa, gelecekte kitap okumaktan hoşlanan ve böylece kitap okumayı alışkanlık haline getirmiş bir nesil ortaya çıkacaktır. Görsel ve dilsel özellikleri bakımından incelendiğinde, kitabın çocukla yaşam arasında bir bağ kurduğu, çocuğun ilgi ve beğenilerine hitap ettiği ortaya çıkmıştır.³ Aynı zamanda kitap, hem eğlendirip hem de doğal bir öğrenme ortamı oluşturarak çocuğun öğrenmesine yardımcı olmaktadır. Bunları dikkate aldığımızda çocuğa verilecek kitabın iyi bir değerlendirme süzgecinden geçmesi gerektiği fikri ortaya çıkmaktadır.

Okul öncesi dönemde çocukların yaratıcılığını önemseyen kitaplarla kurulmaya başlayan etkileşim; çocuğun dilsel, bilişsel, toplumsal ve kişilik gelişimi için gerekli bir yaşantı kaynağını oluşturur. Bu dönemde çocuğun yakın çevresindeki yetişkinlere birtakım görevler düşmektedir. Bunlardan en önemlisi çocukları, ilgi ve gereksinmelerine uygun, sanatçı duyarlılığı ile hazırlanmış kitaplarla tanıştırmaktır. Çocuklarımıza seçtiğimiz çocuk kitaplarının niteliği de önemlidir. Özellikle de okul öncesi dönemdeki çocuklar için olabildiğince kaliteli, eğlendirici ve dikkat çekici kitaplar seçilmelidir. Bu durum çocukların kitaplara karşı sempati duymaları ve onların çeşitli gelişim alanlarında sağlıklı ilerlemeleri için son derece önemlidir. Ayrıca kitap okuma alışkanlığı kazandırılmasının okul öncesi dönemde ilk aşamaları bu şekilde daha kolay gerçekleştirilecektir.

Okul öncesi dönemdeki çocuklar dikkate alındığında, çocuk kitaplarının eğlendirici bir şekilde sunulması ve eğitici amaçla da çeşitli alanlarda farklı şekillerde kullanılması, o dönemdeki çocuğun daha kalıcı ve somut öğrenmesine yardımcı olacaktır. Öğretmen ya da aileler ne kadar yaratıcı ve esnek olursa, seçilen kitapların özelliği de o kadar yaratıcılığa ve esnekliğe teşvik edici olacaktır. Yetişkinlerin değerlendirmelerinden geçerek alınan kitapların niteliği çocuğun hem okuma alışkanlığını hem de bilişsel gelişimini etkilemektedir.

---

³ <http://www.metu.edu.tr/~e123549/project/cocukedebiyati.htm> /25.05.2005,s.1

İlgili literatür taraması sonucunda çocuk kitaplarının değerlendirilmesine yönelik çalışmaların yeterli sayıda olmadığı tespit edilmiştir. Bu araştırma ile okul öncesi çocuk kitaplarını anne-baba ve öğretmenlerin nasıl değerlendirdikleri ve çocuk kitaplarını alırken nasıl bir değerlendirme yapılması, hangi özelliklere dikkat edilmesi gerektiği belirlenmeye çalışılacaktır.

Bu araştırma, okul öncesi çocuk kitaplarının değerlendirilmesi hakkında anne-babaları ve öğretmenleri bilgilendirmek ve konu ile ilgili yapılacak diğer çalışmalara yol göstermek adına önem taşımaktadır.

Araştırma neticesinde elde edilen bulgular, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere ve öğretmen adaylarına kitap seçiminde ve kullanımında rehber olmak açısından da önemlidir.

Araştırma sonucunda elde edilen bilgiler sayesinde öğretmenlerin ve anne-babaların daha doğru ve kaliteli kitaplar seçmelerinin sağlanacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, çocuğun kitaba ve kitap okumaya karşı sempati duymasını sağlaması açısından önemlidir.

Araştırma sonucunda elde edilen bilgiler sayesinde çocuklara düzenli bir okuma alışkanlığının kazandırılması için öğretmenlere ve anne-babalara yardımcı olunacağına inanılmaktadır.

Ayrıca bu araştırmanın, eğitim fakültelerine, okul öncesi eğitime eleman yetiştiren kurumlara ve anaokullarına konu hakkında çeşitli öneriler getirebileceği düşünülmektedir.

1.4. PROBLEM CÜMLESİ

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler ve 5–6 yaş grubu çocukların anne-babaları, çocuk kitabı alırken hangi özellikleri dikkate almaktadır? Öğretmenler ile anne-babaların değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır? Öğretmenlerin ve anne-babaların görüşleri ile bazı değişkenler arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.5.ALT PROBLEMLER

1. Okul Öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin *çalıştığı kurumdaki görevi* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Okul Öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin *yaşları* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Okul Öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin *cinsiyeti* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Okul Öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin *eğitim durumları* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Okul Öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin *mesleki kıdemi* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının *meslekleri* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının *yaşları* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
8. Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının *cinsiyetleri* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
9. Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının *eğitim durumları* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
10. Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının *sosyo-ekonomik düzeyi* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.6. HİPOTEZLER (H₀)

1. Okul Öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin *çalıştığı kurumdaki görevi* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
2. Okul Öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin *yaşları* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
3. Okul Öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin *cinsiyeti* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
4. Okul Öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin *eğitim durumları* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
5. Okul Öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin *mesleki kıdemi* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
6. Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının *meslekleri* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
7. Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının *yaşları* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
8. Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının *cinsiyetleri* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
9. Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının *eğitim durumları* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
10. Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının *sosyo-ekonomik düzeyi* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

1.7. SINIRLILIKLAR

1. Araştırma bulguları Afyon merkez ilçedeki 2006–2007 öğretim yılında anasınıfı öğretmenlerinin ve özel anaokullarının öğretmenlerinin ankete verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

2. Araştırmada yer verilen okullarda okul öncesi öğretmenliği lisans programını bitiren öğretmenler bulunmamasından dolayı görevlendirilen usta öğreticilerin de ankete verdikleri cevaplar dikkate alınmıştır.

3. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular Afyon merkez ilçedeki 2006–2007 öğretim yılında ana sınıfı ve anaokullarına çocuklarını gönderen velilerin verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

2. BÖLÜM

2.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM VE ÖNEMİ

İnsanın yaşamı boyunca en hızlı öğrendiği ve eğitim açısından en verimli geçirdiği dönemler bebeklik ve ilk çocukluk dönemleridir. Bu açıdan bebeklik ve ilk çocukluk dönemleri eğitimde büyük önem taşımaktadır. Okul öncesi dönemdeki çocukların hepsinin daha sistemli bir eğitimden geçebilmesi için gelişmiş ülkelerde yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Bazı ülkelerde ise zorunlu öğrenim dört yaşına kadar indirilmiştir. Bizim ülkemizde de, Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk Eğitim Sisteminin ilk basamağını okul öncesi eğitim oluşturmaktadır. Okul öncesi eğitim zorunlu öğrenim çağına henüz gelmemiş çocukları içine almaktadır. Zorunlu öğrenim yaşının 6 yaştan 7 yaşa çıkarılması ile beraber okulöncesi eğitimde 0–6 yaşlarını kapsamıştır.⁴

Eğitimcilerin ve psikologların görüşüne göre, ilk yıllarda içinde bulunulan ortam ve kişilerle yaşanan durumlardan, ilerleyen yıllarda kişinin hal ve hareketleri etkilenmektedir. Buna bağlı olarak insan hayatının ilk altı yılının beden ve ruh sağlığı açısından çok önemli olduğu söylenebilir.⁵

Eğitim süreci içinde çocuğun, bireyselliğini muhafaza ederek toplumun gelişmesinde güzel rol oynayacak bir vatandaş olması amaç edilmelidir. Bunun sağlanabilmesi için okul öncesi dönemde, öğrenme ortamlarının kalitesinin artırılması gerekmektedir. Günümüzde ise bu konuyla ilgili çalışmalar, 0–6 yaş çocuklarına göre düzenlenmiş yapılandırılmış kurumlar tarafından gerçekleştirilir.

Ailede alınan eğitimin desteklenebilmesi için okul öncesi eğitim kurumlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca hayat şartlarının değişmesi ve gelişmesi ile beraber çalışan anne sayısının artması da okul öncesi eğitim kurumlarına duyulan ihtiyacı artırmaktadır.

⁴ BAŞARAN İbrahim Ethem, *Türkiye Eğitim Sistemi*, Yargıcı Matbaası, Ankara, 1996, s.74

⁵ KANTARCIOĞLU Selçuk, *Anaokulunda Eğitim*, M.E. B. Yayınları, İstanbul, 1998, s.8

Özellikle sanayileşmenin oldukça geliştiği ülkelerde, 1,5–6 yaş arasındaki çocuklar ayrı binalarda veya dersliklerde özel programlarla yetiştirilmekte, zengin malzemelerin bulunduğu ortamlarda müzik, hikâye, masal dinleme ve resim yapma gibi faaliyetlerde bulunmaktadır. Özellikle bu alanda yetişmiş öğretmenler sayesinde çocuğun gelişimini sağlıklı yürütebilmesi ve ilkokula hazırlanabilmesine yardımcı olmaktadır.⁶

Şimdi, tüm bunları dikkate alarak okul öncesi eğitimin tanımını yapacak olursak: Okul öncesi Eğitimi, doğumdan ilkokulun başına kadar geçen süreyi kapsayan; bu yaş grubu çocukların bireysel özelliklerine ve gelişim seviyelerine göre, zengin uyarıcı içeren çevre şartlarını sağlayıp; onların gelişimlerini toplumun sosyo-kültürel özelliklerine paralel olarak şekillendiren eğitim sürecidir.⁷

Okul öncesi eğitim yıllarında verilen eğitim hizmetleri, çocuğun özellikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda yönlendirilebilir olmalıdır. Aile ortamında aile fertleriyle sıkı duygusal ve sosyal ilişki içinde bulunan çocuk, artık yaşlılarıyla etkileşime geçme zamanı geldiğinde, kendini tanımayı haklarını korumayı ve savunmayı öğrenmeye başlar. Böyle bir sosyal ortamın oluşturulması okulöncesi kurumlarında daha düzenli ve kolay olur. Okulöncesi eğitim alanında yapılan hizmetler, çocukların birbirleriyle eğitsel ve sağlıklı bir ortamda bir araya gelmelerine yardımcı olur. Bunların yanında kültürel değerlerin aktarımı bu eğitsel ortamlarda daha rahat sağlanır.

Bilindiği gibi okulöncesi eğitim kurumları çocuğu ilköğretime hazırlayan kurumlardır. Dolayısıyla çocuğun yeterli olmadığı durumlar okul öncesi eğitim kurumları sayesinde tespit edilip gereken önlemlerin önceden alınması sağlanabilmektedir. Burada çocuğun kendisini anlayabilmesinin ve ifade edebilmesinin temelleri atılmaktadır. Ayrıca gelecek için bir okul öncesi eğitim kurumunda verilecek iyi bir okul öncesi eğitim sayesinde de, alt sosyo ekonomik koşullardan gelen çocukların içinde buldukları durumlardan olumsuz etkilenmeleri en aza indirilebilecektir.

⁶ KANTARCIOĞLU, a.g.e. s.10

⁷ OĞUZKAN Şükran, ORAL Güler, *Kız Sanat Okulları İçin Okul Öncesi Eğitimi*, M.E. B. Yayınları, İstanbul, 1998,s.2

Zihinsel gelişimin büyük ölçüde okulöncesi dönemlerde gerçekleştiği düşünülecek olursa, uyarıcı zenginliğinin sağlanabilmesi zihinsel tecrübelerin çeşitlenmesine yardımcı olacaktır. Okul öncesi eğitim kurumları zengin çevre şartları sunarak düzenlediği öğrenim yaşantıları sayesinde çocuğun duyularının ve yaratıcılığının gelişimine büyük katkılar sağlamaktadır.

2.2.OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUĞUNUN GELİŞİMİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Bireyin anne ve babasından getirdiği özellikler doğum öncesi, doğum ve doğum sonrasındaki şartlardan etkilenmektedir. Kalıtım yoluyla gelen özellikler çevrenin sağladığı olanaklarla ortaya çıkıp gelişmektedir.⁸

İnsan yavrusunun doğumdan önce, doğum esnasında ve doğumdan sonraki gelişiminde kalıtsal ve çevresel etkenler büyük rol oynamaktadır. Gelişim kalıtım ve çevrenin karşılıklı etkileşimi ile yol alır. Büyüme ve olgunlaşma da bu etkileşim aracılığı ile desteklenmektedir. Çevrenin etkisi daha anne karnında başlar ve kalıtımın belirlediği çerçevede doğumdan itibaren devam eder. Doğumdan sonra edinilen bilgi, beceri ve alışkanlıklar kalıtsal etmenler yanında çevre şartlarından da büyük ölçüde etkilenmektedir.

Doğum öncesi, doğum ve doğum sonrasında yaşanan hastalık, beslenme bozukluğu ve aşırı stres, maruz kalınan kimyasallar ve çevre kirlilikleri haricinde içinde yaşanan kültür, aile ortamı, akrabalar, okul ve iş arkadaşları, öğretmenler, okul ya da iş ortamının fiziksel şartları çevreyi oluşturmaktadır. Çevreden genel olarak kastedilen maddi ve manevi uyarıcıların tümüdür. Tutum ve davranışlarımızın, ifade etme becerilerimizin zenginliği ve insanlarla olan ilişkilerimiz çoğu zaman bu kastedilen sosyal çevrenin etkisiyle şekillenmektedir.⁹

⁸ SENEMOĞLU Nuray, *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004, s.10

⁹ YAPICI Şenay, YAPICI Mehmet, *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2005, s.29

Bu davranışların en iyi şekilde kazandırılabilmesi için çevre şartlarının da en iyi biçimde hazırlanıp, çocuğa sunulması gerekmektedir. Söz konusu edilen çevre şartları bireyin hayatı boyunca karşılaşılabileceği problem çözebilme, neden-sonuç ilişkisi kurabilme gibi olaylara ait durumları da içermelidir. Hem ev hem de okul ortamında bu şartların bir parçasını çocuk kitapları oluşturmaktadır.

2.3. OKULÖNCESİ DÖNEMDE ÇOCUĞUN GELİŞİMİNDE KİTAPLARIN YERİ

Pek çok ülkede olduğu gibi, bizim ülkemizde de çocuk edebiyatının olması gerektiği konusunda birçok tartışma yapılmıştır. Buna karşılık, hem yetişkinlere hem de çocuklara yönelik eserler veren birçok yazarın düşüncesine göre, çocuklar için eserler ortaya çıkarabilmek yetişkinlere göre eserler yazabilmek kadar güç ve uğraştırıcıdır. Çocuklar için yazmak, çocukların dünyasından hayata bakabilmeyi gerektirdiği gibi, yazılanlara hedef kitlenin dikkatini çekebilmeyi de gerektirir. Kısaca çocuk edebiyatı bir edebiyat türü olmakla beraber, çocuk gerçekliği ve çocuğa görelilik ilkesi çok iyi benimsenerek yapıldığı takdirde başarıya ulaşmaktadır.¹⁰

Edebiyatı, insanın dış dünyası ile iç dünyası arasında dil aracılığı ile kurduğu ilişkinin ürünü olan anlatımı ele alacak olursak, çocuk edebiyatı ürünleri de içinde yaşanılan çevre ve sahip olunan yaratıcılığın ortaya çıkardığı eserlerdir.¹¹ İyi bir kitap, tamamen hayal ürünü ya da tamamen gerçek olacak diye bir şart aranmaz. Bu durum çocuğun gelişim özelliklerine bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Gerçek ya da gerçek dışı kavramlar çocuğun zihninde zamanla oturmaktadır. Çocuğun, çevrenin desteği ile hayal dünyasını geliştirmesi ve bu dünyanın içinde oluşturduklarını da dış dünya ile paylaşması gerekmektedir. Tüm bunları sağlıklı gerçekleştirebilmesi için dil kazanımını en iyi şekilde elde etmiş olması gerekmektedir.¹²

¹⁰ DİLİDÜZGÜN Selahattin, “Çocuk Edebiyatı Kavramı”, *Çocuk Edebiyatı*, Editör Zeliha GÜNEŞ, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2004, s.9

¹¹ OKTAY Ayla, “Çocuk Eğitiminde Edebiyat Ürünlerinden Nasıl Yararlanılır.”, *Çocuk Edebiyatı*, Haz: ŞİRİN Mustafa Ruhi, , Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998,s.175

¹² OKTAY, a.g.e. s.176

Edebiyat ürünleri sayesinde çocuk, ilerde sorunların üstüne gidebilen, problemlere uygun çözümler bulabilen, yaratıcılığı son derece yüksek yetişkin bir birey olabilmektedir. Çünkü karşılaştığı çocuk kitapları onun hayal dünyasının sınırlarını zorlayabileceği gibi, kitaptaki anlatımlarda dilin gerektirdiği kuralları kavramasına ve kullanmasına fırsat vermektedir.

Çocuk kitaplarının, çocuğa davranış kazandırma açısından da önemli işlevleri bulunmaktadır. Kitapta ele alınan konuların akışının gerçek hayattan kopuk olmamasına özen gösterilmelidir. “Dengeli bir şekilde hazırlanan çocuk kitaplarında seçilen karakterlerin olumlu özelliklerinin daha belirgin olması gerekmektedir. Toplum olarak kabul gören olumlu davranışların pekiştirilmesi, çocuğa kolaylıkla kazandırılması sağlanmalıdır.”¹³

Ayrıca kitapların anne-babayla ya da öğretmen eşliğinde okunması, çocuk ve yetişkinler için yeni bakış açıları kazandırmakta ve bu arada yapılan sohbetler toplumsal değerlerin çocuk tarafından anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. “Çocuğun sevme, sevilme, başarıma ve güven duygularını karşılayan; çocuğun kendini tanımasına, başkalarını anlamasına fırsat veren kitaplar, yetişkinlerin de çocuğun penceresinden olaylara bakabilmesine yardımcı olmaktadır.”¹⁴

Şayet çocuk kendisini tanımaz ve değerli olduğunun farkına varmazsa, çevresindeki insanlara da değer gösteremez. “Kitap sayesinde çocuğun duygu dünyasına katkı sağlanmaktadır. Çocuk yaşadığı duyguların sadece kendisinin değil başkalarının da yaşayabileceğini farkına vararak, bunları normal karşılamaktadır.”¹⁵

Çocuk karşılaştığı bir durumdan faydalanabileceğini düşündüğü anda o duruma ilgi duymaya başlar ve bu ilgi de öğrenmeyi destekler. İlgilerin sürekli ve güçlü olabilmesini sağlayabilmek, çocuğun yaşamında duyduğu ihtiyaçların önemli olduğunu çocuğa hissettirebilmekle sağlanır.

¹³ OKTAY, a.g.e. s.177

¹⁴ GÖNEN Mübeccel, “Oyuncak ve Kitabın Çocuğun Gelişimi Açısından Önemi”, *Eğitim ve Bilim*, 13, 74, 1989, s. 60

¹⁵ ÇILGIN SINAR Alev, “Çocuğa Büyülü Bir Dünyanın Kapılarını Açmak”, *Milli Eğitim*, 35, Güz, 172, 2006, s. 175

Çocuğun gelişimine büyük katkıda bulunan çocuk kitaplarının çocuklar tarafından gereken rağbeti görebilmesi için, çocukların ilgi duydukları konuların göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Çocukların ilgi duydukları konulara ait kitapları daha büyük bir istekle okudukları, dinledikleri ve bu kitaplardan daha çok etkilendikleri dikkat çekilmesi gereken bir noktadır. Çocukların ilgi duydukları konular, kitap türleri ve gelişimlerinde kitapların rolleri yaşlara göre değişiklik göstermektedir.

2.3.1. 0–3 Yaş Arası Çocuklar Ve Çocuk Kitapları

Çocuğun bir yaşından itibaren kitapla olan iletişimi başlamaktadır. Kitapla tanışma yaşı bireysel farklılıklar gösterebilir, ama bu süreç herhangi bir zorlama içermeden ne kadar erken başlarsa çocuk üzerinde o kadar fayda sağlayacaktır.

Bu konuda öncelikle çocuk için kitabın ne anlam ifade ettiğini bilmek gerekir. Yeni doğan bir bebek için kitap hiç bir şey ifade etmemektedir. Fakat buna karşılık, çocuk kitaplarında birçok kavramın oldukça basit anlatılmaya çalışıldığına dikkat çekersek, bebeğin kitaplar aracılığı ile içinde bulunduğu dünyayı tanıyabilmesinin kolaylaşabileceği düşünülmektedir. Bir başka deyişle henüz düşünmesini bile yeni yeni öğrenmeye başlayan çocuk, kitap ile tanıştığında okuma-yazma bilmesede de duyuları ile birtakım şeyleri kavramaya başlamaktadır. Kitaplar aracılığıyla duydukları ile gördükleri arasında ilişki kurabilmektedir. Özellikle 0–3 yaş arasındaki çocuklar için kitap, çevresinden duyduğu birçok kelimeyi görmesine, duymadıklarını da görerek öğrenip, anlamasına yardımcı olmaktadır.¹⁶

Çocukların kitaplarla tanışması ilk olarak resimler vasıtasıyla olur. Daha sonra yaş ile birlikte resimlerin yanına sırayla kelimeler, cümleler, cümleler ile anlatılan öyküler gelir. Daha sonra da giderek azalan resimler ve çoğalan metinler yer alır.¹⁷

¹⁶ GÜLEÇ ÇAKMAK Havise, GEÇGEL Hulusi, *Çocuk Edebiyatı*, Kök Yayıncılık, Ankara, 2005, s.20

¹⁷ ALPAY Meral, “Çocuk ve Kütüphanesi (Okul Öncesi Dönem)”, *Ya-Pa Okul Öncesi Eğitim Semineri*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1990, s, 44

Resimlerde yer alan nesnelerin yakın çevreden seçilmesi ve bu nesnelere dikkat çekici belli başlı bir ya da iki ayrıntıya yer verilmesi çocukların daha kolay anlayabilmesini sağlar. Özellikle ilk zamanlarda tek nesne resimli kitaplar onların dünyasına daha uygundur. Bir yaşından itibaren, kitaptaki resim metin oranı dörtte üç olmalı ve resimle birlikte sesler devreye girmelidir.¹⁸ Kitaplardaki resimler sayesinde çeşitli nesnelerin farkına varan çocuk, ayrıca perspektif yoluyla nesnelerin gerçek şekilleri konusunda da fikir sahibi olabilmektedir.

Ayrıca üç yaşına kadar geçen sürede çocuk, ne kadar yetişkinlere bağımlı olsa da özgür olabilmenin uğraşını vermekte ve aile fertleri dışındaki yetişkinleri tanımaya çalışmaktadır. Dolayısıyla bu dönem çocuklarının aile-çocuk ilişkilerini anlatan kitaplardan hoşlandıkları söylenebilir.¹⁹

2.3.2. 3–7 Yaş Arası Çocuklar Ve Çocuk Kitapları

Bu yaş gruplarında çocukların dikkat süreleri çok kısa, hafızaları kuvvetlidir. Bu dönem genelde hikâye ve masal anlatma dönemidir. Hafızaları güçlü olan çocukların sevdikleri hikâyelerdeki en ufak değişiklikleri bile fark ettikleri ve bu değişikliklere tahammül edemedikleri gözlenmektedir.²⁰

Kitaplarda kullanılan çizimlerin ne anlam ifade ettiğini zamanla anlamaya başlayan çocuk, 3 yaşından sonra çizimler üzerinde yakın çevresindeki yetişkinlerle konuşarak, zıt anlamlı kelimeleri, parça bütün ilişkilerini kavramaya ve kelime hazinesini geliştirmeye başlamaktadır.²¹

Hayal gücünün harekete geçtiği dönemler olan dört yaşa doğru çocuk, artık birbirleriyle ilişkili olan resimlerin ve metinlerin yer aldığı kitaplara karşı ilgi duymakta ve karşılaştığı karakterler ve olaylarla kendisini özdeşleştirmeye başlamaktadır. Ayrıca

¹⁸ AKBAYIR Sıddık, ŞAHİN Şerife, “ Yaş Gruplarına Göre Çocuklar İçin Edebiyat”, *Hece Dergisi*, 104–105, 2005, s. 190

¹⁹ GÜLEÇ ÇAKMAK, GEÇGEL, a.g.e. s.34

²⁰ TUNCER Nilüfer, “ Çocukların Değişik Yaşlarda İlgi Duydukları Konular Ve Bunları Karşılatabilecek Kitap Türleri Nelerdir? ”, *Çocuk Edebiyatı*, Haz: ŞİRİN Mustafa Ruhi, , Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998,s.199

²¹ GÜLEÇ ÇAKMAK, GEÇGEL, a.g.e. s.22

kitapta yer alan resimler sayesinde kitapta söz edilen olaylara bağılı kalmaksızın, hayal gücünün etkisiyle bunlarla farklı bağılantılar kurarak farklı öyküler oluşturabilmektedir. Tucker'a göre görsellik çocuk için daha anlamlı hale gelmektedir. Okunan kitabı sadece dinlemek değıil, bunların üzerinde konuşmayı da isteyen çocuk artık resimlerdeki ayrıntılara dikkat etmeye ve resimler üzerinde konuşmaya başlamaktadır.²²

Daha çok görselliğın ön planda olduğı çocuk kitaplarıyla ilgili olarak yapılan araştırmalar, 5 yaş grubundaki çocukların özellikle işitsel uyaranlara karşı daha duyarlı olduğı, 6 yaş grubu çocuklarda da tüm uyaranların etkili olduğunu göstermiştir. Ancak çocuğa sunulan materyal ne kadar çok duyu organına hitap ederse, çocukta o kadar çok yönlü çağrışım yapma imkânı doğuracaktır. Bu nedenle bu yaş gruplarına sunulacak kitaplarda tüm duyu organlarına hitap edilmesine dikkat edilmeli, fakat özellikle 5 yaş grubu çocuklarına verilen kitaplarda işitsel uyaranlar biraz daha ön plana çıkartılmalıdır.²³

Ayrıca Piaget 4–7 yaş arasındaki dönemi “sezgisel dönem” olarak adlandırmakta ve bu dönem çocuğunun olayların sırasını ve neden-sonuç ilişkilerini başarıyla açıklayabildiğini belirtmektedir. Konuşmaları doğru yorumlayan ve kuralları iyi anlayan bu dönem çocukları için, kavram kitaplarının önemli bir araç olduğunu vurgulamıştır.²⁴

Kısaca 4–6 yaş arasındaki çocuğun, içinde bulunduğı okul ve arkadaş ortamında uyumlu bir birey olmasında, arkadaşlık kavramını kazanmasında, kendisine okunan kitapları dinlemesinin, bu kitaplar hakkında sohbet etmesinin, yaratıcılığını da kullanarak farklı öyküler yaratmasının büyük rolleri bulunmaktadır.

²² Aktaran: GÜLEÇ ÇAKMAK, GEÇGEL, a.g.e. s.23

²³ OKTAY Ayla, AYÇİÇEĞİ Ayşe, “Okul Öncesi Çocuk Kitaplarının Değerlendirilmesi”, *Yaşadıkça Eğitim*, 47, 1996, s. 11

²⁴ ÇAKMAK Havise, 1974–1993 Yılları Arasında Türkçe Basılmış Resimli Öykü Kitaplarının Resimlendirme ve Fiziksel Özellikler Yönünden İncelenmesi, (Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü), 1994, s.72

2.4. ÇOCUK EDEBİYATI TÜRLERİ

Okuma insanın, dünyaya ve diğer canlılara farklı bir gözle bakabilmesini ve böylece hayattan değişik lezzetler alabilmesini sağlamaktadır. Okumak, özellikle de edebi eserleri okumak hoş vakit geçirmekten öte, aynı zamanda okuduğunu anlama, eleştiri süzgecinden geçirme ve okuduklarına yaratıcı bir boyut katma sürecidir. Bu sürecin daha verimli geçebilmesi için de edebiyat ile sıkı ilişkiler kurmaya daha çocuk yaşta başlanmalıdır. Çocuklara edebiyatı, kitapları sevdirebildiğimiz ve nitelikli çocuk kitapları okutabildiğimiz ölçüde, çocuklarda edebiyat bilinci gelişecektir.

Her ne olursa okuyan bir nesil yetiştirmek yerine, karşımızda okuduğu kitapların özelliklerine dikkat eden, nitelikli olup olmamasının ayrımını yapabilen, eleştirici olabilen okuyucuları görebilmek okuyucu kalitesini artıracaktır. Özellikle çocuk kitaplarında amaç çocuğa verilmesi gereken davranışlar olunca, anne-babaların ve öğretmenlerin kitap seçiminde nelere dikkat ettiği önem taşımaktadır. Bu seçimlerin daha bilinçli yapılabilmesi için, çocuk edebiyatı türlerinin de neler olduğunu bilmek anne-baba ve öğretmenler için temel bir yapı oluşturacaktır.

Çocuk edebiyatı türlerini on iki grupta inceleyebiliriz. Bunlar, masal, fabl, destan efsane, şiir, öykü, roman, gezi yazıları, biyografi, tiyatro eserleri, fen ve doğa olaylarını anlatan kitaplar ve çizgi romanlardır. Çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre bu edebi türlerin hepsinin gerekli olabileceğini söylemek mümkündür. Çocuklar bu edebi türlerin çeşitleriyle ne kadar çok karşılaşırse bakış açıları o kadar çok genişleyecektir.

A) MASAL

Çocuk edebiyatının ilginç türleri arasında yer alan masal, genellikle hayali kahramanlara, olağanüstü olaylara yer veren bir edebiyat türüdür.²⁵ Masalı diğer edebiyat türlerinden ayıran bazı özellikleri vardır. Tanımında da yer verildiği üzere olağanüstü karakterlerin ve olayların ele alınmasına ilişkin olarak bu kurguların nerede ve ne zaman gerçekleştiği belirsizdir.

²⁵ TDK, *Türkçe Sözlük*, TDK Yayınları, Ankara,1998, s.1510

Masalların kaynağına göz atacak olursak, masalların farklı kültürel değerleri taşıyan ortak birçok özelliği bulunsa da, her toplum kendi değer yargılarına, dini inanışlarına, gelenek ve göreneklerine göre uluslar arası birçok masala kendi izlerini taşıyan yorumlar ilave etmiştir.²⁶

Masallar birçok bilim dalına da araştırma konusu olmuştur. Zengin bir kültürel dokusunun bulunması, gizemli bir yapısının olması ve bu açıdan insanlara farklı gelmesi bu araştırmalara neden olmuştur.²⁷ Masallar sadece çocuklar için üretilmemesine karşılık, çocuk edebiyatı türleri kapsamında incelenmiştir. Bunun nedeni olarak, masalların gizemli yapısını, maceracı havasını, sıra dışılıklarla bezenmiş olmasını gösterebiliriz. Dolayısıyla bu tür, çocukların özellikle de okul öncesi dönem çocuklarının hayal dünyasına hitap etmekte ve ilgisini çekmektedir.

Masalların içerdikleri mesajlar sayesinde çocukların eğitimine ve gelişimlerine yararlar sağladığı görülmektedir. Masalların içerdiği mesajlar sosyolojik, psikolojik, ekonomik, etik mesajlar olarak dört ana başlıkta toplanabilir.²⁸ Bu iletilerin masallar aracılığı ile imalı olarak verilmesi, çocukların duyuşsal ve bilişsel gelişimlerinin doğru ve olumlu yönde ilerleyebilmesine yardımcı olmaktadır.

1. Çocuklar ve Masal

Bühler'e göre çocuklarda özellikle 4–8 yaş arası “masal çağı” olarak adlandırılır. Bu dönemde hayal gücü önemli rol oynar.²⁹ Bu durum masalın yapısı ile çocuğun içinde bulunduğu dönemin özelliklerinin paralel olmasından kaynaklanmaktadır. Hayal gücünün yanında içinde bulunulan dünyanın izlerini sadeleştirilmiş olarak taşıyan masallar, çocuğun içinde yaşadığı hayat hakkında bir ön bilgi edinmesine yardımcı olmaktadır.

²⁶ OĞUZKAN Ferhan, *Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2001, s. 18

²⁷ DİLİDÜZGÜN Selahattin, *Çağdaş Çocuk Yazını*, YKY Yayınları, İstanbul, 1996, s. 31

²⁸ YAVUZ HELİMOĞLU Muhsine, “Çocuk Gelişiminde ve Eğitiminde Masalların İşlevi”, *I. Ulusal Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi*, Ankara, 1997, s. 374

²⁹ Aktaran DİLİDÜZGÜN, a.g.e. s.32

Masalların zararları olabileceği gibi, yararlarının da görülebileceği yönleri mevcuttur. Çocukların yaratıcı olabilmesinde, hayatta karşılaştığı durumlar karşısında gerektiği gibi davranabilmesinde masalların rolü büyüktür.³⁰

Buna karşıt olarak gerçek dünyadan kopuk olması nedeniyle bazı anne-babalar ve eğitimciler tarafından masallar, çocuklar için uygun görülmemektedir.³¹ Oysa masallar incelenerek çocuk için uygun olanlar seçilip okutulursa, olası tehlikelerden çocuk korunmuş olacaktır. Özellikle çocukta korku uyandırıcı karakterlerin bulunduğu masallara dikkat edilmesi, çocuğun bilinçaltında olumsuz etkiler yaratmasını, hatta ilerde olası kişilik bozukluklarını engelleyecektir.³²

Öte yandan masalların hepsinde olağanüstü olaylar ve kahramanlar olur diye bir durum söz konusu değildir. Masalların konuları genellikle krallar, vezirler, prensler, prensesler veya fakir kız ya da erkekler üzerine oturtulur. Hayal dünyasının sınırlarını olabildiğince zorlayan masallarda, zaman zaman gerçeğe yakın durumlar da karşımıza çıkabilmektedir.

Gelişmiş toplumların yaşam şartları içinde, gerçekçi bir ortamda yetişen günümüz çocuklarına hitap eden edebi türlerden biri olan masalların çocukların yaratıcılığını geliştirdiği, anadilin kavranmasında büyük yararlar sağladığı görülmektedir. Özellikle okul öncesi çağı çocuklarında öğrenmeye hazır oluşu artıran önemli bir faktör de, çocuklara anlatılan masallardır. Bu sayede çocuklardaki dinleme becerisi gelişmektedir. Çocuk dünyasında bu kadar önemli bir yeri olan masalların da sahip olması gerektiği bir takım özellikleri vardır.

2. Masalarda Bulunması Gereken Nitelikler

“Masalarda mümkün olabildiğince akıcı bir dil kullanılmalı ve konuşmalar fazla uzatılmamalıdır. Uzun konuşmalara yer verilmesi çocukların dikkatlerini azaltacak ve aşırı süslemeli diller çocuğun olayları anlamasını güçleştirecektir. Kısa cümlelerle ve

³⁰ OĞUZKAN, a.g.e. s. 23

³¹ GÜLEÇ ÇAKMAK, GEÇGEL, a.g.e. s. 47

³² TÜR, a.g.e. s. 418

olabildiğince yalın bir Türkçe ile yazılmalıdır.³³ Masalların içinde gerçekleşen olaylar da rutin olmaktan ne kadar kaçınılırsa, kitap çocukların o kadar çok ilgisini çekecektir. Sürekli değişen yada gelişen olaylar karşısında çocuğun dikkatinin canlı kalması sağlanacaktır. Masallarda ele alınan konularda yada yer verilen kahramanlarda çocuk psikolojisini olumsuz etkileyecek durumların ve korku, ürperti duygularının yaşatılmasına izin verilmemelidir.

Masallarda konu edilen olaylar ve kahramanlar çocukta estetik duygusunu geliştirecek, iyilik kavramını kazandıracak nitelikte düzenlenmelidir. Masallarda genellikle zaman kavramı belirsizdir ve hayal gücünü geliştirici bir anlatıma sahip olmalıdır. Olayların sürpriz bir şekilde sonuçlandırılması ve bu durumun sürekli olması çocuğun yenilikçi ve yaratıcı düşünmesine yardımcı olacaktır.

Çocuk masalları seçilirken çocukların içinde buldukları çevre ve okul öncesi çocuklarının seviyeleri göz önünde bulundurulmalıdır. Masallardaki olayların anlatımı sırasında yöresel deyimlerin geçmesi halinde, okuyucunun dikkatini dağıtmayacak şekilde uygun ve kısa bir açıklama yapılmalıdır.³⁴

Masallarda evrensel değerlere ters düşülmemesine, dünyadaki canlıların dengesine ve yaşama sevincine yer verilmelidir. Çocuğu karamsarlığa itmek yerine ele aldığı iyileri ve kötülerini ifade etme biçimine dikkat ederek, hayatta da iyilerin ve kötülerin bulunduğu düşüncesi çocuğa ürkütmeden verilmelidir. Ayrıca masallarda çocuğa kadercilik anlayışını aşılacak, yanlış anlaşılmalara sebebiyet verecek anlatımlardan kaçınılmalıdır.³⁵

Maalesef farklı çocuk kitapları aracılığıyla çocuklara benimsetilmek istenen anlayışlardan biri de kaderciliktir. Bu zihniyetle kitapta anlatılan olaylar tek bir nedene bağlanarak çocukların neden-sonuç ilişkisi kurmadan, olayları analiz etmeden yargıya

³³ OĞUZKAN, a.g.e. s. 26

³⁴ CİRAVOĞLU Ömer, *Çocuk Edebiyatı*, Esin Yayınevi, İstanbul, 2000, s. 37

³⁵ KIBRIS İbrahim, *Yeni Yüzyıl İçin Çocuk Edebiyatı*, Eylül Yayınevi, Ankara, 2000, s. 38

bağlamalarına yöneltilmeleri gözlenmektedir. Bu tarz yönelimler çocuğu bilimsel düşünmekten uzaklaştıracaktır.³⁶

B) FABLLAR, DESTANLAR, EFSANELER (MASALIMSİ ESERLER)

Çocukların dinlerken aynı zamanda eğlendikleri, masal türüne benzeyen; ancak kendi arasında belirli özellikleri olan fabllar, destanlar, efsaneler olmak üzere üç tür daha vardır.³⁷

Fabllar, kahramanları genellikle insan haricindeki varlıklardan oluşan, gündelik hayatla ilgili dersleri somut bir örnekle anlatmaya çalışan öykülerdir. Fablı, masal ve destandan ayıran en önemli fark, verilmek istenen mesajı okuyucu ya da dinleyici yorumlamasına bırakmadan direkt olarak vermesi, yani dikte edici bir özellik taşımasıdır.³⁸

Kahramanların kendi özellikleri korunarak, kişileştirme ve konuşurma yoluyla, insan karakter ve davranış özellikleri yansıtılmaya çalışılır. Fabllarda ana fikir, en kısa yoldan açıklanır ve kahramanların tanıtıldığı bölüm, olayların geliştiği bölüm, gelişen bu olayların çözümlendiği bölüm ve en son olarak da ana fikrin çoğu zaman bir atasözyle verildiği bölüm olmak üzere dört bölümden oluşur.³⁹

Masalımsı edebiyat eserlerinden biri olan destanlar, eski dönemlerdeki kahramanlık öykülerini ele alır; ulusların, kahramanların maceralarını, mücâdelelerini anlatır. Destanların en büyük kaynaklarını doğal olaylar, büyük göçler, verilen büyük mücâdeleler oluşturmuştur.

Destanlar yazı öncesi çağlarda başlamış olup, mitolojik konuların yanında ulusların oluşmasından kimlik edinimine kadar geçen süreçteki serüvenlerini zengin bir edebi dille anlatmaktadır.⁴⁰ Kahramanlıklar, başarılar ve manevi açıdan değerli duyguları

³⁶ MAHSERECİ Nalân, “ Çocuk kitaplarında dikkat edilmesi gereken eğitsel açıdan önemli noktalar “, *I.Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu*, Haz. SEVER Sedat, Ankara Üniversitesi Basımevi, 2000, s. 412

³⁷ OĞUZKAN, a.g.e. s. 64

³⁸ YALÇIN Alemdar, AYTAŞ Gıyasettin, *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002, s. 113

³⁹ OĞUZKAN, a.g.e. s. 64

⁴⁰ CİRAVOĞLU, a.g.e. s. 69

yaşattığı için çocuklar tarafından ilgi görmektedir. Genellikle bu tür edebi eserler okul öncesi dönem çocuklarından ziyade daha büyük yaş gruplarına hitap etmektedir. Ancak destanlarda anlatılan olaylar okul öncesi dönem çocuğunun anlayabileceği seviyeye indirgenebilir ve hareketli bir şekilde anlatılabilirse, önceki haline göre daha çok ilgi çekebilir. Fakat bu tür eserleri anlatmaktan ziyade seviyeye uygun kurgulanmış haliyle izletmek daha yararlı ve kalıcı olacaktır.

Efsaneler ise, masal ile destan arasında kalan edebi bir türdür. Masalara göre daha inanılır, fakat destanlar kadar da süslü bir dille yazılmamış olan, eski çağlardan günümüze kadar gelmiş olan olağanüstü olayları anlatan öykülerdir denebilir.

C) ŞİİR

Şiir, çocuğun anadilinin gelişmesine yardımcı olan, estetik duygusunu geliştiren, dilinin güzelliklerini ve inceliklerini bir ritim ve ses armonisiyle hissettiren; tüm bunların yanında insanlık duygularını, vatan-millet sevgisini çocuğa aşulamakta önemli rolü olan eserlerdir.

Şiirleri diğer eserlerden ayıran en belirgin ve en çok bilinen özelliği, kafiyeli oluşudur. Kafiye şiire bir düzen, bir âhenk kazandırır. Özellikle okul öncesi dönem çocukları ritmik ifadeleri daha çok beğendikleri için, şiirlerdeki bu durum ilgilerini daha fazla çeker.

Çocuğun ilgileri, ihtiyaçları, duygu ve düşünceleri çocuk şiirlerine yansımalıdır. Çocuk şiirleri oluşturulurken, çocuğun dil gelişimi seviyesi, büyüme ve gelişme sürecindeki durumu dikkate alınmalıdır. Çocuk, şiiri içinde bulunduğu dönemin özelliklerini taşıyarak dinler ve ona göre yorumlamalarda bulunur.⁴¹

Çocuklar genellikle şiire biçim olarak ilgi duymaktan ziyade, şiirin içinde geçen kahramanlara, ortama merak duymaktadır. Olayların ve kahramanların şiirsel bir anlatımla çocuklara sunulması da şiire duyulan ilgiyi artırmaktadır. Ayrıca ahenkli bir

⁴¹ ŞİRİN Mustafa Ruhi , “Çocuk Şiiri Nedir? Çocuk Şiirinin Estetik Değeri Ne Olmalıdır?”, *Çocuk Edebiyatı*, Haz: ŞİRİN Mustafa Ruhi, , Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998,s.104–105

anlatımı olan, heyecan uyandırıcı, canlı ve kafiyesi olan, müzikal bir duygu uyandıran şiirler çocuklar tarafından daha çok beğenilir. Serbest olarak oluşturulmuş şiirleri anlamada güçlük çeken çocuklar, uzun tasvirlerle yer verilen şiirlerden de çabuk sıkılırlar.⁴²

Çocuk edebiyatında şiirler, çocuğun dil gelişimine yardımcı olduğu gibi, kelimelerin farklı şekillerde bir araya getirilmesi neticesinde bu durumdan yaralanabilen çocuklar için yaratıcı düşünme becerisini de geliştirecektir. Burada anne-babalar ve öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Çocuklara okuyacakları ve okutacakları şiirleri tespit ederken, şiirin çocuklara ait olup olmadığı ya da çocuklar hakkında yazılıp yazılmadığının farkında olmaları gerekmektedir.

D) HİKÂYE VE ROMAN

Hikâyeler, yaşanmış ya da yaşanması mümkün olabilen olayları ele alan, bu olaylarda yer ve zamanı belirten, kahramanları tanıtan eserlerdir. Çocuk hikâyelerine geçiş, masallardaki ve destanlardaki sıra dışı olaylardan gerçek yada gerçeğe yakın olan olayları anlatma yönünde gerçekleşmiştir.

Roman ise; çoğunlukla insanların başından geçen serüvenleri, bu geçen olaylardaki karakterleri, bunların düşünce ve duygularını, detaylarıyla anlatan uzun düz yazılardır. Romanlar, bir tasarlama olabileceği gibi; bir gözleme, incelemeye dayanabilen, kişiler arası ilişkilere, tutkulara, toplumsal durum ve ruhsal olaylara geniş yer veren eserlerdir.⁴³

Çocuk romanı, konuları çocuk ya da çocukluk olan eserlerden ziyade, çocukların akran gruplarının serüvenlerini kaleme alan yapıtlardır. Çocuklar, bu tür eserleri okumaktan zevk aldığı gibi, konularını yetişkinlerin yaşantısından alan, biyografik

⁴² TUNCER Nilüfer, “ Şiirin Çocuklara Yakın Gelmesinin Nedenlerini Kısaca Açıklar mısınız? ”, *Çocuk Edebiyatı*, Haz: ŞİRİN Mustafa Ruhi, , Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998,s.108

⁴³ GÜRLER Ümit, *Çocuk Kitapları ve Anne Babanın Bu Konudaki Tutumları Üzerine Bir İnceleme*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 1999, s.47

romanlara da ayrı bir ilgi duymaktadırlar. Bu ilginin başlıca nedeni ise; onların kendilerine model seçme duygusudur.⁴⁴

Çocuklar, bu yapıtlarda kafalarında oluşan birçok sorunun cevabını bulurlar. Hikâye ve romanlar birbirine çok benzer, fakat hacim olarak biri diğerinden daha geniş kapsamlıdır. Bu eserler, çocuğun hayat tecrübelerini zenginleştirir, türlü insan tipleri üzerinde düşünmelerini sağlar. Hikâyeler ve romanlar, çocukların, içinde yaşadıkları sosyal ortama adapte olabilmeleri için, geliştirdikleri değer yargılarının açıklığa kavuşmasını sağlar.⁴⁵

Hemen hemen her yaş grubundaki çocuklar kendilerine hikâye okunmasından, anlatılmasından hoşlanırlar. Özellikle okul öncesi dönem çocuklarına okullarda hikâyelerin okunması, eğlenceli vakit geçirmesinin yanında, çocuklara arkadaşları ile beraber öğrenme ortamı da sağlayacaktır.

Masalların gizemli dünyasından, gerçekçi dünyaya dönülmesine yardımcı olan hikâye ve romanların çocuklara uygun öğrenme koşullarını sağlayabilmesi ve gelişimlerini de olumlu yönde etkileyebilmesi için, doğru öykü ve romanların seçilmesi gerekir. Hikâyeler de masallar gibi canlı ve hareketli olmalıdır. Planlı bir anlatım olmalı, fakat bu anlatım çocukların seviyesine göre kısa cümleler ve bol konuşmalar, az karakterler içermelidir. Olaylar olabildiğince somut, anlaşılır gerçekleşmeli, mantığa uygun bir şekilde sonlandırılmalıdır.

E) GEZİ YAZILARI

Genel öğretim ilkeleri arasından yakından uzağa ilkesini hatırlatarak devam edecek olursak, çocuklar yakın çevresiyle tanıştıktan sonra yavaş yavaş uzak çevrelerini de tanımaya gayret göstermeye başlayacaklardır. Ulaşamadıkları şehirleri, ülkeleri merak eden, bunları çeşitli yönleriyle tanımaktan hoşlanan çocuklar için gezi yazıları onların bu meraklarını gidermek için çok uygundur.

⁴⁴ YALÇIN, AYTAS, a.g.e. s.143

⁴⁵ AKIN Nükhet, Okul Öncesi Kurum Öğretmenlerinin Çocuk Kitaplarına Karşı Tutum ve Davranışları, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü), 1998, s.34

Kısaca gezilip, görülen yerlerle ilgili özelliklerini çeşitli yönleriyle anlatan edebi türlere gezi yazıları denir. Gezi yazıları ele aldığı bölgenin coğrafi şekillerini, iklim özelliklerini, bununla beraber o bölgede yaşayan insanların yapısını, kültürel dokusunu belki de oraları hayatları boyunca görme, tanıma olanağı olmayacak çocuklar için tanıtma imkânı sağlamaktadır.

Fakat bu yazıları oluştururken çocukların kavrama düzeyleri göz önünde bulundurulmalı; sade bir dille, okuma da ya da anlamada zorluk yaşatmayacak tarzda yazılmalıdır. Ayrıca gezi yazılarında anlatılan olaylar ve yerler yazarın ağzından anlatılırken, edinilen bu izlenimler doğru ve akla mantığa uygun olmasına özen gösterilmelidir.⁴⁶ Aksi halde tüm bu sözü edilen yerlerle ilgili çocukların yanlış ya da eksik bilgi edinmelerine neden olunacaktır. Ayrıca bu tür yazılarda resimler yer alıyorsa, yazılanlarla bu resimlerin paralel olmaması da sözü edilen yerlerle ilgili yanlış izlenimler oluşturacaktır.

F) BİYOGRAFİ

Yaptıkları ile ün kazanmış önemli kişilerin hayatlarını çeşitli belgelere dayandırarak inceleyen eserlere biyografi denir. Biyografilerin en belirgin özellikleri kulaktan dolma bilgilere değil, belgelere dayandırılarak yazılmış yapıtlar olmalarıdır. Çocuklar gerçekten yaşanmış hayat hikâyelerini okuyarak, kendilerine yakın buldukları kişilerin hayat tarzlarını öğrenerek, onların yaşam felsefelerini yorumlayarak, o dönemin özelliklerinin, nelerin yaşandığının bilincine varırlar.

Biyografilerde söz edilen kişilerin yaptıklarını öğrenen çocuklar, özellikle bu kişileri kendilerine yakın görüyorlarsa, özellikleriyle kendilerini özdeşleştirerek bu kişilere ve bu kişileri yaşadıkları dönemlere karşı ilgi duymaya başlarlar ve kendi kapasitelerinin de bu şekilde farkına varırlar.⁴⁷

⁴⁶ OĞUZKAN, a.g.e. s.202

⁴⁷ ENGINÜN İnci, "Biyografik Romanların Çocuk Açısından Önemi Nedir?", *Çocuk Edebiyatı*, Haz: ŞİRİN Mustafa Ruhi, , Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998,s.132

Ayrıca biyografilerin objektif olarak kaleme dökülmesine dikkat edilmelidir. Bir insanın tüm yönleri ele alınmalıdır. Ama bu yönler ele alınırken, özellikle başarısızlıklar anlatılırken fazla ayrıntıya girilmemelidir. Çünkü çocuklar gerçek hayata yeni yeni alışırken, kendilerine bu tür olumsuzlukların birden sunulmasına karşı dayanmaları mümkün değildir.⁴⁸ Biyografiler çocuğun kendisine olan güvenini arttırdığı gibi, başarıya karşı da motive olmasını sağlar. Bu pencereden baktığımızda biyografiler diğer edebi türlerle kıyaslandığında daha çok moral verici, motive edici özelliğe sahiptir diyebiliriz.

Bizde bu türde çocuklara yönelik pek bir eser verilmemiştir. Oysa tarihimizde önemli yerlere sahip olan isimlerin hayatları hikâyeleştirilerek çocuklara uygun biyografiler haline getirilebilir.

G) TİYATRO ESERLERİ

Öncelikli olarak iyi bir çocuk tiyatro eserinin oluşturulabilmesi için, tiyatro eseri yazarının çocuğun özelliklerini iyi bilmesi, onların ilgi ve ihtiyaçlarını çok iyi tanması gerekir. Bu şekilde yazıldığı takdirde tiyatro eserleri çocuğun oyuna katılabilmesini sağladığı gibi, onların eğlenceli vakit geçirerek yaratıcılıklarının gelişimine de katkıda bulunur.

Renkli kostümler, sahne dekorları mümkün olduğu kadar sade düzenlenerek, Tiyatro eserleri, çocuğun duygu ve düşüncelerini, isteklerini, jest, mimik ve hareketler yoluyla ifade edebilme becerisini ortaya çıkartıp geliştirecek nitelikte olmalıdır.⁴⁹

Çocuk tiyatroları, yetişkin tiyatrolarından ayrı olmalı; karmaşık olaylardan uzak, bol müzikli, danslı, hattâ çocuğun da oyuna katılabilmesine imkân sağlayacak türden olmasına özen gösterilmelidir. Ayrıca bir tiyatro gösterisi sergilenirken süre iyi ayarlanmalı ve hitap ettiği yaş grubunun dikkat seviyesi göz önünde bulundurulmalıdır.

⁴⁸ TUNCER Nilüfer, “ İyi Bir Biyografide Ne Gibi Özellikler Bulunmalıdır? ”, *Çocuk Edebiyatı*, Haz: ŞİRİN Mustafa Ruhi, , Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998,s.135

⁴⁹ OĞUZKAN Ferhan, *Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı*, Emel Matbaacılık, Ankara, 1987, s. 251

Çocuk tiyatrolarının, eğlendirici, eğitici-öğretici, eleştirel düşünmeyi destekleyici ve kişilik oluşumuna yardımcı olucu olmak üzere dört önemli görevi bulunmaktadır.⁵⁰

H) FEN VE DOĞA OLAYLARINI ANLATAN KİTAPLAR

Genellikle anne-babanın çalıştığı ailelerin çocuklarıyla ilgilenebildikleri zamanların daha az olmasından dolayı, teknolojik anlamda gelişmiş ülkelerde, bu tür kaynaklara verilen önem diğer ülkelere göre daha fazladır.⁵¹ Çocukların bu konudaki çalışmalarına yeterince vakit ayıramadıkları için, çocuklar sorularının cevaplarını bu tür kaynaklardan bulabilmekte; bu vesile ile daha erken yaşlarda fen ve doğa olaylarını anlatan kitaplarla tanışmaktadırlar.

Ufak yaşlarda bilim ve teknoloji ile ilgili bilgileri direkt olarak kaynağından sağlıklı edinen çocuklar, bu alana karşı merak duymakta ve ilerde bu alanlarla ilgili kendilerine büyük hedefler koymaktadırlar.⁵²

Fen ve doğa olaylarını anlatan kitaplar, ilgilendikleri alanlara göre, hayvanları anlatan, bitkileri anlatan ve yeryüzünü-gökyüzünü anlatan kitaplar olmak üzere üç kategoriye ayrılmaktadır.

Bu kitaplar sayesinde çocuklar içinde yaşadıkları dünyanın bilmedikleri yönlerini gerçekçi bir gözle öğrenebilmekte, teknolojik buluşların hayatımızda ne gibi kolaylıklar yarattığının farkına daha rahat varabilmektedirler.

Fen ve doğa olaylarını anlatan kitaplara ilgi duyanlar genellikle erkek çocuklarıdır. Daha küçük yaşlarda bu kitaplara ilgi duyup ilerde bu alanın önde gelen isimlerinden olan birçok ünlü simalar vardır.⁵³ Bu nedenle öğretmenler ve anne-babalar çocukların

---

⁵⁰ AKIN, a.g.e. s.35

⁵¹ KIBRIS, a.g.e. s. 194

⁵² KIBRIS, a.g.e. s. 195

⁵³ OĞUZKAN, a.g.e. s.225

ilgi ve ihtiyaçlarını ne kadar iyi takip ve tespit eder, bu yönde onları desteklerlerse ileriki yaşlarda ilgi alanları doğrultusunda ilerlememelerini sağlayabilirler.

Fen ve doğa olaylarını anlatan kitaplarda ele alınan konu ne ise, o konu belirli bir plan ve sıra dâhilinde işlenmeli, bir kronoloji takip etmeli, çocuğun yaş grubu göz önünde bulundurularak anlatım basitleştirilmeli, konuya uygun, ilgi çekici bir isim taşınmalı, konuya göre ve açıklayıcı resimler içermelidir.⁵⁴

D) ÇİZGİ ROMANLAR

Çizgi romanlar, birçok uzman tarafından edebi bir tür olarak ele alınmasa da, çocukların ilgiyle ve çok okunduğu türler arasındadır. Bunun nedeni olarak, daha çok canlı ve heyecanlı konuların yer aldığı çizgi romanlarda, metinden çok resimlerin bulunması ve tasvir, betimleme gibi edebi özelliklerin bulunmaması gösterilebilir.

Çizgi romanlar fasiküller halinde olabildiği gibi kitap şeklinde de basılmış olabilir. Çizgi romanlarda metin ve resmin bir âhengi söz konusudur. Metinler, çerçevelenmiş bir formdaki resmin içinde genelde kapalı bir kutu içinde yer alır. Hikâyeler kısadır ve metin resim birlikteliği ile okuma bilemeyen çocuklar bile olayları takip edebilecek niteliktedir.

Edebiyatla, özellikle çocuk edebiyatı ile ilgili birçok söylentiler çıkmıştır. Bunlardan bir tanesi çizgi romanlarla ilgilidir. Çizgi romanların zararlı olduğu ve çocuğu kitaptan uzaklaştırdığına ilişkin araştırmalar yapılmış ve yapılan bu araştırma sonuçlarına göre, kütüphanelere daha çok çizgi roman koymanın, çocuğu kütüphaneye daha çok yönlendirdiğini ve zamanla çizgi roman haricindeki kitapları da çocukların okumaya başladığı görülmüştür.⁵⁵

Çizgi romanlar, çocuğun heyecan ve macera arzusunu doyumakta, böylece çocuğa okumayı sevdirmek ve okuma alışkanlığı kazandırmak için kullanılmaktadır. Bu amaçla

⁵⁴ OĞUZKAN, a.g.e. s.226

⁵⁵ ERDOĞAN Fatih, “Okul Öncesi Dönemde Edebiyat Zevki”, *9. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaşınlaştırılması Semineri*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1993, s. 37

ilk zamanlar yararlı olabildiği söylenen çizgi romanlara, çocukların takılıp kalma ve diğer edebi türlere yönelmemesi olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir.⁵⁶ Bu nedenle çocuklara sunulan çizgi romanların özelliklerine dikkat edilmeli, çocukların gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurularak, onların gelişim dönemlerine uygun kitaplar sunulmalıdır. Çocukların çizgi romanlara bağlılığının bir nedeni olarak da bu yayınların her yerde satılabilmesi, ucuz olması ve kolaylıkla ulaşabilmeleri gösterilebilir. Bunların yanına diğer edebi türlere ait eserlerde konularak, çocukların diğer yayın türlerine yönelmeleri sağlanmış olunabilir.

Eğitimcilerle göre çocuklara çizgi romanları yasaklamak, onları çizgi romanları okumaya daha çok teşvik etmeye sebebiyet vermektedir.⁵⁷ Dolayısıyla çocuklara çizgi romanları yasaklamak yerine, anne-babalar, eğitimciler ve yayıncılarca oluşturulan bir denetim sistemiyle çocukların kolayca ulaşabildiği bu yayınlara bir sınırlama getirilmelidir.

2.5. ÇOCUK KİTAPLARINDA BULUNMASI GEREKEN ÖZELLİKLER

Çocuk kitapları, çocuğun yazılı ve görsel iletişimlerini destekleyen, çocuğun kitaplarla kaynaşmasına, okuma alışkanlığı kazanmasına yardımcı olan araçlardır. Çocuğun gerçek yaşamla ilişki kurmasında, duygu ve düşüncelerinin yapılanmasında, dil ve kişilik gelişimini etkilemesinde büyük rolleri olan çocuk kitapları; kapak, resimlendirme ve içyapı özellikleri ile çocukların hoş vakit geçirerek yeni davranışlar kazanmalarına yardımcı olmaktadır.

İşte çocuklarda tüm bu değişiklikleri en iyi şekilde gerçekleştirebilmeleri için çocuk kitaplarının hem biçimsel hem de içerik olarak bir takım niteliklere sahip olmaları gerekmektedir. Özellikle okul öncesi dönemden itibaren bu niteliklere sahip kitapların çocuklara sunulması ile, ilerde okuma bilincini kazanmış kültürlü yetişkinlerin yetiştirilmesinin temeli atılmış olur. Bu kitaplar, çocukları ilerde yaşayacakları okul

⁵⁶ KIBRIS, a.g.e. s. 208

⁵⁷ TUNCER Nilüfer, “ Çizgi Romanların Denetim Altına Alınabilmeleri İçin Başka Ülkelerde Neler Yapılmıştır? Ülkemizde de Denetim Yapılmakta mıdır? ”, *Çocuk Edebiyatı*, Haz: ŞİRİN Mustafa Ruhi, , Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998,s.269

hayatına hazırlayıcı, yaratıcı çalışmalara yönlendirici özellikte olmalı ve içinde yaşanan kültürün özelliklerini her bakımdan yansıtabilmelidir.⁵⁸

1. Çocuk Kitaplarının Dış Yapı Özellikleri

Okul öncesi dönemde bir çocuğun kitaba yönelebilmesi için kitaba karşı ilgisinin çekilmesi, yani kitabın âdeta bir oyuncak gibi cazip hale getirilmesi gerekmektedir. Bu konuda da en büyük rol kitabın dış yapı özelliklerine düşmektedir. Kitap dışardan çocuğa ne kadar cazip gelirse, çocuk o kadar çok kitaba yönelecek, kitapla sıkı ilişkiler başlayacaktır. Dolayısıyla bu sektörde çalışanların en başta yapması gereken, hazırlayacakları kitabın çocuklar tarafından çekici hale gelmesini sağlamaktır.

Çocuk kaç yaşında olursa olsun, bir kitabı gördüğünde ilk ilgisini çeken şey kitabın ön ve arka kapağı olmaktadır. Dolayısıyla çocuğun dikkatini çeken kitap kapakları, çocuğun kitaba karşı olumlu duyuşsal davranışlar geliştirmesine yardımcı olacaktır. Sanatsal olarak tasarlanmış kitap kapakları, aynı zamanda kitabın konusuyla ilgili bir takım ipuçları da verebilmelidir.

Okul öncesi çocuklara uygun kitapların boyutlarına gelecek olursak, bu çeşitli büyüklüklerde olabilmektedir. Okul öncesi dönemde, özellikle 3–6 yaş grubu çocukları genellikle değişik büyüklükteki kitapları okumaktan hoşlanmaktadırlar. Bu yaş grubuna hitap eden çocukların, el ve göz yapısına uygun kitapların seçilmesi ve seçilen kitapların taşınabilir olmasına özen gösterilmesi doğru olacaktır.

Öte yandan resimli kitapların büyük olması hem çocuğun resimleri iyi takip edebilmesini, hem de ressamın anlatmak istediklerini daha iyi anlatabilmesini sağlamaktadır.⁵⁹ Küçük boy kitaplarda ise, çevrelerine göre küçük olan çocukların bu kitaplarla kendilerinin aslında büyük olduklarını göstermeye çalıştıkları görülmektedir. Ancak genellikle küçük yaş grubu çocuklarda, onların kas gelişimleri düşünülerek,

⁵⁸ DEMİRDÖĞEN Pınar, Milli Eğitim Tarafından Yayınlanan 6–15 Yaş Arası Çocukların Okuyabileceği Kitapların Eğitici Ve Görsellik Açısından Tasnifi, Dil ve Anlatım Yönlerinden Eleştirel Bir Şekilde İncelenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2003, s.9

⁵⁹ GÜLEÇ ÇAKMAK, GEÇGEL, a.g.e.s.165

küçük boy ve hafif kitapların daha rahat taşınabileceği tahmin edilerek bireysel kullanım için bu boy kitaplar önerilmektedir. Kitap boyutlarının değişkenlik göstermesi, standart olmaması çocuk için ilgi çekici olabilmektedir.

Cilt yapıları açısından dikkate alındığında, en uygun olanı iplik ile dikilmiş ciltleme yöntemidir. Ailede ve çocukta bir okuma alışkanlığının oluşabilmesi için kitapların uzun süre sağlam bir şekilde kalması ve kullanılması gerekmektedir. Zımbalama, yapıştırma yada spiral ciltleme yoluyla ciltlenen kitaplar çabuk dağılmaktadır. Bu durum, kitap kullanımını konusunda yada kitaplık oluşturma konusunda çocuklarda iyi izlenimler bırakmamakta ve çocuklar için de güvenli kullanım oluşturmamaktadır.

Çocuk kitaplarında kullanılan kâğıdın cinsi de çocuğun kitaba olan tutumunu etkilemektedir. İlk zamanlarda parmak kasları fazla gelişmemiş olan çocuklar için bez, vinileks yada karton sayfaların kullanılması dayanıklılığı arttırdığı gibi, çocuğun sayfaları çevirebilmesi için kolaylık sağlamaktadır.⁶⁰

Tüm bunları dikkate alarak seçeceğimiz kitaplarda kullanılan kâğıtlar kolay kırışmayan, kirlenmeyen ve yırtılmayan cinsten olmalıdır. Aksi halde çabuk yırtılan, kırışan, resimlerle yazıların üst üste bindiği kitaplarla karşılaşan çocukların kitaba duydukları saygı giderek azalacaktır.⁶¹ Çocuk kitapları için seçilen kâğıdın mat olması da hem ışığın yansımalarını önleyerek çocuğun kitaba bakarken rahatsız olmamasına yardımcı olacak, hem de kitabın maliyetinin de daha düşük olmasını sağlayacaktır.⁶²

Kitabın basımı ve basımda kullanılan malzemelerinde kaliteli olması önemli bir faktördür. Kâğıdın kalitesi ile kitabın dayanıklılığı, görsellik ve resimlerdeki, metinlerdeki baskı kalitesi doğru orantılıdır.⁶³ Baskıda resimlerin ve metinlerin net çıkması, kâğıdın kalitesine bağlı olarak ön sayfadaki metinlerin, resimlerin arka sayfaya çıkmaması okunabilirliği ve görselliği olumlu yönde etkileyecektir. Ayrıca basımda

⁶⁰ TÜR Gülseren, "Okul Öncesi Eğitimde Kitap Seçimi", *Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 2001, s. 416

⁶¹ CİRAVOĞLU, a.g.e. s. 187

⁶² GÜRLER, a.g.e. s.59

⁶³ SEVER Sedat, "Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklara Seslenen Kitaplarda Bulunması Gereken Temel Özellikler", *Çocuk Edebiyatı*, Editör Zeliha GÜNEŞ, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2004, s.16

kullanılan mürekkeplerinde zararsız olması, ilk yıllarda çevresindekileri ağız ile tanımaya çalışan çocuklar için önemlidir.⁶⁴

Kitapta çekiciliği arttıran bir diğer önemli unsur da sayfa düzenidir. Sayfa düzeni ile satırlar arası boşlukların, satır başlarının, sayfanın alt ve üstündeki boşlukların, resim-metin düzenlemelerinin ayarlanması kast edilmektedir.⁶⁵

Çocuk kitaplarında sayfa düzeni değişik şekillerde ayarlanmaktadır. Önemli olan göze estetik görünen bir düzenin oluşturulmasıdır. Bazen metin daima solda resim sağda konumlandırıldığı gibi, zaman zaman da resim her sayfaya yayılarak ressamın geniş bir alanda çalışmasına fırsat verilmektedir. Bu sayede resimlerin görsellik bakımından etkileyciliği arttırılmış olur. Fakat bu yöntemin kullanılmasının avantajı olduğu gibi dezavantajları da mevcuttur. Bu şekilde ayarlanan sayfa düzenlemelerinde ciltlemelere, resmin iki sayfaya da dengeli dağılmasına özen gösterilmelidir.

Resim ile metnin farklı sayfalarda yer alması çocuğun olayları daha kolay takip edebilmesini sağladığı gibi, aynı sayfada yer alması da resim ile metnin iç içe geçmesine, metnin kaybolmasına sebebiyet verebilmektedir. Metnin kısa tutulduğu okul öncesi dönem kitaplarında, satır aralıklarının da çok sıkışık olmaması gerekmektedir. Bu şekilde ayarlanırsa yazıların birbirine girmesi önlenecektir.

Metinlerde kullanılan harfler de önemlidir. Çocuğun gözünü yormayacak, kelimeleri rahatça görebileceği ve dolayısıyla rahatça anlamlandırabileceği harfler tercih edilmelidir. Okuma yazmayı öğrenen çocuk okul öncesi dönemde kendisine okunan ve özellikle çok hoşlandığı kitapları okumaya yönelirler.⁶⁶ Bu sebeple, okul öncesi dönem kitaplarında kullanılan harfler okuma başarısını olumsuz etkilemeyecek, hevesini kırmayacak türden seçilmeli; kitaba sevimli bir hava katmalıdır.

⁶⁴ ÖZEL Ayşe, "Resimli Çocuk Kitaplarında Görsel Anlatımın Önemi", *Yaşadıkça Eğitim*, 74, 75, 2002, s. 38

⁶⁵ GÖNEN Mübeccel, "Okul Öncesi Çocuk Kitaplarının Özellikleri Nelerdir?" *Çocuk Edebiyatı*, Haz: ŞİRİN Mustafa Ruhi, , Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998,s.160

⁶⁶ SEVER, a.g.e. s.21

2. Çocuk Kitaplarının Resimlendirilme Özellikleri

Okul öncesi dönem olan 0–6 yaş arası dönemde, çocukların okuma–yazma bilmemesinden dolayı resimli kitaplara ilgisi daha yoğun olmaktadır. Dolayısıyla daha ufak yaşlarda çocukta estetik duygusunun oluşturulabilmesi için, kitaplarda kullanılan resimlerin sanatsal değer taşıması önemlidir. Bu değerler ışığında çocuk, şekil, renk uyumu, çizgi gibi kavramları tanıyarak öğrenecektir. Bu yaş grubu çocukları için hazırlanan kitaplarda metinlerden ziyade resimler çoğunlukta olduğu için, en az metinler kadar resimler de önem taşımaktadır.

Yapılan bir araştırmaya göre, okul öncesi grubu çocuklarına sunulan ve olumlu sosyal davranışları içeren resimli kitaplar aracılığı ile çocukların empati becerilerinin gelişim gösterdiği gözlemlenmiştir.⁶⁷

Kitaplardaki resimler, kitapta anlatılmak istenen olayların, karakterlerin daha açık ifade edilmesine, çocukların hayal dünyasının gelişmesine yardımcı olarak olayların daha geniş düşünülmesine imkân verebilme özelliğine sahip olmalıdır.

Çocuk kitaplarındaki resimlemelerden çocukların zihinsel ve duyuşsal yönden etkilenebileceği düşünülerek, resimlemelerde yaşları ve gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Yaşları ilerledikçe yakın çevreden uzak çevreye doğru çizimler yapılmalıdır.⁶⁸ Gerçeklikten uzaklaşmayan çizimler kullanılmalı, soyut kavramlara girilmemeye çalışılmalıdır. Detaylara fazla girmemeye özen gösterilen çocuk kitaplarındaki resimlemelerde, anlatılan konu ile resim arasında herhangi bir zıtlık olmamasına da dikkat edilmelidir.

⁶⁷ UZMEN Selay, MAĞDEN Duyan, “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Prososyal Davranışlarının Resimli Çocuk Kitapları İle Desteklenmesi” *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15, 2002, s.193–212

⁶⁸ ORAL Feridun, “Okul Öncesi Çocuk Kitabı Resimlemesinde Edebiyat ve Resimlemenin İlkelerinden Söz Eder misiniz?” *Çocuk Edebiyatı*, Haz: ŞİRİN Mustafa Ruhi, , Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998,s.155

Yapılan araştırmalar, çerçeveslendirilmiş resimlerin ya da fotoğrafların çocuğun yaratıcılığına bir sınırlandırma getirdiğini, çocukların genellikle hatları belirsiz resimlendirmelerin yer aldığı kitaplara yöneldiğini ortaya koymuştur.⁶⁹

Resim de, aynı metinlerde olması gerektiği gibi bir sıra takip etmeli; metin olmasa bile olayların akış çizgisi resimlerden takip edilebilecek plan ve sırada olmalıdır. Bütünlüğü ve sırayı bozmadan bir resimleme yapabilmek için bir ön çalışma yapılmalıdır. Çocuğa aşırı iyimser bir tablo çizmek de, onu aşırı kötümser bir havaya büründürmek de doğru değildir. Resimlemelerde yaratılan hava çocuğun kaldırabileceği bir gerçekçilikte olmalıdır.

3. Çocuk Kitaplarının İç Yapı Özellikleri

Dış yapı ve resimlendirme özellikleri ile kitaba karşı dikkati çekilen çocuğun ilgisinin devamının sağlanması ve diğer kitaplara karşı sempatisinin oluşabilmesi için, kitabın içyapı özelliklerinin de kaliteli olması gerekmektedir. İçyapı özellikleri olarak tema, konu, dil ve anlatım, kahramanlar ve plan ele alınmalıdır.

Tema, yazarın ve çizerin kitapta sürekli olarak vurgulamaya çalıştığı duygu, düşünce yada görüşlerdir. Tema, okuyucu yada dinleyici tarafından yanlış yorumlanmayacak, tartışmaya meyil vermeyecek nitelikte açık ve belirgin olmalıdır. Çocukta kavram yanılgıları oluşurmamalıdır. Çocuk kitaplarında özellikle, sevgi, saygı, hoşgörü, başarı, kahramanlık gibi çocuğun evrensel ve ahlâkî değerler kazanmasını sağlayacak, kişilik ve kimlik gelişiminde olumlu izler bırakarak ilerde saygın bireyler olmasını destekleyecek temalara yer verilmelidir. Ancak kitaplarda ele alınan temalarda iyi ve kötü, ak ve kara, güzel ve çirkin gibi kesin hatlarla ayrılmış olan detaylara yer vermek yerine, esnek ifadeler kullanılmalı ve çocuğu düşünmeye yöneltmelidir.⁷⁰

⁶⁹ GÖNEN Mübeccel, “ Okul Öncesi Çocuklar İçin Kitap Seçimi ”, *Okul Öncesi Eğitimcileri İçin El Kitabı*, Editör BİLİR Şule, YA-PA Yayınları, İstanbul, 1994,s.92

⁷⁰ KANTEMİR Enise, “ Çocuk Kitapları Sorunu”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1, 4, 1979, s. 201

Çocuk kitaplarında ele alınan temel düşünce ya da olaylar genellikle eğlendirici, dinlendirici ve düşündürücü olmalıdır. İyi seçilen bir konu çocukta mantık gelişimini desteklediği gibi, çocuğun neden-sonuç ilişkisini kurmasına da katkıda bulunmaktadır. Özellikle resimli kitaplarda yer verilen çözülmeye hazır problem durumları sayesinde çocukların problem çözme becerileri de geliştirilir. Ele alınan konu, çocuğun günlük yaşamıyla ilişkili olup, çocuğun arkadaş grubunun özellikleri de göz önünde bulundurularak belirlenmelidir.⁷¹

Yazarın ele aldığı konuyu işlerken bazı hususlara dikkat etmesi gerekir. Bunlar;

- ✓ Çocukların ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda belirlenen konular, yine bu özellikler doğrultusunda işlenmelidir.
- ✓ Seçilen konu ana tema ile bağlantılı olmalı, çocuğun kafasında karışıklığa sebep olmamalıdır.
- ✓ Çocuk kitaplarında ele alınan konular çocukların güvenini artırıcı değerleri içermelidir.
- ✓ Ele alınan konu ile eğlendirirken yeni duygu ve düşüncelerin oluşumuna da fırsat vermelidir.⁷²

Kitapta ele alınan konu ile yazar, çocukların olayları sorgulamasına fırsat vermeli eleştirel ve çok yönlü düşünmeye yönlendirmelidir. Çocuğun dünyasına uygun olarak seçilmiş olan konu, çocuğun toplumsal ilke ve kurallara uymasını güçleştirmemeli, demokratik yaşayış biçimini benimsetmelidir. Bunları göz önüne alacak olursak çocukta cinsiyet, din, ırk ayrımını pekiştiren ve kesin yargıları benimsetmeye çalışan kitapların eleştirel düşünmeyi körelteceği ve çağdaş eğitim anlayışından uzaklaştıracağı unutulmamalıdır.⁷³

⁷¹ NAS Recep, *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*, Ezgi Yayınları, Bursa, 2002, s. 53

⁷² YALÇIN, AYTAŞ, a.g.e. s.32

⁷³ ÇOBAN Mehmet, "Şeriatçı Çocuk Kitaplarının Eğitsel Niteliği", *Öğretmen Dünyası*, 222, 1998, s. 7

400 masal ve öykü kitabından oluşan örnekleme yapılan bir araştırmada, kitaplar çocukta boyut, şekil, renk, zaman gibi kavramları geliştirip geliştirmediği açısından incelenmiştir. Yapılan araştırma çocuk kitaplarında resimle anlatılan arasında uygunluk olmadığını, bunların çocuğun seviyesine göre düzenlenmediğini, kavram öğrenimini geliştirmediğini ortaya çıkarmıştır.⁷⁴

Çocuklar izledikleri ya da dinledikleri kahramanların özellikleri ile kendilerini özdeşleştirirler. Fırsat bulduklarında onların davranışlarından kostümlerine kadar her özelliğini taklit etmeye çalışırlar. Çocukların bu özelliği dikkate alınarak, masal ve masalımsı eserler haricindeki eserlerin anlatımlarında, kahramanların özelliklerinde aşırıya kaçılmamalıdır.

Özellikle okul öncesi dönemi kitaplarında kahramanların az sayıda olması ve mevcut olanların özelliklerinin açıkça belirtilmesi, çocuğun aklında oluşabilecek kargaşayı önleyecektir. Ayrıca masal türü eserler haricindeki yapıtlarda seçilen kahramanların çocuğun yakın çevresinden olması çocuğun okuduklarına olan inancını artıracaktır.⁷⁵

Çocuk kitaplarında kaleme alınan olayların kendi arasında mantıksal bir sırada ilerlemesi, metnin içinde bir düzenin olması, okuyucunun ya da dinleyicinin okuduklarını anlamlandırmasını kolaylaştıracaktır. Hemen hemen her eserde bir giriş, gelişme ve sonuç bölümü bulunmaktadır. Bu bölümler çocuklar için yazılan eserlerde kısa tutulmalı, bölümler arasındaki geçişler hareketli olmalı, çocuktaki ilgiyi canlı tutmalıdır.

Kitaplarda kullanılan üslubu belirleyen etmenlerin arasında en önemli faktör, kullanılan kelimeler ve dildir. Metinlerde yer alan kelimelerin yapısı, kelimeler arasındaki ilişki, seslerde ve ifadelerdeki uyum eserdeki üslubu ortaya çıkarmaktadır.

---

⁷⁴ ŞEN Servet, “ Okul Öncesi Çocuklarının Kavram Gelişimlerine Etkisi Yönünden Öykü ve Masal Kitaplarının İncelenmesi”, *Omep Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı*”, Editör HAKTANIR Gelengül, GÜLER Tülin, YA-PA Yayınları, İstanbul, 2004, s.315

⁷⁵ KIBRIS, a.g.e. s. 29

Çocuk kitapları bol resimli olmakta ve okuyucudan ziyade dinleyiciye hitap etmektedir. Metinlerdeki ritmik uyum kulağa hoş gelmekte ve dinleyici olan çocukları kitaba daha çok çekmektedir. Kelime çeşitliliğini fazla tutmamakla beraber, çok da basite indirgenmeden ve beş duyu organına da hitap edecek şekilde ifadelerin oluşturulması dinleyicinin sıkılmasını engeller ve ortamı monotonluktan kurtarır.

Anaokulu öğrencisi olan çocuklar için, beş altı kelimedenden oluşan, çok fazla karmaşık olmayan, tek özneli, yüklemli cümlelerin kullanıldığı, argo kelimelere, bol mecazlı anlatımlara, çocukların fazla kullanmadığı bağlaç ve edatlara yer verilmeyen eserlerin tercih edilmesi çocuğun eseri anlamasına yardımcı olacaktır.⁷⁶ Ayrıca imlâ ve noktalama işaretlerine dikkat ederek olası hataların önüne geçmek te çocuk kitapları için çok önemlidir.

Tüm bunlara dikkat etmenin yanında, genellikle dinleyici olan okul öncesi çocuklarının kitabı doğru anlayabilmeleri için okuyucunun da bu özelliklere dikkat etmesi, özellikle dil gelişiminin yoğun olduğu bu dönemlerde eserleri telaffuz, vurgu, tonlama ve noktalama işaretlerine uyarak okuması, çocuğun dilini doğru öğrenmesine de yardımcı olacaktır. Çünkü bu dönem çocukları çevresinden gördükleri bu uyarılara göre, anadillerini daha çok taklit yoluyla öğrenirler.

Çocuklara yönelik hazırlanan bu kitapların içerikleri, çocukların yaş grupları düşünülerek, dikkat süreleri ayarlanarak onlarla paylaşılırsa çocuk bu etkinlikten sıkılmak yerine, eğlenerek vakit geçirecektir.

2.6. ÇOCUK KİTAPLARININ SEÇİMİ

Ziya Gökalp, “ Bir çocuk hangi kitapları anlar ve zevk alırsa onu okuyabilir.” demiştir.⁷⁷ Her çocuk kendine özgü olduğuna göre, çocuğa uygun kitap ya da kitaba uygun çocuk uyumu sağlanmaya çalışılmalıdır.

⁷⁶ SEVER Sedat, “ Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Yapısal ve Eğitsel Özellikler “
<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/kandir.htm> 30.01.2006,s.3

⁷⁷ ERSOY Osman, “Okul Öncesi Dönemde Kitabın Önemi”, *Ya-Pa 4. Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1986, s. 84

Çocuklarının gelişimsel özelliklerini ve çocuk kitaplarında bulunması gereken nitelikleri iyi bilen anne-babalar ve öğretmenler çocuklarına ve öğrencilerine kitap alırlarken, bazı noktalara da dikkat etmelidirler. Öyle kitaplar seçilmelidir ki, çocuk kitap okumaktan büyük haz duyup kitap okumayı alışkanlık haline getirebilmelidir. Çocuğun eğitim sürecine katılıp, sorumluluğu üstlenerek çocuğun kitapla arkadaşlık kurması desteklenmelidir.

Yapılan bir araştırmada, anaokulu öğretmenlerinin anadili etkinlikleri için kitap seçiminde neleri göz önünde bulundurdıkları incelenmiştir. Araştırma sonuçları öğretmenlerin seçtikleri kitapların öncelikli olarak gün boyunca işledikleri konu ile ilgili olduğunu göstermiştir. Bu araştırmanın devamında öğretmenlerin kitap seçiminde dikkat ettikleri noktalar sırasıyla, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak ve çocuğun hoşuna gidecek konuları içermesidir.⁷⁸

Biz yetişkinlerin gözünde kitabın önemli bir klasik olması ya da konusunun bilgi verici olması, o kitabın seçilmesi için önemlidir diyemeyiz. Önemli olan çocuğun kitaba karşı ilgi duymasıdır. Şayet çocuk eline aldığı kitaptan zevk alıyorsa, onunla ilgili konuşabiliyorsa, o kitabı seçmemiz için bu bir ipucu sayılabilir.⁷⁹

İşte bu nedenle anne-babalar ve öğretmenler kitap seçerlerken aşağıdaki kriterlere dikkat etmelidir.

- Tercih edilen kitapta ele alınan hikâyenin konusu ve planı basit olmalıdır.
- Karakterler açıkça tanımlanmış ve dürüst olmalıdır.
- Bilgi verici ve hatalardan arınmış eserlerin tercih edilmiş olmasına özen gösterilmelidir.
- Kitap, çocukların kendilerini ve çevresini tanımasına fırsat vermelidir.

⁷⁸ ARAL Neriman, BULUT Şenay, “ Anasınıfı Öğretmenlerinin Çocuk Kitaplarıyla Yaptıkları Uygulamaların İncelenmesi”, *Çağdaş Eğitim*, 278, Temmuz -Ağustos, 2001, s. 16

⁷⁹ GÜRKAN Tanju, “ Okul Öncesi Eğitimde Kitap”, *9. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1993, s. 50

- Çok defa kullanıma elverişli olmalı ve oyuncak havası taşınmalıdır.
- Çocukta olumlu duyguları geliştirmelidir.
- Mizah duygusunu oluşturmalıdır.
- Dil yalın, ritmik olmalı ve çocuğun anlayabileceği düzeyde olmalıdır.
- Farklı kültürlerle ve değerlere değinebilmeli ve bu konular tarafsız olmalıdır.
- Her şeyden önemlisi kitap seçiminde çocuğun fikirleri de alınmalıdır.⁸⁰

Çocuk kitaplarının analiziyle ilgili olarak incelemeye alınan 56 çocuk kitabı arasından Ya-Pa ve Milli Eğitim Bakanlığı yayınevini diğerlerine göre daha iyi olduğu görülmüştür. Diğer yayınevlerinin ise Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylı olmadığı gözlenmiş ve çocuk kitabı alırken Bakanlık onayının olup olmamasına dikkat edilmesi gerektiği anne-babalar ve öğretmenlere bir kriter olarak sunulmuştur.⁸¹

Bu kriterlere dikkat etmeden önce biz öğretmenlere ve anne-babalara bazı görevler düşmektedir. Bunlardan en önemlisi; çocuğa kitabı sevdirmeye çalışan yetişkinlerin başta kendilerinin çocuklara iyi birer örnek olmaları gerekmektedir. Anne babalar, kendilerini sürekli yenilemeli, bol bol okumalı, okuduğunu çocuğa hissettirmeli, hattâ okuduklarını çocuğa da uygun bir dille aktarmalıdır.⁸²

Kitap okuma alışkanlığı, en başından beri söylediğimiz gibi, okul öncesi dönemdeki çocukların karşılaştığı kitaplarla kazandırılmaktadır. Bu zevki kazandırabilmek için çocuklara bol bol doğru seçilmiş, nitelikli kitaplar okunmalıdır. Kaliteli kitap okuma alışkanlığı, kaliteli kitaplarla erken yaşlarda tanışarak ve onları dinleyerek elde edilir.

---

⁸⁰ Aktaran TURLA Ayşe, “Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Kitap Seçerken Dikkat Edilecek Noktalar ve Ailelere ve Öğretmenlere Düşen Görevler”, *Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 2001,s. 423–424

⁸¹ Aktaran OKTAY, AYÇİÇEĞİ, s. 12

⁸² SINAR Alev, “Anaokulunda Çocuk Edebiyatı Üzerine Bazı Düşünceler”, *8. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1992,s. 52

3.BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, veri toplama aracına ve verilerin analizine yer verilmiştir.

A- ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma, anne baba ve öğretmenlerin okul öncesi çocuk kitaplarında hangi özellikleri daha önemli gördüklerini, kitap seçerken nelere dikkat ettiklerini belirlemek için genel tarama modelinde yapılmıştır.

Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak için, evrenin tümü yada ondan alınacak bir grup, örnek yada örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir⁸³

B- ARAŞTIRMANIN EVRENİ

Araştırmacı, yapılmak istenen araştırmayla ilgili Milli Eğitim Bakanlığı'ndan gereken izni alıp, izin belgesi ile birlikte İl Milli Eğitim Müdürlüğüne giderek Afyonkarahisar iline bağlı anasınıfı ve anaokullarının listesini almıştır.

2006–2007 eğitim öğretim yılında Afyonkarahisar İli'ne bağlı 355'i İlköğretim Okulu bünyesinde, 11 tanesi de bağımsız olmak üzere toplam 475 anasınıfı; anaokulunda görev yapan 523 okul öncesi öğretmeni ve 349 usta öğretici araştırmanın çalışma evrenini oluşturmaktadır. Ayrıca 475 anaokulu ve anasınıfında okuyan toplam 7700 öğrencinin velisi de araştırmanın evrenine dâhil edilmiştir.

---

⁸³ KARASAR Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayınları, Ankara, 2005, s. 79

C- ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Araştırmacının evrenin tamamına ulaşması mümkün olmadığı için örneklem alma yoluna gidilmiştir. Milli Eğitim Müdürlüğünden aldığımız okul listesinden önce Afyonkarahisar Merkez ilçeye bağlı okulların isimleri seçilmiştir. Merkez İlçeye bağlı okulların listesinde, okulların buldukları yerlere göre gruplandırılma yapılmıştır. Buna göre, merkez ilçeye bağlı köy okulları, kasaba okulları ve merkezde bulunan okullar araştırma örnekleme olarak alınmıştır.

Araştırmanın örnekleminde 21 köy okulu, 16 kasaba okulu ve 51 şehir okulu olmak üzere toplam 88 tane anasını ve anaokulu bulunmaktadır.

D- VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırmacı, hipotezlerini test etmek amacıyla araştırmada veri toplama aracı olarak, okul öncesi çocuk kitaplarına ilişkin anne baba ve öğretmen görüşlerini belirlemeye yönelik anket formu kullanmıştır.

1- Anketin Hazırlanması

Araştırmacı, ilk önce konuyla ilgili literatür taraması yapmıştır. Literatür taraması sonucunda çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler belirlenerek bir liste oluşturulmuştur. Oluşturulan listede çocuk kitaplarında dikkat edilmesi gereken 102 tane özellik yer almaktadır. Daha sonra bu listedeki özellikler tekrar gözden geçirilerek çeşitli düzenlemeler yapılmış, aynı anlama gelen ifadeler listeden çıkartılarak 43 özellikli bir liste yapılmıştır.

Listeye alınan bu 43 özellik gruplandırılarak 3 ana başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar araştırmacı ve danışmanın karşılıklı fikir alışverişleri neticesinde **İç Yapı Özellikleri**, **Dış Yapı Özellikleri**, **Resimlendirme Özellikleri** olarak belirlenmiştir. İlgili başlıkların altına bu 43 özellik yerleştirilerek gruplandırma yapılmıştır. Buna göre **İç Yapı Özellikleri** başlığı altında 23 özellik, **Dış Yapı Özellikleri** başlığı altında 10 özellik, **Resimlendirme Özellikleri** başlığı altında 10 özellik yer almaktadır.

Araştırmacı daha sonra belirlemiş olduğu bu 43 özelliği Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi' nde görev yapan 8 yardımcı doçent, 2 öğretim görevlisine olmak üzere 10 uzman kişiye verilmiş, en çok tercih edilen özellikleri işaretlemeleri istenerek uzman kanısına sunmuştur. Uzmanlardan gelen görüşler doğrultusunda en çok tercih edilen 27 özellik anket formuna alınmıştır.

Anketin birinci bölümünde anketin uygulanacağı anasınıfı ve anaokulu öğretmenleri ile öğrenci velilerinin kişisel bilgilerine yer verilmiş ve ilgili boşlukları doldurmaları istenmiştir. Anketin diğer bölümünde en çok tercih edilen, çocuk kitaplarında dikkat edilmesi gereken 27 özellik sıralanmıştır. Her sorunun karşısına ***Hiç Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Kesinlikle Katılıyorum*** olmak üzere Likert tipi 5 tane cevap seçeneği sunulmuştur. Bu özelliklerle ilgili anne-baba ve öğretmenlerden kendilerine göre en uygun olan cevabı işaretlemeleri istenmiştir.

2- Anketin Uygulanması

Araştırmacı, hazırladığı anket formu ve tez önerisiyle birlikte Sosyal Bilimler Enstitüsü kanalıyla Milli Eğitim Bakanlığından araştırmanın yapılması için gerekli izni almıştır. Alınan izin belgesi ile birlikte örnekleme alınan merkez ilçe ve merkez ilçeye bağlı köy ve kasabalardaki anasınıflarına ve anaokullarına tek tek giderek okul yöneticileri ile gerekli görüşmeleri yapmıştır. Daha sonra anasınıfı ya da anaokulu öğretmenleri ile konuşarak birer tane öğretmenlere ve sınıf mevcudu kadar da velilere dağıtılmak üzere anket formu bırakılıp, doldurulurken dikkat edilmesi gereken hususlarla ilgili öğretmenler bilgilendirilmiştir. Öğretmenlere anketlerin verilif tarihinden itibaren bir hafta sonra tekrar gelinip anketlerin öğretmenlerden alınacağı da belirtilmiştir. Belirlenen günlerde okullara gidilip anketler toplanmıştır. Dağıtılan 2000 tane anketten sadece 1108 tanesine tekrar ulaşılabilmifmiştir. Anket 2006–2007 eğitim öğretim yılı Mart ayında uygulanmış ve 1108 anket değerlendirmeye alınmıştır.

E- VERİLERİN ANALİZİ

Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS for Windows paket programından yararlanılarak değerlendirilmeye alınmıştır. Verilerin analizinde one-way ANOVA ve T testi uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan velilerin meslek çeşitliliğinin çok fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sebeple velilerin meslekleri araştırmacı tarafından gruplandırılmış ve resmi görevli, özel sektör, ev hanımı ve diğer olmak üzere dört grup altında toplanmıştır. 1. grupta sağlık, eğitim, adalet, güvenlik ve akademik kurumlarda çalışan memurlar yer almaktadır. Esnaf, tüccar, muhasebeci, mermerci, bankacı gibi meslek grupları özel sektör adı altında 2. grupta toplanmaktadır. 3. grubu ev hanımları, 4.grubu ise emekli, çiftçi, işsiz gibi tüm bu kategorilerin dışında kalan diğer grubu oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan velilerin yaşları 3 gruba ayrılmıştır. 0–35 yaş arasındaki veliler 1. grubu, 36–40 yaşları arasındaki veliler 2.grubu, 41 yaş ve üstündeki veliler ise 3. grubu oluşturmaktadır.

Araştırmada velilerin eğitim durumları incelenmiş ve eğitim durumlarına göre 5 grup oluşturulmuştur. Lise ve altı okullardan mezun olan veliler 1.grup, lise mezunu olanlar 2.grup, lisans mezunu olanlar 3.grup, yüksek lisans mezunu olanlar 4. grup ve doktora mezunu olanlar ise 5.grubu oluşturmaktadır.

Araştırmada velilerin aylık gelirleri de dikkate alınmış ve 3 grupta toplanmıştır. 850 YTL ve altında gelire sahip olanlar 1.grupta, 850–1.500 YTL arasında gelir sahibi olanlar 2.grupta, 1.500 YTL ve üstü geliri olanlar 3. grupta yer almaktadır.

Araştırmada veliler haricinde öğretmenlerin görüşlerine de yer verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çalıştıkları kurumdaki görevleri 2 grup olarak belirlenmiştir. 1. grupta öğretmenler, 2. grupta usta öğreticiler yer almaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş grupları da 4 grup altında toplanmıştır. 17–25 yaşları arası 1.grup, 26–30 yaşları arası 2.grup, 31–35 yaşları arası 3.grup, 36 ve üstü yaşa sahip olanlar ise 4.grubu oluşturmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezuniyetlerinin çeşitlilik göstermesi nedeniyle, gruplandırma yoluna gidilmiştir. Lise mezunu olanlar 1.grupta, lisans mezunu olanlar 2.grupta, yüksek lisans mezunu olanlar ise 3.grupta yer almaktadır.

Araştırmadaki öğretmenlerin mesleki kıdemleri gruplandırılmıştır.1.grubu 1–5 yıl arası görev yapanlar, 2.grubu 6–10 yıl arası görev yapanlar, 3.grubu 11–15 yıl arası görev yapanlar ve son olarak da 4.grubu 15 yıl ve üstünde görev yapanlar oluşturmuştur.

4.BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde veri toplama aracından elde edilen bulgulara ve araştırmacının bu bulgularla ilgili yaptığı yorumlara yer verilmiştir. İlk olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin ve anne-babaların kişisel bilgilerine yer verilmiş, daha sonra her bir alt problem teker teker ele alınarak bunlarla ilgili yorumlar yapılmıştır.

A-ÖRNEKLEMİN ÖZELLİKLERİ

Tablo 1) Örnekleme Giren Okulların Bulunduğu Yerleşim Yerine Göre Dağılımları

YERLEŞİM YERİ	Frekans	Yüzde
Köy	9	10,2
Kasaba	6	6,8
Merkez	73	83,0
Toplam	88	100,0

Araştırmanın örneklemini oluşturan okulların % 10,2'sini köylerde bulunan ilköğretim okulları bünyesindeki anasınıfları, % 6,8' ini kasabalarda bulunan ilköğretim okulları bünyesindeki anasınıfları ve % 83' ünü şehirdeki anasınıfları ve anaokulları oluşturmaktadır.

Tablo 2) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Çalıştıkları Kurumlardaki Görevlerine İlişkin Bulgular

GÖREV	Frekans	Yüzde
Öğretmen	54	61,4
Usta Öğretici	34	38,6
Toplam	88	100,0

Araştırmaya katılan 88 öğretmenden % 61,4' ü en az lisans düzeyinde bir eğitim öğretim kurumunu bitirmiş kadrolu öğretmen, %38,6' sı kadrosuz usta öğreticidir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin doğum tarihlerinin fazla olmasından dolayı bu tarihler araştırmacı tarafından gruplandırılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %38,6 'sı 17–25 yaş grupları arasında, %25 'i 26–30 yaş grubu arasında, % 18,2'si 31–35 yaş grupları arasında ve 36 yaş ve üstündeki gruplarda yer almaktadır.

Tablo 3) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaş Gruplarına İlişkin Bulgular

YAŞ GRUPLARI	Frekans	Yüzde
17–25	34	38,6
26–30	22	25,0
31–35	16	18,2
36 ve Üstü	16	18,2
Toplam	88	100,0

Tablo 4) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına İlişkin Bulgular

MEZUNİYET	Frekans	Yüzde
Lise	33	37,5
Lisans	44	50,0
Yüksek Lisans	11	12,5
Toplam	88	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerden % 37,5' i lise, % 50' si lisans, % 12,5'i Yüksek Lisans mezunudur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemleri de incelemeye alınmış ve gruplandırılmıştır. Gruplandırmaya göre; % 46,6'sı 1–5 yıl arasında, %34,1' i 5–10 yıl arasında, %19,3'ü 10–15 yıl arasında mesleki kıdeme sahiptir.

Tablo 5) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine İlişkin Bulgular

MESLEKİ KIDEM	Frekans	Yüzde
1-5 Yıl	41	46,6
5-10 Yıl	30	34,1
10-15 Yıl	17	19,3
Toplam	88	100,0

Araştırmanın ikinci grubu olan öğrenci velilerinin bazı özellikleri de şu şekilde ortaya konabilir.

Tablo 6) Araştırmaya Katılan Velilerin Meslek Gruplarına İlişkin Bulgular

MESLEK GRUPLARI	Frekans	Yüzde
Resmi Görevli	252	24,8
Özel Sektör	335	33,0
Ev Hanımı	300	29,5
Diğer	129	12,7
Toplam	1016	100,0

Araştırmaya katılan velilerin meslek grupları arasında da çeşitlilik fazla görülmüştür ve gruplandırma yapılmıştır. Resmi görevliler %24,8' i, Özel sektörde görev yapanlar %33'ü, Ev hanımları % 29,5'i, %12,7 si ise diğerlerini oluşturmaktadır.

Tablo 7) Araştırmaya Katılan Velilerin Yaş Gruplarına İlişkin Bulgular

YAŞ GRUPLARI	Frekans	Yüzde
22-35	325	32,0
36-40	358	35,2
41 ve Üstü	333	32,8
Toplam	1016	100,0

Araştırmaya katılan velilerin yaş grupları, %32 ile 22-35 yaş arası, %35,2 ile 36-40 yaş arası ve %32,8 ile 41 yaş ve üstü şeklinde belirlenmiştir.

Tablo 8) Araştırmaya Katılan Velilerin Cinsiyetlerine İlişkin Bulgular

CİNSİYET	Frekans	Yüzde
Erkek	560	55,1
Kadın	456	44,9
Toplam	1016	100,0

Araştırmaya katılan toplam 1016 veliden %55,1'i erkek, %44,9'u kadındır.

Tablo 9) Araştırmaya Katılan Velilerin Öğrenim Durumlarına İlişkin Bulgular

MEZUNİYET	Frekans	Yüzde
Lise ve Altı	329	32,4
Lise	433	42,6
Lisans	201	19,8
Yüksek Lisans	41	4,0
Doktora	12	1,2
Toplam	1016	100,0

Eğitim durumu Lise ve Altı olanlar %32,4, Lise mezunu olanlar %42,6, Lisans mezunu olanlar %19,8, Yüksek Lisans mezunu olanlar %4, Doktora mezunu olanlar ise %1,2' dir.

Tablo 10) Araştırmaya Katılan Velilerin Aylık Gelirlerine İlişkin Bulgular

AYLIK GELİR	Frekans	Yüzde
850 YTL ve Altı	319	31,4
850–1500 YTL	586	57,7
1500 YTL ve Üstü	111	10,9
Toplam	1016	100,0

Araştırmaya katılan velilerden %31,4'ü 850 YTL ve altı gelire, %57,7'si 850–1.500 YTL arası gelire, %10,9'u 1.500 YTL gelire sahiptir.

B-HİPOTEZLERİN TEST EDİLMESİ

1. Okul Öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin çalıştığı kurumdaki görevi ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğretmenlerin çalıştıkları kurumlardaki görevleri öğretmen ve usta öğretici olmak üzere iki grup oluşturmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin çalıştıkları kurumlardaki görevleri ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için “independent samples T test” kullanılmıştır. Elde edilen veriler Tablo 11’de gösterilmiştir.

Öğretmenlerin çalıştıkları kurumlardaki görevleri ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri açısından 8. , 20. ve 21. sorularda sıfır hipotezimizin (h_0) reddedildiği ortaya çıkmıştır. Diğer sorularda öğretmenlerin görevlerinin verilen cevapları çok etkilemediği görülmüştür.

Tablo 11) Öğretmenlerin çalıştığı kurumdaki görevine göre verilen cevapların farklılaştığı soruların analizi

SORU	t Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık	Ortalamalar
Soru8 Kitaptaki resimler gerçeğe uygun olarak çizilmelidir	-2,294	86	0,024	1. 3,96 2. 4,38
Soru20 Kitap çocuğa mutlaka bilgi vermelidir.	-2,19	86	0,031	1. 4,06 2. 4,50
Soru21 Karakterler çocuğun dünyasında yer alan karakterler olmalıdır.	-2,26	85	0,026	1. 1,26 2. 0,79

Yukarıdaki sorularda, genellikle usta öğreticilerin daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları görülmüştür. Kadrolu öğretmenlik yapan öğretmenler, “kitapların kapaklarındaki resimlerin gerçeğe uygunluğu ve kitapların mutlaka bilgi verici olması” konularında usta öğreticilerden daha az hassasiyet göstermişlerdir. Bunun tam tersi bir durum da, ”Karakterlerin çocuğun dünyasında yer alması” konusunda karşımıza çıkmaktadır. Kitapta yer alan karakterlerin çocuğun dünyasında var olan karakterler olmasına daha çok özen gösteren grubu, kadrolu görev yapan öğretmenler oluşturmuştur.

2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında çalışan öğretmenlerin yaşları ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Araştırmaya katılan 88 öğretmenin yaş grupları çok fazla çeşitlilik gösterdiği için gruplama yapılmıştır. Gruplandırılan yaşlar ile kitapların değerlendirilmesi arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans analizi uygulanarak test edilmiştir.

“Okul Öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin yaşları ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur” şeklindeki sıfır hipotezi test edilmiş ve doğrulanmıştır. Öğretmenlerin yaşları ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

3. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında çalışan öğretmenlerin cinsiyeti ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Araştırmaya katılan 88 öğretmenden 86 tanesi bayan, 2 tanesi erkektir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin hemen hemen hepsi bayan olduğu için öğretmenlerin cinsiyetleri dikkate alınmayarak değerlendirme dışı tutulmuştur.

4. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında çalışan öğretmenlerin eğitim durumları ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim durumları ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı fark olup olmadığı incelenmiştir. 24 ve 26. soruya verilen cevaplardan elde edilen ortalamaların öğretmenlerin eğitim durumlarına göre farklılaştığı tespit edilmiştir.

Farklılığın bulunmasında F testi (one-way ANOVA) ve hangi eğitim durumları ile arasında fark olduğunun tespitinde de Scheffe çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır.

Tablo 12) Çocuk kitaplarının çocuğu içinde yaşadığı hayata hazırlaması konusunda öğretmenlerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 24	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	5,144	2	2,572	6,691	,002
Grup İçi	32,674	85	,384		
Toplam	37,818	87			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	,76	,216	,003
2	3	,70	,209	,005

Scheffe testine göre, çocuk kitaplarının çocuğu hayata hazırlaması hakkında lise ve lisans mezunu olan 1. ve 2. gruplar, 3. grubu oluşturan yüksek lisans mezunlarından farklı düşünmektedir. Yüksek lisans mezunu olan 3. grubun düşüncesi en negatif, lise mezunu olan 1. grubun düşüncesi ise daha pozitifdir.

Öğretmenlerin eğitim durumları arttıkça “çocuk kitaplarının çocukları içinde yaşadığı hayata hazırlaması” konusundaki fikrine katılma oranları azalmıştır.

Öğretmenlerin bilimsel kitaplarla ve eğitim öğretim ortamlarıyla olan ilişkisinin artması nedeniyle, öğretmenlerin kitapların çocuğu hayata hazırlama konusunda yeterli olduğu fikrine olan katılımlarının daha az olduğu söylenebilir.

Tablo 13) Kitabın, çocukta istenilen davranış değişikliklerini sağlaması hakkında öğretmenlerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 26	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	4,576	2	2,288	5,756	,005
Grup İçi	33,788	85	,398		
Toplam	38,364	87			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,44	,145	,013

Scheffe testinde, kitabın “çocukta istenilen davranış değişikliği sağlaması” hakkında eğitim durumları lise mezunu olan 1.grupta yer alanlarla, 2. grupta yer alan lisans mezunu olanlar arasında anlamlı farklılık olduğu göze çarpmaktadır. 2. grup eğitim durumunda olan öğretmenlerin diğer gruplardakilere göre daha pozitif düşündükleri görülmektedir. Lisans düzeyinde eğitimi olan öğretmenlerin, eğitim durumu gereği çocukta istenilen davranış oluşturma eğitiminin genel amacı olduğunun bilincinde olması ve akademik olarak aldıkları eğitimin 1. gruba göre daha geniş çapta olması nedeniyle kitabın çocukta istenilen davranış değişikliği sağlaması konusunda daha olumlu yaklaştığını söyleyebiliriz.

5. Okul Öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin mesleki kıdemi ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemleri ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı fark olup olmadığı incelenmiştir. 19 ve 25. soruya

verilen cevaplardan elde edilen ortalamaların öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Diğer sorularda anlamlı fark çıkmamıştır.

Öğretmenlerin mesleki kıdemleri üç grupta incelendiği için, farklılığın bulunmasında F testi (Tek Yönlü Varyans Analizi) ve hangi mesleki kıdemlerle arasında fark olduğunun tespitinde de Scheffe çoklu karşılaştırma testi uygulanıp ve şöyle bir tablo ortaya çıkmıştır.

Tablo 14) Kitapta farklı kültürlerden de bahsedilmiş olması konusunda öğretmenlerin mesleki kıdemleri arasındaki farklar

Soru 19	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	5,455	2	2,728	4,223	,018
Grup İçi	54,908	85	,646		
Toplam	60,364	87			

(I) MESLEKİ YIL	(J) MESLEKİ YIL	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	,66	,232	,021

Scheffe testinde, “kitapta farklı kültürlerden de bahsedilmiş olması” konusunda 1.grupta yer alan 1–5 yıl arası görev yapanlar ile 3. grupta yer alan 15 yıl ve üstünde görev yapanlar arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu durumda 1.grup en pozitif, 3.grup en negatif düşünen gruptur. Bu konuda 1. gruptakilerin yeni mezun olmaları ve görevlerinde daha yeni olmaları nedeniyle daha idealist olarak düşündüklerini söyleyebiliriz.

Tablo 15) Kitabın, çocuğun hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurması hakkında öğretmenlerin mesleki kıdemleri arasındaki farklar

Soru 25	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
---------	-----------------	----	--------------------	----------	------------

Gruplar Arası	1,574	2	,787	3,112	,050
Grup İçi	21,505	85	,253		
Toplam	23,080	87			

(I) MESLEKİ YIL	(J) MESLEKİ YIL	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
2	3	,38	,153	,050

Kitabın “çocuğun hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurması” konusunda 2.grubun düşüncesi 3. grubun düşüncesine göre daha pozitifdir.

Mesleki kıdemin çocuk kitaplarını değerlendirilmesine olan etkisini bu iki soruda incelediğimizde 15 yıl ve üstünde görev yapanların diğer gruplara göre daha negatif düşündüğü görülmektedir. 15 yıl ve üstünde görev yapanların yaş düzeylerinin de diğerlerine göre daha büyük olduğunu ve eğitimlerini çok önceden tamamladıklarını düşünecek olursak, kitaplarda bulunması gereken özelliklere bakış açılarının daha sınırlı olduğu, mesleki kıdem azaldıkça kitaplarda bulunması gereken özellikler konusunda öğretmenlerin daha idealist davrandığı söylenebilir.

6. Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının *meslekleri* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Araştırmaya katılan velilerin mesleğine göre anket sorularının değerlendirilmesi neticesinde 1, 4, 5, 6, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 20, 22, 25, 26 ve 27. soruya verilen cevaplardan elde edilen ortalamaların veli mesleğine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla veli mesleğinin çocuk kitapları değerlendirmesi ve seçiminde önemli bir faktör olduğu görülmüştür.

Velilerin meslekleri arasında çeşitlilik olduğu gözlenmiş, meslekler 4 ayrı başlık altında toplanmıştır. Bu nedenle farklılığın bulunmasında F testi (Tek Yönlü Varyans Analizi) ve hangi meslekler arasında fark olduğunun tespitinde de Scheffe çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır.

Tablo 16) Kitap kapağının ilgi çekici olması konusunda veli meslekleri arasındaki farklar

Soru 1	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	33,321	3	11,107	12,405	,000
Grup İçi	901,654	1007	,895		
Toplam	934,975	1010			

(I) MESLEK	(J) MESLEK	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	,36	,079	,000
	3	,27	,081	,011
	4	,58	,103	,000
3	4	,31	,100	,026

(1.grup: resmi görevli, 2.grup: özel sektör, 3.grup ev hanımı ve 4. grup: diğer)

Scheffe testine göre, kitabın “kapağının ilgi çekici olması” hakkında 1.grup diğer bütün gruplardan, 2.grup 1.gruptan, 3.grup 1 ve 4. gruptan farklı düşünmektedir. 1.grubun düşüncesi hepsinden pozitif, 4. grubun düşüncesi 1 ve 3. gruptan negatiftir.

Bu sonuç göz önüne alındığında; resmi görevlilerin en az lise mezunu olduğunu düşünecek olursak, eğitim durumlarının genel itibariyle diğer gruplara göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu durum resmi görevlilerin kitap kapağının çekiciliğine karşı daha fazla bir hassasiyet göstermesine neden olabilir.

Ayrıca 1. gruptan sonra kitabın kapağının ilgi çekici olması gerektiğini en olumlu karşılayan grup ev hanımlarından oluşan 3. gruptur. Bunun nedeni olarak ev hanımı olan annelerin çocuklarla daha iç içe olmaları ve dolayısıyla çocukların kitaplara karşı olan tepkilerini yakından gözlemleyebilmeleri gösterilebilir.

Tablo 17) Kitapta kullanılan yazı tipi ve büyüklüğünün önemi konusunda veli meslekleri arasındaki farklar

Soru 4	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	29,399	3	9,800	7,247	,000
Grup İçi	1363,044	1008	1,352		
Toplam	1392,443	1011			

(I) MESLEK	(J) MESLEK	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	4	,58	,127	,000
2	4	,39	,122	,015

(1. grup: resmi görevli, 2. grup: özel sektör, 3. grup ev hanımı ve 4. grup: diğer)

Kitapta “kullanılan yazı tipi ve büyüklüğü” konusunda 1 ve 2. grubun düşüncesi ile 4. grubun düşüncesi arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. 1. grup en pozitif, 4. grup en negatif düşünceye sahip olan gruptur.

Diğer olarak adlandırılan 4. grup, işsiz, çiftçi, işçi ve emeklilerden oluşmaktadır. 4. gruptaki velilerin çocuk kitaplarındaki yazı tipi ve büyüklüğüyle diğer gruplara göre daha az ilgilendikleri söylenebilir.

Tablo 18) Kitapta yer alan metinlerdeki satır aralıklarının büyüklüğü konusunda veli meslekleri arasındaki farklar

Soru 5	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	15,578	3	5,193	3,908	,009
Grup İçi	1336,601	1006	1,329		
Toplam	1352,179	1009			

(I) MESLEK	(J) MESLEK	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
2	3	,29	,092	,020

(1.grup: resmi görevli, 2.grup: özel sektör, 3.grup ev hanımı ve 4. grup: diğer)

Scheffe testine göre, kitaplardaki “metinlerin satır aralıklarının büyüklüğünün”, kitabın okunabilmesi için gerekli bir ölçüt olup olmaması konusunda 2.grup 3.gruptan farklı düşünmektedir. 3.Grubun düşüncesinin 2.gruba göre, daha negatif olduğu gözlenmektedir. 3. Grubu oluşturan ev hanımlarının, 2. gruba göre daha negatif düşünmesinin nedeni olarak, çocuk kitaplarını çocuklarına bizzat okuyan kişiler olarak satır aralıklarının kendileri için çok fazla önemli olmadığını düşünmeleri söylenebilir.

Tablo 19) Her sayfaya bir görsel öge konulması konusunda veli meslekleri arasındaki farklar

Soru 6	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	15,572	3	5,191	6,884	,000
Grup İçi	757,739	1005	,754		
Toplam	773,310	1008			

(I) MESLEK	(J) MESLEK	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	,22	,072	,029
	3	,31	,074	,001
	4	,32	,094	,008

(1.grup: resmi görevli, 2.grup: özel sektör, 3.grup ev hanımı ve 4. grup: diğer)

Kitapta “her sayfaya bir görsel öge konulması” konusunda 1.grup tüm gruplardan farklı düşünmektedir. 1.grubun düşüncesi hepsinden pozitiftir. 1.grubun eğitim düzeyinin yüksek olmasının, diğer gruplardan daha pozitif düşünmesine neden olduğu söylenebilir. 1. grupta yer alan velilerin eğitim durumlarının yüksek olması nedeniyle, görsel öğelerin çocukta yaratacağı olumlu etkiler konusunda daha duyarlı oldukları düşünülebilir.

Tablo 20) Kitapta yazıdan çok resmin bulunmasının tercih edilmesi konusunda velilerin meslekleri arasındaki farklar

Soru 10	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	18,027	3	6,009	4,173	,006
Grup İçi	1452,964	1009	1,440		
Toplam	1470,991	1012			

(I) MESLEK	(J) MESLEK	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	,29	,100	,040

Scheffe tablosuna göre resmi kurumlarda çalışan velilerin oluşturduğu 1.grupla, özel sektörde çalışan velilerden oluşan 2.grup arasında anlamlı farklılık olduğu göze çarpmaktadır. 2. Grup bu konuda 1.gruba göre daha negatif düşünceye sahiptir. 1.grup mesleğe sahip olan velilerin okul öncesi çocuklarının olayları resimle daha iyi anlayabileceğini düşündükleri ve bundan dolayı da “kitapta yazıdan çok resmin bulunmasının tercih edilmesi” konusunda resimlerin çoğunlukta olduğu kitapları tercih ettikleri söylenebilir.

Tablo 21) Kitaplarda yazı ile birlikte görsel öğelerinde kullanılması konusunda velilerin meslekleri arasındaki farklar

Soru 11	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	10,270	3	3,423	6,334	,000
Grup İçi	544,248	1007	,540		
Toplam	554,518	1010			

(I) MESLEK	(J) MESLEK	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	,19	,061	,018
	3	,20	,063	,020
	4	,31	,080	,002

(1.grup: resmi görevli, 2.grup: özel sektör, 3.grup ev hanımı ve 4. grup: diğer)

Kitaplarda “yazı ile birlikte görsel öğelerinde kullanılması” konusunda 1.grup tüm gruplardan farklı düşünmektedir. 1.grubun düşüncesi hepsinden pozitiftir. Yine bu konuda da eğitim durumunun çocuk kitapları tercihini etkilediği söylenebilir.

Tablo 22) Kitabın içeriğinin çocuğun ilgi ve ihtiyacını karşılayabilecek düzeyde olması konusunda velilerin meslekleri arasındaki farklar

Soru 12	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	5,210	3	1,737	3,483	,015
Grup İçi	503,053	1009	,499		
Toplam	508,263	1012			

(I) MESLEK	(J) MESLEK	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	,17	,060	,044

Kitabın “içeriğinin çocuğun ilgi ve ihtiyacını karşılayabilecek düzeyde olması” hakkında ev hanımlarından oluşan 3.grup ile resmi görevlilerden oluşan 1.grup arasında

anlamlı farklılık görülmektedir. 1.grup bu konuda en pozitif düşünen gruptur. 3.grubun daha negatif düşünmesinin nedeni olarak ev hanımlarının çocuk kitaplarının işlevleri konusunda daha az bilgi sahibi olmalarından dolayı çocuk kitabı seçerken çocukların ilgi ve ihtiyacını göz ardı ettikleri söylenebilir.

Tablo 23) Kitabın içeriğinin çocuğun gelişim düzeyine uygunluğu konusunda velilerin meslekleri arasındaki farklar

Soru 13	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	6,891	3	2,297	5,042	,002
Grup İçi	460,591	1011	,456		
Toplam	467,482	1014			

(I) MESLEK	(J) MESLEK	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	,19	,056	,009
	3	,19	,058	,011

(1.grup: resmi görevli, 2.grup: özel sektör, 3.grup ev hanımı ve 4. grup: diğer)

Kitabın “içeriğinin çocuğun gelişim düzeyine uygun olması” konusunda 2.ve 3. grup 1.gruptan farklı düşünceye sahiptir. Buna göre, 2 ve 3. grup 1.gruptan daha negatif düşünmektedir. Diğer sorularda da görüldüğü gibi eğitim düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu 1.grup kitabın içeriğinin çocuğun gelişim düzeyine uygun olması gerektiği fikrine daha kuvvetli inanmaktadırlar.

Tablo 24) Kitabın dilinin anlaşılır olması konusunda velilerin meslekleri arasındaki farklar

Soru 15	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	8,424	3	2,808	5,518	,001
Grup İçi	511,956	1006	,509		
Toplam	520,380	1009			

(I) MESLEK	(J) MESLEK	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	,17	,060	,039
	3	,24	,061	,002

(1.grup: resmi görevli, 2.grup: özel sektör, 3.grup ev hanımı ve 4. grup: diğer)

Kitabın “dilinin anlaşılır olması” konusunda 1.grup, 2. ve 3. gruptan farklı düşünmektedir. 1. grup buna göre, 2 ve 3. gruptan daha pozitif düşünmektedir. 1. gruptaki mesleklerde çalışan velilerin iş ortamlarından dolayı metinlerle iç içe olmasının, kelime dağarcıklarının daha geniş olmasının ve resmi yazışmalar münasebetiyle açık, anlaşılır dil kullanmaya özen göstermelerinin çocuk kitaplarında da bu özellikleri aramalarına neden olduğu söylenebilir.

Tablo 25) Kitapta yazım ve noktalama işaretlerinin önemi konusunda velilerin meslekleri arasındaki farklar

Soru 16	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	14,797	3	4,932	3,696	,012
Grup İçi	1343,639	1007	1,334		
Toplam	1358,435	1010			

(I) MESLEK	(J) MESLEK	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	,32	,099	,016

Kitapta “yazım ve noktalama işaretlerinin önemi” konusunda ev hanımlarından oluşan 3.grup ile resmi görevlilerden oluşan 1.grup arasında anlamlı farklılık görülmektedir. 1.grup bu konuda en pozitif düşünen gruptur. 3.grubun daha negatif düşünmesinin nedeni olarak ev hanımlarının çocuk kitaplarında dikkat edilmesi gereken hususlar konusunda daha az bilgi sahibi olmaları söylenebilir.

Tablo 26) Kitabın çocuğa şiddet ve korku eylemlerini içeren duyguları hissettirmesi hakkında velilerin meslekleri arasındaki farklar

Soru 17	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	10,592	3	3,531	5,243	,001
Grup İçi	680,889	1011	,673		
Toplam	691,482	1014			

(I) MESLEK	(J) MESLEK	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	4	,33	,089	,003

Kitabın çocuğa “şiddet ve korku eylemlerini içeren duyguları hissettirmesi” hakkında resmi görevlilerden oluşan 1.grup ile işçi, işsiz, çiftçi gibi meslek gruplarını içine alan diğer grubu olarak adlandırılan 4. grup arasında anlamlı farklılık görülmektedir. 1.grup bu konuda en pozitif düşünen gruptur. 4.grubun daha negatif düşünmesinin nedeni olarak diğer grubundaki velilerin kitabın çocuğa şiddet ve korku eylemlerini içeren duyguları hissettirmesi hakkında, eğitim durumları nedeniyle daha az hassasiyet gösterdikleri söylenebilir.

Tablo 27) Kitabın çocuğa mutlaka bilgi vermesi konusunda velilerin meslekleri arasındaki farklar

Soru 20	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	15,991	3	5,330	8,362	,000
Grup İçi	642,519	1008	,637		
Toplam	658,510	1011			

(I) MESLEK	(J) MESLEK	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,32	,067	,000
	3	-,27	,068	,001

Kitabın çocuğa “mutlaka bilgi vermesi” konusunda resmi görevlilerden oluşan 1.grup ile özel sektörde görev yapan ve ev hanımı olan 2. ve 3. grup arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. 1.grup bu konuda en negatif düşünen gruptur. 1. grubun üyeleri kitabın mutlaka bilgi verici nitelikte olması fikrine daha soğuk bakmaktadırlar. 2. ve 3. gruptaki velilerin kitabın çocuğa mutlaka bilgi vermesi hakkında daha ılımlı davranmalarının nedeni olarak kitabın sadece öğretim amaçlı kullanacağı fikrini benimsedikleri düşünülebilir.

Tablo 28) Kitabın çocuğun olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisi kurmasına izin vermesi konusunda velilerin meslekleri arasındaki farklar

Soru 22	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	17,667	3	5,889	10,805	,000
Grup İçi	549,373	1008	,545		
Toplam	567,040	1011			

(I) MESLEK	(J) MESLEK	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	,21	,062	,007
	3	,23	,063	,005
	4	,44	,080	,000
2	4	,23	,077	,035

(1.grup: resmi görevli, 2.grup: özel sektör, 3.grup ev hanımı ve 4. grup: diğer)

Kitabın çocuğun “olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisi kurmasına izin vermesi” konusunda 1.grup tüm gruplardan farklı düşünmektedir. 1.grubun düşüncesi hepsinden pozitiftir. 1.grubun sosyo-kültürel durumunun diğerlerine göre daha iyi olması aile hayatlarını da etkilemektedir. Ailede sorunların çözümünde çocuğunda fikri alınmakta onun da düşüncesine saygı gösterilmektedir. Bu durum 1.grubun diğer gruplardan daha pozitif düşünmesine neden olduğu, velilerin bu düşüncelerini seçtikleri çocuk kitaplarına da taşıdıkları söylenebilir.

Tablo 29) Kitap, çocuğun hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurmasını desteklemesi konusunda velilerin meslekleri arasındaki farklar

Soru 25	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	15,467	3	5,156	8,451	,000
Grup İçi	616,766	1011	,610		
Toplam	632,233	1014			

(I) MESLEK	(J) MESLEK	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	,28	,065	,000
	3	,23	,067	,009
	4	,35	,085	,001

(1.grup: resmi görevli, 2.grup: özel sektör, 3.grup ev hanımı ve 4. grup: diğer)

Kitabın çocuğun “hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurmasını” desteklemesi konusunda resmi görevlilerden oluşan 1.grup, tüm gruplardan farklı düşünmektedir. 1.grubun düşüncesi hepsinden pozitifdir. 1. grubun diğer gruplara göre çocuğun hayal dünyası ve gerçek hayat konusunda daha esnek olabildiği ve bu iki durum arasında denge olması gerektiği fikrine sahip olduğu belirtilebilir.

Tablo 30) Kitabın, çocukta istenilen davranış değişikliklerini sağlaması konusunda veli meslekleri arasındaki farklar

Soru 26	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	9,698	3	3,233	5,451	,001
Grup İçi	599,632	1011	,593		
Toplam	609,330	1014			

(I) MESLEK	(J) MESLEK	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	,20	,064	,024
	3	,22	,066	,012
	4	,28	,084	,012

(1.grup: resmi görevli, 2.grup: özel sektör, 3.grup ev hanımı ve 4. grup: diğer)

Scheffe tablosuna göre kitabın, çocukta “istenilen davranış değişikliklerini sağlaması” hakkında 1.grupla diğer gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. 1.grup diğer gruplara göre en pozitif düşünceye sahip olan gruptur. Bu durumla da velilerin eğitim durumunu ilişkilendirmek mümkündür.

Tablo 31) Kitabın drama çalışmalarına imkân verebilecek bir yapıya sahip olması hakkında veli meslekleri arasındaki farklar

Soru 27	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	35,602	3	11,867	12,409	,000
Grup İçi	965,910	1010	,956		
Toplam	1001,512	1013			

(I) MESLEK	(J) MESLEK	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	,39	,082	,000
	4	,55	,106	,000
3	4	,37	,103	,005

Scheffe tablosuna göre kitabın “drama çalışmalarına imkân verebilecek bir yapıya sahip olması” hakkında resmi görevlileri temsil eden 1. grup, özel sektörde görev yapan 2.ve diğer kategorisindeki 4. grupla, ev hanımlarını temsil eden 3.grup da 4.grupla anlamlı farklılıklar göstermektedir. Bu durumda en pozitif düşünceye sahip olan grup 1.grup, en negatif düşünceye sahip olan grupta 4.gruptur.

7. Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının yaşları ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Araştırmaya katılan velilerin mesleğine göre anket sorularının değerlendirilmesi neticesinde 1, 19, 20 ve 24 soruya verilen cevaplardan elde edilen ortalamaların veli yaşlarına göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu durumda sıfır hipotezimizin (h_0)

reddedildiği ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla velilerin yaşlarının çocuk kitapları değerlendirmesi ve seçiminde önemli bir faktör olduğu görülmüştür.

Velilerin yaşları arasında çeşitlilik olduğu gözlenmiş, yaşlar 22–35, 36- 40 ve 41- ve üstü olmak üzere 3 ayrı başlık altında toplanmıştır. Bu nedenle farklılığın bulunmasında F testi (Tek Yönlü Varyans Testi) ve hangi meslekler arasında fark olduğunun tespitinde de Scheffe çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır.

Tablo 32) Kitabın kapağının ilgi çekici olması konusunda velilerin yaşları arasındaki farklar

Soru 1	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	9,321	2	4,660	5,075	,006
Grup İçi	925,655	1008	,918		
Toplam	934,975	1010			

(I) YAŞ GRUBU	(J) YAŞ GRUBU	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,18	,074	,045
	3	-,22	,075	,012

(1.grup: 22–35 yaş arası, 2.grup: 36–40 yaş arası, 3.grup:41 yaş ve üstü)

Scheffe testine göre, kitabın “kapağının ilgi çekici olması” konusunda 1. grup diğer gruplara göre anlamlı fark göstermektedir. 1. grubun düşüncesi 2 ve 3 grubun düşüncesinden negatiftir. Bu duruma göre, yaş arttıkça kitap kapaklarının ilgi çekici olması gerektiği fikri de artış göstermektedir. Yaşla birlikte çocukların beğenileri konusunda velilerin tecrübelerinin artmasının, kitap kapaklarına verilen önemi arttırdığı söylenebilir.

Tablo 33) Kitabın farklı kültürlerden de bahsetmiş olması konusunda velilerin yaşları arasındaki farklar

Soru 19	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	7,700	2	3,850	5,305	,005
Grup İçi	732,350	1009	,726		
Toplam	740,050	1011			

(I) YAŞ GRUBU	(J) YAŞ GRUBU	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	,21	,067	,007

Kitabın “farklı kültürlerden de bahsetmiş olması” konusunda 1. ve 3. grup arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. 22–35 yaş arasındaki velileri temsil eden 1. grup, 41 yaş ve üstündeki 3. gruba göre daha pozitif düşüncelere sahiptir. 1. grubun yaş çitasının daha düşük olmasının kitapta bulunması gereken özellikler konusunda daha esnek olunmasına neden olduğu söylenebilir.

Tablo 34) Kitabın çocuğa mutlaka bilgi vermesi konusunda velilerin yaşları arasındaki farklar

Soru 20	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	4,034	2	2,017	3,109	,045
Grup İçi	654,476	1009	,649		
Toplam	658,510	1011			

(I) YAŞ GRUBU	(J) YAŞ GRUBU	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	,15	,062	,047

Scheffe testine göre, kitabın çocuğa mutlaka bilgi vermesi” konusunda 1. grup 2.gruba göre anlamlı fark göstermektedir. 22–35 yaş arasındaki 1. grubun düşüncesi 36–40 yaş grubu arasındaki 2. grubun düşüncesine göre daha pozitiftir. Bu duruma göre, yaşın küçülmesi ile birlikte kitapların mutlaka bilgi verici bir nitelikte olması kanısı artmaktadır. Yaşla birlikte gelen tecrübe ile velilerin bu konuda kitabın sadece bilgi verici amaçlı olarak değil başka amaçlarla da kullanabileceği fikrini benimsedikleri düşünülebilir.

Tablo 35) Çocuğu içinde yaşadığı hayata hazırlama konusunda velilerin yaşları arasındaki farklar

Soru 24	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	6,182	2	3,091	5,407	,005
Grup İçi	577,315	1010	,572		
Toplam	583,497	1012			

(I) YAŞ GRUBU	(J) YAŞ GRUBU	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	-,19	,059	,006

Kitabın çocuğu “içinde yaşadığı hayata hazırlama” konusunda 22–35 yaş arasındaki velileri temsil eden 1. ve 41 yaş ve üstünü temsil eden 3. grup arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. 3. grup 1.gruba göre daha pozitif düşüncelere sahiptir. Velilerin yaş oranı arttıkça, kitapların çocuğu hayata hazırlaması fikri desteklendiği görülmektedir.

8.Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının cinsiyetleri ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Anket sorularına verilen cevapların veli cinsiyetine göre farklılaşması sadece 1, 5, 10, 17, 18, 19, 22, 25 ve 27. sorularda görülmüştür. Diğer sorularda veli cinsiyetinin verilen cevapları çok etkilemediği ortaya çıkmıştır.

Velilerin cinsiyetlerinin bay ve bayan olmak üzere iki grup oluşturmaktadır. Bu nedenle velilerin cinsiyetleri ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için independent samples T test kullanılmıştır. Elde edilen veriler Tablo 37’de gösterilmiştir.

Tablo 36) Veli cinsiyetine göre verilen cevapların farklılaştığı soruların analizi

SORU	t Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık	Ortalamlar
Soru1. Kitabın kapağı ilgi çekici olmalıdır.	-2,48	1009	0,013	1. 3,94 2. 4,09
Soru5. Kitapta yer alan metinlerde satır aralıkları, çocuğun kitabı okuyabilmesi için gerekli olan bir ölçüt değildir.	2,46	935	0,014	1. 3,56 2. 3,38
Soru10. Kitapta yazıdan çok resmin bulunması tercih edilmelidir.	-3,88	1011	0,000	1. 1,18 2. 1,22
Soru17. Kitap çocuğa şiddet ve korku eylemlerini içeren duyguları hissettirmemelidir.	-2,20	1013	0,028	1. 4,32 2. 4,44
Soru18. Kitap belirli bir plan dâhilinde yazılmış olmalıdır.	-1,97	1010	0,048	1. 4,08 2. 4,18

Soru19. Kitapta farklı kültürlerden de bahsedilmiş olmalıdır.	-2,39	1010	0,017	1. 3,82 2. 3,95
Soru22. Kitap çocuğun olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisi kurmasına izin vermelidir.	-3,47	1010	0,001	1. 4,14 2. 4,31
Soru25. Kitap, çocuğun hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurmasını desteklemelidir.	-2,32	1013	0,020	1. 4,17 2. 4,29
Soru27. Drama çalışmalarına imkân verebilecek bir kitap olmalıdır.	-4,98	1012	0,000	1. 3,45 2. 3,76

(1.grup: Bay,2.grup: Bayan)

Yukarıdaki sorularda 5. soru hariç genellikle bayanların daha yüksek puan ortalaması tutturdıkları görülmüştür. Erkek ebeveynler kitap kapağı, kitapta yazıdan çok resim bulunması, şiddet ve korku unsurlarının bulunmaması, hikâyenin bir plan dâhilinde anlatılması, farklı kültürlere yer verilmesi, çocuğun sebep-sonuç ilişkilerini kavraması, hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurması ve kitabın çocuğa drama yapma imkânı vermesi konusunda bayan ebeveynlerden daha az hassasiyet göstermişlerdir.

9. Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının *eğitim durumları* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Araştırmaya katılan velilerin mesleğine göre anket sorularının değerlendirilmesi neticesinde 1, 4, 5, 6, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 22, 24, 25 ve 26 sorulara verilen cevaplardan elde edilen ortalamaların velilerin eğitim durumlarına göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu durumda sıfır hipotezimizin (h_0) reddedildiği ortaya

çıkmiştir. Dolayısıyla velilerin eğitim durumlarının çocuk kitapları değerlendirmesi ve seçiminde önemli bir faktör olduğu görülmüştür.

Velilerin eğitim durumları arasında çeşitlilik olduğu gözlenmiş, eğitim durumları lise ve altı, lise, lisans, yüksek lisans ve doktora olmak üzere 5 ayrı başlık altında toplanmıştır. Bu nedenle, farklılığın bulunmasında F testi (One-way ANOVA) ve hangi meslekler arasında fark olduğunun tespitinde de Scheffe çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır.

Tablo 37) Kitabın kapağının ilgi çekici olması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 1	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	37,485	4	9,371	10,504	,000
Grup İçi	897,490	1006	,892		
Toplam	934,975	1010			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	-,50	,085	,000
2	3	-,37	,081	,000

(1.grup: Lise ve altı, 2.grup: Lise, 3.grup: Lisans, 4.Grup: Yüksek Lisans, 5.Grup: Doktora)

Scheffe testine göre, 1. ve 2. grupların 3. gruba arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. 3.grup 1 ve 2. gruba göre daha pozitif düşüncelere sahiptir. Bunun nedeni olarak eğitim durumlarının düşük olması nedeniyle 1 ve 2. gruptaki velilerin 3. gruptaki velilere oranla kitabın “kapağının ilgi çekici olmasının” gereği konusunda fikir sahibi olmadığı söylenebilir.

Tablo 38) Kitapta kullanılan yazı tipi ve büyüklüğünün önemi konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 4	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	50,649	4	12,662	9,503	,000
Grup İçi	1341,793	1007	1,332		
Toplam	1392,443	1011			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,28	,085	,024
	3	-,57	,104	,000
	4	-,72	,191	,007

Kitapta kullanılan “yazı tipi ve büyüklüğünün önemi” konusunda eğitim durumları lise ve altındaki okullardan mezun olan veliler olan 1. grup, lise, lisans ve yüksek lisans mezunu olan velilerden oluşan 2, 3 ve 4. gruplardan farklı düşünmektedir. Lise ve altında öğrenime sahip olan veliler çocuk kitaplarında kullanılan yazı tipi ve büyüklüğünün önemli olduğuna diğer gruplara göre daha güçlü inanmaktadır. Bu durumun nedeni ile ilgili herhangi bir yorum yapılamamaktadır.

Tablo 39) Kitapta yer alan metinlerdeki satır aralıklarının, çocuğun kitabı okuyabilmesi için gerekli olan bir ölçüt olması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 5	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	19,722	4	4,930	3,719	,005
Grup İçi	1332,458	1005	1,326		
Toplam	1352,179	1009			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	-,35	,103	,020
2	3	-,33	,098	,025

(1. grup: Lise ve altı, 2. grup: Lise, 3. grup: Lisans)

Scheffe testine göre, 1. ve 2. grupların 3. gruba arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Kitapta yer alan “metinlerdeki satır aralıklarının”, çocuğun kitabı okuyabilmesi için gerekli olan bir ölçüt olması konusunda 3. grup 1 ve 2. gruba göre daha pozitif düşüncelere sahiptir. Velilerin eğitim durumu arttıkça bu konuya olan hassasiyetleri artmaktadır. Buna neden olarak lisans mezunu olan velilerin teknik açıdan satır aralıklarının okumaya olan etkisi konusunda diğer gruplara göre daha fazla bilgi sahibi oldukları söylenebilir.

Tablo 40) Her sayfaya bir görsel öge konulması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 6	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	16,392	4	4,098	5,436	,000
Grup İçi	756,918	1004	,754		
Toplam	773,310	1008			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	-,32	,078	,002
2	3	-,27	,074	,009

Kitapta “her sayfaya bir görsel öge konulması” konusunda lise ve altındaki okullardan mezun olan 1. ve 2. gruba, lisans mezunu olan 3. grup arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. 3.Grup bu konu hakkında diğer iki gruba göre daha pozitif düşünceye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Eğitim durumunun artması ile beraber kitaplarda görsel öge konulması fikrine olan katılımında artmıştır. Bunun nedeni olarak eğitim durumunun yüksek olmasının velilerin kitaplara olan ilişkisini arttırdığı, bu durumda kitaplardaki görsel öğelerin rolünün farkında olunmasını sağladığı söylenebilir.

Tablo 41) Resimlerin konuyla bağlantılı olması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 9	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	15,294	4	3,824	7,212	,000
Grup İçi	534,935	1009	,530		
Toplam	550,230	1013			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,21	,053	,003
	3	-,33	,065	,000

(1.grup: Lise ve altı, 2.grup: Lise, 3.grup: Lisans)

Resimlerin “konuyla bağlantılı olması” hakkında 1. grup, 2. ve 3. gruptan farklı düşünmektedir. 2. ve 3. gruplar 1. gruba göre daha pozitif düşünceye sahiptirler. Velilerin eğitim durumları arttıkça çocuk kitaplarındaki resimlerin konuyla bağlantılı olması fikri de artmaktadır. Resimle konunun birbiriyle paralel olmasının kitabı anlama oranını arttırdığı görüşünü kendi öğrenim hayatlarında da yaşayan velilerin bu konuya daha sıcak baktıkları söylenebilir.

Tablo 42) Kitaplarda yazı ile birlikte görsel öğelerin kullanılması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 11	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	16,990	4	4,247	7,949	,000
Grup İçi	537,528	1006	,534		
Toplam	554,518	1010			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	-,34	,066	,000
2	3	-,22	,062	,013

Kitaplarda “yazı ile birlikte görsel öğelerin kullanılması” konusunda 1.ve 2. grubun 3. gruba arasında anlamlı farklılık görülmektedir. 3. Grup diğer gruplara göre daha pozitif düşünmektedir. Kitaplarda yazı ile birlikte görsel öğelerin kullanılması hakkında lise ve altındaki okullardan mezun olan veliler lisans mezunu velilere göre daha az duyarlı cevaplar vermişlerdir.

Tablo 43) Kitabın içeriğinin çocuğun ilgi ve ihtiyacını karşılayabilecek düzeyde olması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 12	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	16,990	4	4,247	7,949	,000
Grup İçi	537,528	1006	,534		
Toplam	554,518	1010			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	-,25	,063	,005

Sheffe testine göre, kitabın “içeriğinin çocuğun ilgi ve ihtiyacını karşılayabilecek” düzeyde olması hakkında lise ve altı okullardan mezun olan 1.grup 3.gruptan farklı düşüncelere sahiptir. 1.grubun düşüncesinin lisans mezunu olan 3. grubun düşüncesine göre daha negatif olmasının nedeni olarak, 1.gruptakilerin eğitim durumları nedeniyle kitabın içeriğinde çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını çok fazla göz önünde bulundurmadıkları söylenebilir.

Tablo 44) Kitabın içeriğinin çocuğun gelişim düzeyine uygun olması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 13	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	10,746	4	2,687	5,941	,000
Grup İçi	456,735	1010	,452		
Toplam	467,482	1014			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,16	,049	,028
	3	-,26	,060	,001

(1.grup: Lise ve altı, 2.grup: Lise, 3.grup: Lisans)

Kitabın “içeriğinin çocuğun gelişim düzeyine uygun olması” konusunda 1.gruptaki veliler ile 2. ve 3. gruptaki veliler arasında anlamlı farklılık olduğu göze çarpmaktadır. Bu üç grup arasında en negatif düşünen grup, 1. gruptur. Velilerin eğitim durumu düştükçe kitabın içeriğinin çocuğun gelişim düzeyine uygun olması fikri de azalmaktadır. Eğitim durumu düşük olan velilerin çocuklarının gelişimsel özellikleri ile ilgili çok fazla bilgi sahibi olmaması beraberinde, çocuk kitaplarında da bu kritere daha az duyarlı olunmasını getirdiği düşünülebilir.

Tablo 45) Kitapta toplumun benimsediği ahlak kurallarına aykırı ifade ve resimler olmaması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 14	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	9,667	4	2,417	3,994	,003
Grup İçi	609,332	1007	,605		
Toplam	618,999	1011			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	-,25	,070	,011

Sheffe testine göre, kitapta “toplumun benimsediği ahlak kurallarına aykırı ifade” ve resimler olmaması hakkında lise seviyesinin altındaki okullardan mezun olanlardan oluşan 1.grup, lisans mezunlarından oluşan 3.gruptan farklı düşüncelere sahiptir. 1.grubun düşüncesinin 3. grubun düşüncesine göre daha negatif olmasının nedeni olarak, 1.gruptakilerin eğitim durumları göz önünde bulundurularak, çocuk kitaplarında toplumun benimsediği ahlak kurallarına yer verilmesinin diğer gruba göre çok önemli görülmediği söylenebilir.

Tablo 46) Kitabın dilinin anlaşılır olması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 15	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	16,278	4	4,070	8,113	,000
Grup İçi	504,102	1005	,502		
Toplam	520,380	1009			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,20	,052	,004
	3	-,32	,064	,000

(1.grup: Lise ve altı, 2.grup: Lise, 3.grup: Lisans)

Kitabın “dilinin anlaşılır olması” konusunda 1.gruptaki veliler ile 2. ve 3. gruptaki veliler arasında anlamlı farklılık olduğu göze çarpmaktadır. Bu üç grup arasında en negatif düşünen grup, 1. gruptur. Velilerin eğitim durumu arttıkça kitabın dilinin anlaşılır olması fikri de artmaktadır. Mezuniyet durumu beraberinde okuduğunu anlama ve anlamlandırma becerisindeki kaliteyi de getirmektedir. Buna bağlı olarak velilerin eğitim durumunun artması ile kitaplarda kullanılan dilin niteliği hakkında da daha dikkatli davranma oranının arttığı söylenebilir.

Tablo 47) Kitapta yazım ve noktalama işaretlerinin önemi konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 16	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	19,348	4	4,837	3,634	,006
Grup İçi	1339,088	1006	1,331		
Toplam	1358,435	1010			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	-,34	,104	,028

Sheffe testine göre, kitapta “yazım ve noktalama işaretlerinin” önemi hakkında 1.grup lisans mezunu olan 3.gruptan farklı düşüncelere sahiptir. Lise dengi okulların altından mezun olan 1.grubun düşüncesinin 3. grubun düşüncesine göre daha negatif olmasının nedeni olarak, 3. gruptakilerin 1. gruba göre kitapta yazım ve noktalama işaretlerini daha önemli gördükleri söylenebilir.

Tablo 48) Kitabın çocuğa şiddet ve korku eylemlerini içeren duyguları hissettirmesi konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 17	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	15,224	4	3,806	5,684	,000
Grup İçi	676,258	1010	,670		
Toplam	691,482	1014			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	-,32	,073	,001

(1.grup: Lise ve altı,3.grup: Lisans)

Kitabın çocuğa “şiddet ve korku eylemlerini içeren duyguları” hissettirmesi hakkında 1.grup 3.gruptan farklı düşüncelere sahiptir. 1.grupta yer alan velilerin eğitim durumlarının düşük olmasından dolayı, şiddet içeren kitapların çocukta yaratacağı olumsuz etkileri konusunda velilerin yeterli bilgiye sahip olmadıkları söylenebilir. Bundan dolayı da 1.gruptaki veliler, çocuklarına kitap alırken bu özelliği göz önünde bulundurmuyor olabilirler.

Tablo 49) Kitabın belirli bir plan dâhilinde yazılmış olması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 18	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	8,032	4	2,008	3,596	,006
Grup İçi	562,281	1007	,558		
Toplam	570,312	1011			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	-,25	,067	,009

(1.grup: Lise ve altı, 3.grup: Lisans)

Sheffe testine göre, kitabın “belirli bir plan dâhilinde yazılmış” olması hakkında 1.grupla 3.grup arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. 3.Grubun düşüncesi 1.grubun düşüncesine göre daha pozitifdir. Eğitim durumu yüksek 3.grubu oluşturan velilerin, kitabın belirli bir plan dâhilinde yazılmış olmasına daha çok dikkat ettikleri söylenebilir. 3.gruptaki velilerin, planlı yazılmış kitapların daha anlaşılır olduğu düşüncesine sahip olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 50) Kitabın çocuğa mutlaka bilgi vermesi konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 20	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	22,937	4	5,734	9,085	,000
Grup İçi	635,573	1007	,631		
Toplam	658,510	1011			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	,24	,071	,022
2	3	,36	,068	,000
	4	,49	,131	,008
3	4	-,49	,131	,008

(1.grup: Lise ve altı, 2.grup: Lise, 3.grup: Lisans, 4.Grup: Yüksek Lisans, 5.Grup: Doktora)

Kitabın çocuğa “mutlaka bilgi vermesi” konusunda 1.grup 3.gruptan, 2.grup 3. ve 4.gruptan farklı düşüncelere sahiptir. 2.grup en pozitif düşünceye sahip olan gruptur. 1. ve 2. grupta yer alan velilerin çoğunluğunun, kitabın sadece ders verici olarak kullanılması fikrini benimsedikleri söylenebilir. Bu veliler mezun oldukları okullar itibarıyla ezberci sisteme alışık oldukları için, velilerin kitabî bilgileri daha önemli gördükleri düşünülebilir.

Tablo 51) Kitabın çocuğun olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisi kurmasına izin vermesi konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 22	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	39,859	4	9,965	19,034	,000
Grup İçi	527,181	1007	,524		
Toplam	567,040	1011			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,36	,053	,000
	3	-,48	,065	,000
	4	-,52	,120	,001

Kitabın çocuğun “olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisi kurmasına” izin vermesi konusunda 1.grup lise mezunu olan 2.grup, lisans mezunu olan 3.grup ve yüksek lisans mezunu olan 4. gruplara göre farklı düşünmektedir. 1.grubun düşünceleri negatif olup, 2,3 ve 4. grupların düşünceleri bu konuda pozitiftir. 1. grup velilerinin diğer grup üyelerine göre, çocuk kitaplarının çocuklarda neden-sonuç ilişkisi kurmasına fırsat vermesini gerekli görmedikleri söylenebilir. Eğitim durumları düşük olan ailelerin genellikle çocuklarına fazla söz hakkı tanımamaları ve onların fikirlerine saygı göstermemeleri nedeniyle bu durumu seçtikleri çocuk kitaplarına da yansıttıkları öne sürülebilir.

Tablo 52) Kitabın çocuğu içinde yaşadığı hayata hazırlaması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 24	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	9,409	4	2,352	4,130	,003
Grup İçi	574,088	1008	,570		
Toplam	583,497	1012			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	-,25	,068	,010

(1.grup: Lise ve altı3.grup: Lisans,)

Scheffe tablosuna göre elde edilen bulgular 1. grup ile 3. grup arasında anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. 1. grup kitabın çocuğu “içinde yaşadığı hayata hazırlaması” konusunda negatif düşünceye sahiptir. Eğitim durumu yüksek olan 3. grup üyesi veliler, çocukların kitaplar aracılığı ile gerçek hayatla ilgili fikir sahibi olabileceklerini düşünmektedirler. Bunun nedeni olarak da empati kavramının bilincinde olan 3.grup velilerinin, kitapta söz edilen olaylarla çocuk arasında böyle bir ilişkinin kurulduğuna inanarak, kitapların hayata hazırlama işlevi olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Tablo 53) Kitabın, çocuğun hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurmasını desteklemesi konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 25	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	25,200	4	6,300	10,482	,000
Grup İçi	607,032	1010	,601		
Toplam	632,233	1014			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,23	,057	,002
	3	-,36	,069	,000
	4	-,56	,128	,001

(1.grup: Lise ve altı, 2.grup: Lise, 3.grup: Lisans, 4.Grup: Yüksek Lisans, 5.Grup: Doktora)

Kitabın, çocuğun “hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü” kurmasını desteklemesi konusunda 1. grup diğerlerine göre negatif düşünceye sahip olup, 2, 3 ve 4. grup arasında anlamlı farklılıklar söz konusudur. Kitabın, çocuğun hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurmasını desteklemesi konusunda eğitim durumunun önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Eğitim durumu arttıkça, kitabın gerçek dünyadan uzaklaşmadan çocuklarda yaratıcılığı geliştirici nitelikte olması gerektiği düşüncesi de artmaktadır.

Tablo 54) Kitabın, çocukta istenilen davranış değişikliklerini sağlaması konusunda velilerin eğitim durumları arasındaki farklar

Soru 26	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	15,052	4	3,763	6,395	,000
Grup İçi	594,278	1010	,588		
Toplam	609,330	1014			

(I) MEZUNİYET	(J) MEZUNİYET	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	-,30	,069	,001
2	3	-,20	,065	,050

Kitabın, “çocukta istenilen davranış değişikliklerini sağlaması” konusunda lise ve altındaki okullardan mezun olan velilerden oluşan 1. ve 2. gruplar 3. gruptan farklı düşüncelere sahiptir. 3. grubun düşüncesi diğer iki gruba göre pozitifdir. 1. ve 2. gruptaki velilerin, bireyde istedik davranışlar oluşturmanın eğitimin amacı olduğunun farkında olmaması ve dolayısıyla kitapla da bu özelliğin kazandırılmayacağını düşünmeleri, çocuk kitabı alırlarken bu hususu dikkate almamalarına neden olabilir.

8. Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının sosyo-ekonomik düzeyi ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Araştırmaya katılan velilerin aylık gelir durumlarına göre anket sorularının değerlendirilmesi neticesinde 1, 2, 4, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 21, 24, 25, 26 ve 27. sorulara verilen cevaplardan elde edilen ortalamaların velilerin aylık gelir durumlarına göre farklılaştığı tespit edilmiştir.

Tablo 55) Kitabın kapağının ilgi çekici olması konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar

Soru 1	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	28,513	2	14,257	15,853	,000
Grup İçi	906,462	1008	,899		
Toplam	934,975	1010			

(I) AYLIK GELİR	(J) AYLIK GELİR	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,30	,066	,000
	3	-,51	,105	,000

(1. grup: 850 ve altı, 2.grup 850–1.500, 3.Grup: 1.500 ve üstü)

Scheffe testine göre, “kitabın kapağının ilgi çekici” olması konusunda 1.grup ile 2. ve 3. gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. 3. grup en pozitif düşünen, 1. grup ise en negatif düşünen gruptur. Velilerin aylık gelir miktarları arttıkça, kitabın kapağının ilgi çekici olması hakkındaki görüşe daha olumlu yaklaştıkları görülmektedir. Velilerin alım gücünün artması, kitap kapağının çekiciliğine dikkat edilmesini etkilemektedir.

Tablo 56) Çocuklara kitap alırken, cildinin iyi olmasına dikkat edilmesi konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar

Soru 2	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	6,058	2	3,029	3,319	,037
Grup İçi	922,720	1011	,913		
Toplam	928,778	1013			

(I) AYLIK GELİR	(J) AYLIK GELİR	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,17	,067	,038

(1. grup: 850 ve altı, 2.grup 850–1.500, 3.Grup: 1.500 ve üstü)

Çocuklara kitap alırken, “cildinin iyi olmasına dikkat edilmesi” konusunda 1.grup ile 2. grup arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. 2. grup en pozitif düşünen, 1. grup ise en negatif düşünen gruptur. Ailelerin gelir düzeyinin artışının, seçilen kitapların kalitesinin artmasına neden olduğu söylenebilir.

Tablo 57) Kitapta kullanılan yazı tipi ve büyüklüğünün önemi konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar

Soru 4	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	22,640	2	11,320	8,339	,000
Grup İçi	1369,802	1009	1,358		
Toplam	1392,443	1011			

(I) AYLIK GELİR	(J) AYLIK GELİR	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	-,52	,129	,000
2	3	-,35	,121	,014

Kitapta kullanılan “yazı tipi ve büyüklüğünün önemi” konusunda 1.500 YTL ve üstünde geliri olan 3.grup ile 1. ve 2. gruplar arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. 3. grup en pozitif düşünen, 1. grup ise en negatif düşünen gruptur. Velilerin aylık gelir miktarları arttıkça, kitapta kullanılan yazı tipi ve büyüklüğünün önemli olduğu fikrine daha çok katılmaya başladıkları gözlemlenmiştir. Gelir durumu yüksek olan ailelerin genelde eğitim durumları da yüksektir. Bu durum kitaptaki yazı tipi ve büyüklüğüne önem verdiklerini bize gösterebilir.

Tablo 58) Kitapta her sayfaya bir görsel öge konulması konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar

Soru 6	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	8,838	2	4,419	5,815	,003
Grup İçi	764,472	1006	,760		
Toplam	773,310	1008			

(I) AYLIK GELİR	(J) AYLIK GELİR	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,19	,061	,008
	3	-,24	,096	,042

(1. grup: 850 ve altı, 2.grup 850–1.500, 3.Grup: 1.500 ve üstü)

Kitapta “her sayfaya bir görsel öge konulması” konusunda 1.grup ile 2. ve 3. gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. 3. grup en pozitif düşünen, 1. grup ise en negatif düşünen gruptur. Velilerin aylık gelir miktarları arttıkça, kitapta her sayfaya bir görsel öge konulması gerektiği düşüncesine daha çok katıldıkları gözlemlenmiştir.

Tablo 59) Kitapta yer alan resimlerin çocuğun yakın çevresinden olması konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar

Soru 7	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	20,169	2	10,085	7,969	,000
Grup İçi	1275,641	1008	1,266		
Toplam	1295,810	1010			

(I) AYLIK GELİR	(J) AYLIK GELİR	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,18	,079	,072
2	3	,43	,116	,001

(1. grup: 850 ve altı, 2.grup 850–1.500, 3.Grup: 1.500 ve üstü)

Kitapta yer alan “resimlerin çocuğun yakın çevresinden olması” konusunda 2.grup ile 1. ve 3. gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. 2. grup en pozitif düşünen, 3. grup ise en negatif düşünen gruptur. Orta gelir seviyesinde yer alan velilerin bu fikre en sıcak bakan grup olduğu anlaşılmıştır. Üst gelir seviyesindeki velilerin ise bu fikre diğer velilere kıyasla daha soğuk baktıkları görülmüştür. Gelir durumu yüksek olan ailelerin çocuklarını zengin uyarıcıların yer aldığı ortamlarda bulundurmaları bu özelliğin veliler tarafından gereksiz olduğu düşüncesini taşımalarına neden olmuş olabilir.

Tablo 60) Resimlerin konuyla bağlantılı olmasına dikkat edilmesi gerektiği konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar

Soru 9	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	6,204	2	3,102	5,765	,003
Grup İçi	544,026	1011	,538		
Toplam	550,230	1013			

(I) AYLIK GELİR	(J) AYLIK GELİR	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,16	,051	,006

Kitapta yer alan “resimlerin konuyla bağlantılı olmasına” dikkat edilmesi gerektiği konusunda 850 – 1.500 YTL arası gelir sahibi olan velilerden oluşan 2.grup ile 850 YTL altında gelir alan 1. grup arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. 1. grup ise en negatif düşünen gruptur. Velilerin aylık gelir miktarları arttıkça, kitapta yer alan resimlerin konuyla bağlantılı olması gerektiği düşüncesine daha çok katıldıkları gözlemlenmiştir.

Tablo 61) Kitaplarda yazı ile birlikte görsel öğelerin de kullanılması konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar

Soru 11	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	15,389	2	7,694	14,386	,000
Grup İçi	539,130	1008	,535		
Toplam	554,518	1010			

(I) AYLIK GELİR	(J) AYLIK GELİR	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,27	,051	,000

(1. grup: 850 ve altı, 2.grup 850–1.500, 3.Grup: 1.500 ve üstü)

Kitaplarda “yazı ile birlikte görsel öğelerin de kullanılması” konusunda 1.grup ile 2. grup arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. 2. grup en pozitif düşünen, 1. grup ise en negatif düşünen gruptur. Velilerin eğitim durumlarının düşük olması beraberinde aylık gelirin düşük olmasını getirdiği için, bu durum 1.gruptaki velilerin çocuk kitaplarındaki görsel öğelerle yazının birlikte kullanılmasının çocuklara sağladığı yararlarından haberdar olmadığını gösterebilir.

Tablo 62) Kitabın içeriğinin çocuğun gelişim düzeyine uygun olması konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklılıklar

Soru 13	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	6,234	2	3,117	6,839	,001
Grup İçi	461,248	1012	,456		
Toplam	467,482	1014			

(I) AYLIK GELİR	(J) AYLIK GELİR	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,17	,047	,002

(1. grup: 850 ve altı, 2.grup 850–1.500, 3.Grup: 1.500 ve üstü)

Kitabın içeriğinin “çocuğun gelişim düzeyine uygun olması” konusunda 1.grup ile 2. grup arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. 1. grup en negatif düşünen gruptur. Velilerin aylık gelir miktarları arttıkça, kitabın içeriğinin çocuğun gelişim düzeyine uygun olması gerektiği fikrini daha çok benimsemeye başladıkları gözlemlenmiştir. Bu hususta da eğitim durumunun etkili olduğunu söyleyebiliriz. Eğitimli ailelerin çocuğun gelişim özelliklerini daha yakından ve bilinçli şekilde takip ettikleri ve gelişiminin sağlıklı ilerleyebilmesi için çocuk kitaplarında da içeriğe önem verdikleri söylenebilir.

Tablo 63) Kitapta toplumun benimsediği ahlak kurallarına aykırı ifade ve resimler olmaması konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar

Soru 14	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	4,412	2	2,206	3,622	,027
Grup İçi	614,587	1009	,609		
Toplam	618,999	1011			

(I) AYLIK GELİR	(J) AYLIK GELİR	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	3	-,22	,086	,044

(1. grup: 850 ve altı, 2.grup 850–1.500, 3.Grup: 1.500 ve üstü)

Kitapta “toplumun benimsediği ahlak kurallarına aykırı ifade ve resimler olmaması” konusunda 1.grup ile 3. grup farklı düşünmektedirler. 3. grup en pozitif düşünen, 1. grup ise en negatif düşünen gruptur. Velilerin aylık gelir miktarları arttıkça, kitapların toplumun benimsediği ahlak kurallarına aykırı ifade ve resimler olmaması fikrine daha çok katıldıkları gözlemlenmiştir. Eğitim durumlarının artışı, bilinçli velilerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bilinçli velilerin ahlâkî değer yargılarına daha çok önem verdikleri ve bunların çocuk kitaplarında da bulunması gerektiğini düşündükleri söylenebilir.

Tablo 64) Kitapların dilinin anlaşılır olması konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar

Soru 15	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	9,624	2	4,812	9,487	,000
Grup İçi	510,756	1007	,507		
Toplam	520,380	1009			

(I) AYLIK GELİR	(J) AYLIK GELİR	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,16	,050	,005
	3	-,31	,079	,000

(1. grup: 850 ve altı, 2.grup 850–1.500, 3.Grup: 1.500 ve üstü)

Kitapların “dilinin anlaşılır olması” konusunda 1.grup ile 2. ve 3. gruplar farklı düşünmektedirler. 3. grup en pozitif düşünen, 1. grup ise en negatif düşünen gruptur. Velilerin aylık gelir miktarları arttıkça, kitapların dilinin anlaşılır olması konusunda daha pozitif düşünmeye başladıkları gözlemlenmiştir. Gelir durumu düşük olan ailelerin sosyo-kültürel seviyeleri de düşük olduğu için aile üyelerinin kullandığı sözcük sayısı da düşüktür. Cümleler kısa ve devriktir. Bu durumun, velilerin çocuklarına seçtikleri kitaplara da yansıdığını söyleyebiliriz.

Tablo 65) Kitaptaki karakterlerin çocuğun dünyasında yer alan karakterler olması konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar

Soru 21	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	7,672	2	3,836	3,502	,031
Grup İçi	1104,286	1008	1,096		
Toplam	1111,958	1010			

(I) AYLIK GELİR	(J) AYLIK GELİR	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
2	3	,29	,109	,032

Kitaptaki “karakterlerin çocuğun dünyasında yer alan karakterler olması” konusunda 850–1.500 YTL arası olan velileri temsil eden 2. grup ile 1.500 YTL üstü gelirlili velileri temsil eden 3. grup farklı düşünmektedirler. 2. grup en pozitif düşünen, 3. grup ise en negatif düşünen gruptur.

Tablo 66) Kitabın çocuğun olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisi kurmasına izin vermesi konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar

Soru 22	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	23,061	2	11,531	21,387	,000
Grup İçi	543,979	1009	,539		
Toplam	567,040	1011			

(I) AYLIK GELİR	(J) AYLIK GELİR	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,31	,051	,000
	3	-,38	,081	,000

(1. grup: 850 ve altı, 2. grup 850–1.500, 3. Grup: 1.500 ve üstü)

Kitabın “çocuğun olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisi kurmasına” izin vermesi konusunda 1.grup ile 2. ve 3. gruplar farklı düşünmektedirler. 3. grup en pozitif düşünen, 1. grup ise en negatif düşünen gruptur. Velilerin aylık gelir miktarları arttıkça, kitabın çocuğun olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisi kurmasına izin vermesi gerektiği fikrine daha çok inanmaya başladıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 67) Kitabın çocuğu içinde yaşadığı hayata hazırlaması gerektiği hakkında velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar

Soru 24	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	5,082	2	2,541	4,437	,012
Grup İçi	578,415	1010	,573		
Toplam	583,497	1012			

(I) AYLIK GELİR	(J) AYLIK GELİR	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,15	,053	,017

(1. grup: 850 ve altı, 2.grup 850–1.500, 3.Grup: 1.500 ve üstü)

Kitabın “çocuğu içinde yaşadığı hayata hazırlaması” gerektiği hakkında 1.grup ile 2. grup arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. 1. grup en negatif düşünen gruptur. Velilerin aylık gelir miktarları arttıkça, kitabın çocuğu içinde yaşadığı hayata hazırlaması gerektiği fikrine daha çok katıldıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 68) Kitabın, çocuğun hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurmasını desteklemesi konusunda velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar

Soru 25	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	14,844	2	7,422	12,166	,000
Grup İçi	617,389	1012	,610		
Toplam	632,233	1014			

(I) AYLIK GELİR	(J) AYLIK GELİR	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,23	,054	,000
	3	-,35	,086	,000

(1. grup: 850 ve altı, 2.grup 850–1.500, 3.Grup: 1.500 ve üstü)

Kitabın, “çocuğun hayal dünyası ile gerçek dünya arasında” bir köprü kurmasını desteklemesi konusunda 1.grup ile 2. ve 3. gruplar arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. 3. grup en pozitif düşünen, 1. grup ise en negatif düşünen gruptur. Velilerin aylık gelir miktarları arttıkça, kitabın, çocuğun hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurmasını desteklemesi konusunda daha pozitif düşündükleri anlaşılmaktadır.

Tablo 69) Kitap, çocukta istenilen davranış değişikliklerini sağlamalıdır görüşüne, velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar

Soru 26	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	8,491	2	4,245	7,151	,001
Grup İçi	600,839	1012	,594		
Toplam	609,330	1014			

(I) AYLIK GELİR	(J) AYLIK GELİR	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,19	,054	,002
	3	-,23	,085	,023

(1. grup: 850 ve altı, 2. grup 850–1.500, 3. Grup: 1.500 ve üstü)

Kitap, “çocukta istenilen davranış değişikliklerini sağlamalıdır” görüşü hakkında 1.grup ile 2. ve 3. gruplar arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. 3. grup en pozitif düşünen, 1. grup ise en negatif düşünen gruptur. Velilerin aylık gelir miktarları arttıkça, kitap, çocukta istenilen davranış değişikliklerini sağlamalıdır görüşünün kuvvetlendiği anlaşılmaktadır. Aylık geliri iyi olan veliler, çocuğunda istenilen davranışların oluşmasında yararlı olacak tüm materyalleri sağlamaya çalışmakta, çocuğun ihtiyacını ön planda tutmaktadır. Çocuk kitapları da bu materyaller arasında yer aldığı için gelir durumu yüksek olan ailelerin kitaplarda bu özelliğe dikkat ettikleri söylenebilir.

Tablo 70) Drama çalışmalarına imkân verebilecek bir kitap olmalıdır görüşüne, velilerin aylık gelir durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki farklar

Soru 27	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık
Gruplar Arası	10,804	2	5,402	5,513	,004
Grup İçi	990,708	1011	,980		
Toplam	1001,512	1013			

(I) AYLIK GELİR	(J) AYLIK GELİR	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Sapma	Anlamlılık (Sig.)
1	2	-,23	,069	,005

(1. grup: 850 ve altı, 2.grup 850–1.500, 3.Grup: 1.500 ve üstü)

“Drama çalışmalarına imkân verebilecek” bir kitap olmalıdır görüşü hakkında 1. grup ile 2. grup arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. 2. grup en pozitif düşünen, 1. grup ise en negatif düşünen gruptur. Bu konuda da yine ailelerin eğitim düzeyinin rolü büyüktür. Eğitim durumu yüksek olan 2. grup ailelerinin geleneksel eğitim modeliyle yetiştirildiğini düşünecek olursak, yeni programla yetiştirilen çocuklarında dramının sağladığı yararları gözlemleyerek, aldıkları çocuk kitaplarında da bu konuya önem verdiklerini söyleyebiliriz.

5.BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde veri toplama aracından elde edilen bulgularla ilgili sonuçlara ve araştırmacının önerilerine yer verilmiştir.

2006–2007 eğitim öğretim yılında Afyonkarahisar Merkez İlçeye bağlı 21 köy okulu, 16 kasaba okulu ve 51 şehir okulu olmak üzere toplam 88 tane anasınıfı ve anaokulunda görev yapan öğretmenlere ve öğrencilerin velilerine uygulanan 1108 anket değerlendirilmiş ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

A-SONUÇLAR

1- Öğretmenlere yönelik sonuçlar

Öğretmenlerin çalıştıkları kurumlardaki görevleri ile çocuk kitaplarını değerlendirirken, kitaptaki resimlerin gerçeğe uygun olması, kitabın çocuğa mutlaka bilgi vermesi, karakterlerin çocuğun dünyasında yer alan karakterler olması konularında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu duruma göre usta öğreticilerin çocuk kitapları seçimi konusunda öğretmenlerden daha hassas davrandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin eğitim durumları ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Çocuk kitaplarının “*çocuğu hayata hazırlaması*” konusunda usta öğreticilerin öğretmenlere göre daha çok dikkat gösterdikleri tespit edilmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin *eğitim durumları* ile kitabın çocukta istenilen davranış değişikliği sağlaması arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Lisans mezunu olan öğretmenlerin, lise mezunu olan öğreticilere göre kitabın “*çocukta istenilen davranış değişikliği sağlaması*” konusunda daha olumlu düşüncelere sahip olduğu belirlenmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin *mesleki kıdemi* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. 15 yıl ve üstünde görev yapan öğretmenlerle, 1–5 yıl arası görev yapan öğretmenlerin fikirleri karşılaştırıldığında, 1–5 yıl arası görev yapan öğretmenlerin kitapta “*farklı kültürlerden de bahsedilmiş olması*” fikrine daha olumlu yaklaştığı ortaya çıkmıştır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin *mesleki kıdemi* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. 5–10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin kitabın “*çocuğun hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurması*” fikrine daha olumlu baktıkları belirlenmiştir.

2- Anne- Babalara Yönelik Sonuçlar

Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının *meslekleri* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında karşılaştırma yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular neticesinde resmi kurumlarda çalışan velilerin, diğer kategorilerdeki mesleklere sahip olan velilere göre kitap seçimi konusunda daha hassas oldukları ve detaylara daha çok dikkat ettikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının *yaşları* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri neticesinde kitabın kapağının ilgi çekici olması, kitabın çocuğu içinde yaşadığı hayata hazırlaması gerektiği kanısının yaşla birlikte artış gösterdiği tespit edilmiştir. Buna karşılık, kitabın farklı kültürlerden de bahsetmiş olması, kitabın çocuğa mutlaka bilgi vermesi gerektiği fikrinin yaşları küçük olan veliler tarafından daha çok benimsendiği belirlenmiştir.

Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının *cinsiyetleri* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasındaki farklılıklara bakılmıştır. Buna göre, babaların kitap kapağı, kitapta yazıdan çok resim bulunması, şiddet ve korku unsurlarının bulunmaması, hikâyenin bir plan dâhilinde anlatılması, farklı kültürlere yer verilmesi, çocuğun sebep-sonuç ilişkilerini kavraması, hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir

köprü kurması ve kitabın çocuğa drama yapmasına imkân vermesi konusunda annelere göre daha az duyarlılık gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının *eğitim durumları* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu doğrultuda eğitilmiş ailelerin, çocuklarına kitap seçerlerken dikkat etmeleri gereken konularda daha bilinçli ve özenli davrandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Okul öncesi dönemde olan çocukların anne-babalarının *sosyo-ekonomik düzeyi* ile çocuk kitaplarını değerlendirmeleri incelenmiş, ailelerin gelir durumunun çocuk kitabı seçimlerini etkilediği ortaya çıkmıştır. Aylık geliri düşük olan ailelerin, çocuk kitapları seçerken eğitsel özellikleri göz önünde bulundurmadıkları tespit edilmiştir.

B- ÖNERİLER

Okul öncesi öğretmenliği bölümünde çocuk edebiyatı dersine giren öğretim elemanları çocuk kitapları seçiminde sadece teorik bilgilere değil, aynı zamanda teorik bilgilerin gerçek yaşama uygulanması hususuna da özellikle dikkat etmelidirler.

Okul öncesinde çocuk kitaplarının önemi ve bu kitapların seçilmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar konusunda anne-baba ve öğretmenlere yönelik olarak konferans, sempozyum, panel gibi etkinlikler düzenlenebilir.

Çocuğa iyi örnek olabilmek için anne-baba ve öğretmenlerin de kaliteli kitap okuma alışkanlığını kazanmış olması gerekmektedir. Bu bağlamda bu alışkanlığı desteklemek için Milli Eğitim ve Halk Eğitimle işbirliği yapılarak, ailelerin de katıldığı kütüphane gezileri organize edilebilir.

Yayıncılar, yayınevleri, yazarlar, çizerler, kültür ve sanat dernekleri, kitabevleri çocuk kitaplarında bulunması gereken nitelikler konusunda daha çok bilgilendirilmeli ve bu özellikleri taşıyan kitaplar yayınlamaları konusunda teşvik edilmelidirler.

Halk eğitim gibi kurumlar, AÇEV gibi vakıflar tarafından, anne-babalar çocukların gelişimsel özellikleri konusunda bilgilendirilmeli, çocuk kitapları alırken bu özellikleri göz önünde bulundurmaları sağlanmalıdır.

Çocuk kitaplarının değerlendirilmesi konusunda sadece anne-baba ve okul öncesi öğretmenlerinin değil, çocuk kitapları yazarlarının, çizerlerinin, yayınevlerinin de görüşlerinin alındığı farklı araştırmalar yapılabilir.

Yapılan literatür taraması sonucunda, bu konuda araştırma yapanların genelde kitap incelemesi üzerinde durduğu, belirlenen kitaplar üzerinde yorumlar yaptıkları görülmüştür. Bundan sonra yapılacak olan araştırmalarda, gerek anne-babalarla, gerek öğretmenlerle görüşmeler yapılarak yeni sonuçlara ulaşılabilir.

EKLER**Sayfa No**

Ek.1 Anne-Baba Ve Öğretmenin Çocuk Kitapları İle İlgili Genel Görüş Listesi.....	106
Ek.2 Gruplandırılmış Anne-Baba Ve Öğretmenin Çocuk Kitapları İle İlgili Genel Görüşlerinin Listesi.....	109
Ek.3 Uzman Kanısına Sunulan Okul Öncesi Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Özellikleri.....	111
Ek.4 Afyonkarahisar Merkez İlçeye Bağlı Ana Sınıfları Ve Ana Okulları.....	113
Ek.5 Anne-Baba Ve Öğretmenlerin Okul Öncesi Çocuk Kitaplarını Değerlendirmesine Yönelik Anket Formu.....	115

Ek.1 ANNE-BABA VE ÖĞRETMENİN ÇOCUK KİTAPLARI İLE İLGİLİ GENEL GÖRÜŞ LİSTESİ

1. Çocuklara kitap alırken, cildinin dikilmiş(tel zımba yerine iple dikiş)olmasına dikkat ederim.
2. Çocuklara kitap seçerken cildinin suya ve darbeye dayanıklı malzemedan yapılmış olmasını isterim.
3. Kitapta kullanılan kâğıdın mat ve suya ve darbeye daha dayanıklı olmasına özellikle dikkat ederim.
4. Kitapta kapağın kitabın adını tanıtıcı ve açıklayıcı olması gerektiğini düşünüyorum.
5. Kitabın arka kapağında yazarın diğer çalışmalarıyla ilgili bilgi yerine, kitap ile ilgili resimlerin bulunmasını tercih ederim.
6. Kitapta iç kapağın bulunması benim için çok gerekli değildir.
7. Alacağımız kitaplarda sayfalardaki metinlerin kısa olmasının daha iyi olacağını düşünüyorum.
8. Resmin içine metinlerin yerleştirilmiş olması kitap seçimimi etkilemez.
9. Kitaptaki resimler çocuğun yakın çevresinden olmalıdır.
10. Kitaptaki resimler gerçeğe uygun olarak çizilmelidir.
11. Kitabın kapağındaki ve içindeki resimler ve renkler çocuğun ilgisini çekebilecek özellikte olmalıdır.
12. Resimlerin konuyla bağlantılı olmasına dikkat ederim.
13. Çocuğun gelişim düzeylerine uygun resimlerin kullanılması gerektiğini düşünüyorum.
14. Resimler belirli bir duygu ve düşünceyi belirli bir yönde mi yansıtıyor dikkat ederim.
15. Resimlerin estetik özellikte olmasına özen gösteririm.
16. Kitapta anlatılan olay planlı olarak ele alınmalıdır.
17. Kitabın içeriği çocuğun ilgi ve ihtiyacını karşılayabilecek düzeyde olmalıdır.
18. Kitabın içeriği çocuğun gelişim düzeyine uygun olmalıdır.
19. Kitabın içeriği çocuğun dil gelişimine göre olmalıdır
20. Çocuk kitapta yer alan kavramları rahatlıkla anlayabilmelidir.
21. Kitabın içeriği evrensel ahlak kurallarına uygun olmalıdır.
22. Kitabın içeriği çocuğun kendisini tanımasına fırsat vermelidir.
23. Kitaplar belirli bir dünya görüşünü yansıtmalıdır.
24. Kitabın içeriği çocuğun cinsel kimliğine göre ilgi çekici olmalıdır.
25. Kitabın içeriği, çocuğun farklı düşünmesini ve davranmasını engellemelidir.
26. Kitap belli bir inancı çocuğa aşılmalıdır.
27. Çocuk daha çok hayal ürünü olan kitaplara yönlendirilmelidir.
28. Kitapta çocuğu aktif kılacak sorular ve resimler bulunmalıdır.
29. Kitap anlatımında birden çok duyu organına hitap edilmelidir.
30. İfadelerde anlatım bozukluğu (kelime ve cümlelerin yanlış kullanılması) yapılmamış olmasına dikkat edilmelidir.
31. Gereksiz sözcük kullanımı yapılmış olmalıdır.
32. Çocukta anadil bilincinin gelişmesine yardımcı olmalıdır.
33. Cümleler çocuğun gelişim düzeyine göre basit, kısa ve ritmik olması önemlidir.
34. Kelimeler uyumlu ve çeşitleri az olmalıdır.

35. Kitapta yazım ve noktalama işaretlerine dikkat edilmiş olmalıdır.
36. Kitapta kullanılan yazı karakteri ve puntosu çocuğun seviyesine uygun olmalıdır.
37. Kitapta anlatılan konu çocuğun öz yaşantısı ile ilgili olmalıdır.
38. Kitapta herhangi bir dinin aşılması sakıncalıdır.
39. Kitap çocuğun davranış kazanmasını sağlarken, şiddet ve korku eylemlerini içeren duyguları hissettirmelidir.
40. Kitap çocuğun yaratıcılığını geliştirebilecek özellikleri mutlaka taşınmalıdır.
41. Kitapta dilbilgisi kurallarına uyulmuş olması, okul öncesi çocuk kitapları için çok gerekli bir özellik değildir.
42. Cümlelerin çocuğun kavrama düzeyine uygun olup olmamasına dikkat edilmelidir.
43. Kitapta Türkçe olmayan kelimelerin bulunması çocuğun ana dil bilincinin gelişmesine yardımcı olmalıdır.
44. Kitapta anlatılan konunun akışı çocuklara olayları sorgulama fırsatı vermek yerine neye göre nasıl davranması gerektiğini direkt söylemelidir.
45. Kitap çocuğun dilsel becerilerine(okuma, yazma, dinleme, konuşma) katkı sağlayacak şekilde olmalıdır.
46. Kitapta yazıdan çok resmin bulunması tercih edilmelidir.
47. Kitapta kapak çocuk için dikkat çekici olmalıdır.
48. Alınan kitapların farklı farklı boyutlarda olması yerine aynı boyutta olması gereklidir.
49. Sayfalarda yer alan resimlerin konuları önemlidir.
50. Resimlerin kitabı cazip kılmak adına süsleyici nitelikte olması yeterli olmalıdır.
51. Kitaptaki sayfalarda resim-metin oranının yarıdan fazla olması gerekmemektedir.
52. Kitapta yer verilen tema değişik yorumlar getirilebilir nitelikte olmalıdır.
53. Kitapta anlatılan olayları içeren konunun, tema ile olan ilişkisini koruması şarttır.
54. Kitapta içinde bulunan toplumun benimsediği ahlak kurallarına da yer verilmelidir.
55. Kitaptaki konu çocuğun mizah duygusunu da geliştirecek nitelikte olmalıdır.
56. Kitapta adı geçen kahramanların gerçekten uzak olması, çocukların okudukları eserlerdeki kişilere inanmakta güçlük çekmesine neden olur.
57. Çocuk yayınlarında kahraman çeşitliliği yerine, kahramanların niteliklerinde çeşitlilik sağlanmalıdır.
58. Olayları ve kahramanları daha net anlayabilmek için eser belli bir plan dâhilinde yazılmalıdır.
59. Kitapta anlatılmak istenen olayın anlatılma aşaması planlanırken, okuyucu kişinin, anlama kapasitesi de hesaba katılmalıdır.
60. Kitaptaki metinlerde çeşitli deyimlere yer verilmelidir.
61. Kitapta yer alan sözcükler(sıfat,..vb.) ve deyimler yerinde kullanılmalıdır.
62. Seçilen sözcükler yöresel olmalıdır.
63. Sözcükler çok sık kullanılan sözcükler olmalıdır.
64. Paragraflarda **etken çatılı fiiller** tercih edilmelidir.
65. Kitaptaki olayları anlatırken ifadeler tekrar edilmelidir.
66. Kitapta farklı kültürlerden de bahsedilmelidir
67. Kitap güzellik anlayışını artırmalıdır.
68. Kitapta sosyal hareketlerimizi kökleştirmeye yardımcı olacak konular ele alınmalıdır.
69. Kitap çocuğa mutlaka bilgi vermelidir.

70. Kitap, çocuğun belirli kavramlarla ilgili standartlar elde etmesine yardımcı olmalıdır.
71. Kitabın yazarının kim olduğu ve kültür seviyesi ile ilgili bilgi edinilmelidir.
72. Kitabın amacı içerikle bağdaşmalıdır.
73. Karakterler çocuğun dünyasında yer alan karakterler olmalıdır.
74. Kitapta yer alan metinlerde satır aralıkları, çocuğun kitabı algılayabilmesi için gerekli olan bir ölçüt değildir.
75. Kitap kelime ve kavram hazinesini geliştirecek nitelikte olmalıdır.
76. Çocuğa kaliteli kitap okuma alışkanlığı kazandırmalıdır.
77. Henüz kazanmadığı becerilerini destekleyici olmalıdır.
78. Kitap çocuğun sebep-sonuç ilişkisi kurmasına izin vermelidir.
79. Problem çözme becerisini geliştirmelidir.
80. Hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurmasını desteklemelidir.
81. İstendik davranış (gösterilmesi istenilen davranışlar) değişikliği oluşturabilmelidir.
82. Drama çalışmalarına imkân verebilecek bir kitap olmalıdır.
83. Çocuğun görsel okuma becerisini geliştirmeye yönelik resimler ve fotoğraflar içermelidir.
84. Resimler çocuğun dünyasında yer alan kavramlara ait olmalıdır.
85. Bu kitaplarda resme veya karikatüre yer verilmemeli, sadece fotoğraflar olmalıdır.
86. Her sayfaya bir görsel konulmalıdır.
87. Her sayfada en az dört görsel konulmalıdır.
88. Bu kitaplarda çizgi film kahramanlarına ait resimler bulunmalıdır.
89. TV Programları ile çocuk kitapları birbirini yalanlamamalıdır.
90. İnsan resimleri ile bitki ve hayvan resimleri yer almalıdır.
91. Eşya resimlerine çok yer vermekle çocuklar bilgilendirilebilir.
92. Doğadaki denge resimlerle anlatılabilir.
93. İnsan- doğa ilişkisi resimlerle anlatılmalıdır.
94. Kitaplarda yer alan resimler mantık dışı bir görüntü vermemelidir.
95. Görsel öğeler cümle kurma becerisini geliştirmeye yönelik olmalıdır.
96. Yazı olmamalı sadece görsel öğeler bulunmalıdır.
97. Kitaplarda görsel öğelerle yazı birlikte kullanılmalıdır.
98. Kitaplarda TV programlarında gördüğümüz karakterler bulunmamalıdır.
99. Bu kitaplardaki resimler ve metinler çocuğa paylaşmayı da öğretmelidir.
100. Bu kitaplarda fotoğraflarla birlikte soyut görsellerde yer almalıdır.
101. Kitapta yer alan resimler metinsiz hikayeyi anlatmada etkili olmalıdır.
102. Soyut kelimeler ve ifadeler resimlerle daha iyi ifade edilir.

Ek.2 GRUPLANDIRILMIŞ ANNE-BABA VE ÖĞRETMENİN ÇOCUK KİTAPLARI İLE İLGİLİ GENEL GÖRÜŞLERİNİN LİSTESİ

Çocuk Kitaplarının Dış Yapı Özellikleri

1. Çocuklara kitap alırken, cildinin iyi olmasına dikkat ederim.
2. Kitapta kullanılan kâğıdın mat, suya ve darbeye dayanıklı kâğıt olmasını tercih ederim.
3. Kitapta kullanılan yazı tipi ve büyüklüğü çocuğun seviyesine uygun olmalıdır.
4. Kitapta yer alan metinlerde satır aralıkları, çocuğun kitabı algılayabilmesi için gerekli olan bir ölçüt değildir.
5. Her sayfaya bir görsel konulmalıdır.
6. Kitap çocuğun yaratıcılığını geliştirebilecek özellikleri taşımalıdır.
7. Kitapta yazıdan çok resmin bulunması tercih edilmelidir.
8. Yazı olmamalı sadece görsel öğeler bulunmalıdır.
9. Kitaplarda görsel öğelerle yazı birlikte kullanılmalıdır.
10. Kitap güzellik anlayışını artırmalıdır.

Çocuk Kitaplarının Resimlendirme Özellikleri

11. Kitaptaki resimler çocuğun yakın çevresinden olmalıdır.
12. Kitaptaki resimler gerçeğe uygun olarak çizilmelidir.
13. Resimlerin konuyla bağlantılı olmasına dikkat ederim.
14. Resimlerin sanat değeri taşınmasına özen gösteririm.
15. Çocuğun görsel okuma becerisini geliştirmeye yönelik resimler ve fotoğraflar içermelidir.
16. Resimler çocuğun dünyasında yer alan kavramlara ait olmalıdır.
17. Eşya resimlerine çok yer vermekle çocuklar bilgilendirilebilir.
18. İnsan- doğa ilişkisi resimlerle anlatılmalıdır.
19. Görsel öğeler cümle kurma becerisini geliştirmeye yönelik olmalıdır.
20. Kitapta yer alan resimler metinsiz hikâyeyi anlatmada etkili olmalıdır.

Çocuk Kitaplarının İç Yapı Özellikleri

21. Kitabın içeriği çocuğun ilgi ve ihtiyacını karşılayabilecek düzeyde olmalıdır.
22. Kitabın içeriği çocuğun gelişim düzeyine uygun olmalıdır.
23. Çocuk kitapta yer alan kavramları rahatlıkla anlayabilmelidir.
24. Kitabın içeriği evrensel ahlak kurallarına uygun olmalıdır.
25. Kitaplar belirli bir dünya görüşünü yansıtmalıdır.
26. İfadelerde anlatım bozukluğu (kelime ve cümlelerin yanlış kullanılması) olmamasına dikkat edilmelidir.
27. Kitapta yazım ve noktalama işaretlerine dikkat edilmiş olmalıdır.
28. Kitap çocuğa şiddet ve korku eylemlerini içeren duyguları hissettirmemelidir.
29. Kitapta anlatılan konunun akışı çocuklara olayları sorgulama fırsatı vermek yerine neye göre nasıl davranması gerektiğini doğrudan söylemelidir.
30. Kitapta içinde bulunan toplumun benimsediği ahlak kurallarına da yer verilmelidir.

31. Kitaptaki konu çocuğun mizah duygusunu geliştirecek nitelikte olmalıdır.
32. Olayları ve kahramanları daha net anlayabilmek için eser belli bir plan dâhilinde yazılmalıdır.
33. Kitaptaki olayları anlatırken ifadeler tekrar edilmelidir.
34. Kitapta farklı kültürlerden de bahsedilmelidir.
35. Kitap çocuğa mutlaka bilgi vermelidir.
36. Kitabın amacı içerikle bağdaşmalıdır.
37. Karakterler çocuğun dünyasında yer alan karakterler olmalıdır.
38. Çocuğa kaliteli kitap okuma alışkanlığı kazandırmalıdır.
39. Kitap çocuğun sebep-sonuç ilişkisi kurmasına izin vermelidir.
40. Problem çözme becerisini geliştirmelidir.
41. Hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurmasını desteklemelidir.
42. İstendik davranış (gösterilmesi istenilen davranışlar) değişikliği oluşturabilmelidir.
43. Drama çalışmalarına imkân verebilecek bir kitap olmalıdır.
44. Kitapta çocuğu aktif kılacak sorular ve resimler bulunmalıdır.
45. Kitabın içeriği çocuğun cinsel kimliğine göre ilgi çekici olmalıdır.

Ek.3 UZMAN KANISINA SUNULAN OKUL ÖNCESİ ÇOCUK KİTAPLARINI DEĞERLENDİRME ÖZELLİKLERİ

(Ek'teki sorunlardan sizce araştırılması uygun gördüğünüz 30 soruyu belirlemenizi rica ediyorum.)

- ( ) Çocuklara kitap alırken, cildinin iyi olmasına dikkat ederim.
- ( ) Kitapta kullanılan kâğıdın mat, suya ve darbeye dayanıklı kâğıt olmasını tercih ederim.
- ( ) Kitapta kullanılan yazı tipi ve büyüklüğü çocuğun seviyesine uygun olmalıdır.
- ( ) Kitapta yer alan metinlerde satır aralıkları, çocuğun kitabı algılayabilmesi için gerekli olan bir ölçüt değildir.
- ( ) Her sayfaya bir görsel konulmalıdır.
- ( ) Kitaptaki resimler çocuğun yakın çevresinden olmalıdır.
- ( ) Kitaptaki resimler gerçeğe uygun olarak çizilmelidir.
- ( ) Resimlerin konuyla bağlantılı olmasına dikkat ederim.
- ( ) Resimlerin sanat değeri taşımasına özen gösteririm.
- ( ) Kitap çocuğun yaratıcılığını geliştirebilecek özellikleri taşımalıdır.
- ( ) Kitapta yazıdan çok resmin bulunması tercih edilmelidir.
- ( ) Çocuğun görsel okuma becerisini geliştirmeye yönelik resimler ve fotoğraflar içermelidir.
- ( ) Resimler çocuğun dünyasında yer alan kavramlara ait olmalıdır.
- ( ) Eşya resimlerine çok yer vermekle çocuklar bilgilendirilebilir.
- ( ) İnsan- doğa ilişkisi resimlerle anlatılmalıdır.
- ( ) Görsel öğeler cümle kurma becerisini geliştirmeye yönelik olmalıdır.
- ( ) Yazı olmamalı sadece görsel öğeler bulunmalıdır.
- ( ) Kitaplarda görsel öğelerle yazı birlikte kullanılmalıdır.
- ( ) Kitapta yer alan resimler metinsiz hikâyeyi anlatmada etkili olmalıdır.
- ( ) Kitabın içeriği çocuğun ilgi ve ihtiyacını karşılayabilecek düzeyde olmalıdır.
- ( ) Kitabın içeriği çocuğun gelişim düzeyine uygun olmalıdır.
- ( ) Çocuk kitapta yer alan kavramları rahatlıkla anlayabilmelidir.
- ( ) Kitabın içeriği evrensel ahlak kurallarına uygun olmalıdır.
- ( ) Kitaplar belirli bir dünya görüşünü yansıtmalıdır.
- ( ) İfadelerde anlatım bozukluğu (kelime ve cümlelerin yanlış kullanılması) olmamasına dikkat edilmelidir.
- ( ) Kitapta yazım ve noktalama işaretlerine dikkat edilmiş olmalıdır.
- ( ) Kitap çocuğa şiddet ve korku eylemlerini içeren duyguları hissettirmemelidir.
- ( ) Kitapta anlatılan konunun akışı çocuklara olayları sorgulama fırsatı vermek yerine neye göre nasıl davranması gerektiğini doğrudan söylemelidir.
- ( ) Kitapta içinde bulunan toplumun benimsediği ahlak kurallarına da yer verilmelidir.
- ( ) Kitaptaki konu çocuğun mizah duygusunu geliştirecek nitelikte olmalıdır.
- ( ) Olayları ve kahramanları daha net anlayabilmek için eser belli bir plan dâhilinde yazılmalıdır.
- ( ) Kitaptaki olayları anlatırken ifadeler tekrar edilmelidir.
- ( ) Kitapta farklı kültürlerden de bahsedilmelidir.
- ( ) Kitap güzellik anlayışını artırmalıdır.
- ( ) Kitap çocuğa mutlaka bilgi vermelidir.
- ( ) Kitabın amacı içerikle bağdaşmalıdır.

- ( ) Karakterler çocuğun dünyasında yer alan karakterler olmalıdır.
- ( ) Çocuğa kaliteli kitap okuma alışkanlığı kazandırmalıdır.
- ( ) Kitap çocuğun sebep-sonuç ilişkisi kurmasına izin vermelidir.
- ( ) Problem çözme becerisini geliştirmelidir.
- ( ) Hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurmasını desteklemelidir.
- ( ) İstendik davranış (gösterilmesi istenilen davranışlar) değişikliği oluşturabilmelidir.
- ( ) Drama çalışmalarına imkân verebilecek bir kitap olmalıdır.

Ek.4 AFYONKARAHİSAR MERKEZ İLÇEYE BAĞLI ANA SINIFLARI VE ANA OKULLARI

1. Asım Kocabıyık Anaokulu
2. Nenehatun Anaokulu
3. Özel Çağdaş Anaokulu
4. Özel Evim Sevgi Dünyası Anaokulu
5. Ali Çetinkaya And. Kız Mes. ve Kız Mes. Lisesi
6. Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu
7. Gedik Ahmet Paşa İlköğretim Okulu
8. Salar İlköğretim Okulu
9. Fatih İlköğretim Okulu
10. Çavdarlı Şehit Er Hüseyin Öğüt İlköğretim Okulu
11. Osman Atilla İlköğretim Okulu
12. Zübeyde Hanım And. Kız Mes. ve Kız Mes. Lisesi
13. Kızıldağ İlköğretim Okulu
14. Sülümenli İsmet Atilla İlköğretim Okulu
15. Atatürk İlköğretim Okulu
16. Şemsettin Karahisari İlköğretim Okulu
17. Özlem Özyurt İlköğretim Okulu
18. Erkmek İlköğretim Okulu
19. Yüksel Varlı İlköğretim Okulu
20. Cumhuriyet İlköğretim Okulu
21. Dumlupınar İlköğretim Okulu
22. Hacı Hayriye Özsoy İlköğretim Okulu
23. Hürriyet İlköğretim Okulu
24. Hisarbank 100. Yıl İlköğretim Okulu
25. Yörükoğlu Atilla Millik Akçin İlköğretim Okulu
26. Hüseyin Türkmen İlköğretim Okulu
27. Ekrem Yavuz İlköğretim Okulu
28. Ataköy İlköğretim Okulu
29. Nurettin Karaman İlköğretim Okulu
30. Namık Kemal İlköğretim Okulu
31. Öğretmen Saniye Sayıoğlu İlköğretim Okulu
32. Oruçoğlu İlköğretim Okulu
33. Kasımpaşa İlköğretim Okulu
34. Hacı Ahmet Özsoy İlköğretim Okulu
35. Yunus Emre İlköğretim Okulu
36. Çayırbağ İlköğretim Okulu
37. Büyükkalecik İlköğretim Okulu
38. Beyazıt İlköğretim Okulu
39. Özerler İlköğretim Okulu
40. Mareşal Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu
41. Ali Çetinkaya İlköğretim Okulu
42. Salar İlköğretim Okulu
43. Susuz İlköğretim Okulu
44. Hoca Ahmet Yesevi İlköğretim Okulu
45. Ticaret Borsası İlköğretim Okulu

46. Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu
47. Selçuklu İlköğretim Okulu
48. Mehmet Yağcıoğlu İlköğretim Okulu
49. Büyükkalecik Kocatepe İlköğretim Okulu
50. Ayşegül Arsoy Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
51. 75. Yıl Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
52. Kadaifçioğlu Kız Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
53. TED Afyon Koleji Özel İlköğretim Okulu
54. 27 Ağustos İlköğretim Okulu
55. Yavuz Selim İlköğretim Okulu
56. Salim Pancar İlköğretim Okulu
57. Değirmenayvalı İlköğretim Okulu
58. Çıkrık İlköğretim Okulu
59. Işıklar Kocatepe İlköğretim Okulu
60. Erenler İlköğretim Okulu
61. Kadınana İlköğretim Okulu
62. Kozluca İlköğretim Okulu
63. Kocatepe İlköğretim Okulu
64. Kışlacık İlköğretim Okulu
65. Kazım Özer İlköğretim Okulu
66. Karaaslan İlköğretim Okulu
67. Hüseyin Sümer İlköğretim Okulu
68. Sülün İlköğretim Okulu
69. Sülümenli Yavuz Selim İlköğretim Okulu
70. Sülümenli İlköğretim Okulu
71. Nuribey İsmet Atilla İlköğretim Okulu
72. Işıklar Dumlupnar İlköğretim Okulu
73. Değirmendere İlköğretim Okulu
74. Bostanlı Birleştirilmiş sınıflı İlköğretim Okulu
75. Beyazı İlköğretim Okulu
76. Belkaracaören İlköğretim Okulu
77. Küçük Kalecik İlköğretim Okulu
78. Küçük Çobanlı İlköğretim Okulu
79. Saraydüzü Şeh. Er Oğuz Akdağ İlköğretim Okulu
80. Sadıkbey İlköğretim Okulu
81. Fethibey İlköğretim Okulu
82. Köprülü İlköğretim Okulu
83. İsmail İlköğretim Okulu
84. Demirçevre İlköğretim Okulu
85. Gebeceler İlköğretim Okulu
86. Anıtkaya İlköğretim Okulu
87. AKÜ Çocuk Evi
88. Susuz Atatürk İlköğretim Okulu

**Ek.5 ANNE-BABA VE ÖĞRETMENLERİN OKUL ÖNCESİ ÇOCUK
KİTAPLARINI DEĞERLENDİRMESİNE YÖNELİK
ANKET FORMU**

Değerli Öğretmenler ve Anne-Babalar,
Bu anket okul öncesi öğretmenlerinin ve anne-babaların çocuk kitapları ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla düzenlenmiştir. Cevaplarınız saklı tutulup, sadece araştırmacı tarafından okunarak değerlendirilecektir. Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

Arş. Grv. Ayşegül GÜNDÜZ
Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

BÖLÜM I: GENEL BİLGİLER

A) ÖĞRETMENLER

1. Çalıştığınız ..... kurumdaki ..... göreviniz:

2. Doğum Tarihi: .....

3. Cinsiyetiniz:

Bay :

Bayan:

4. En Son Mezun Olduğunuz Okul:

Lise

Lisans:

Yüksek lisans

Doktora

5. Meslekteki Yılıınız:

1-5 Yıl

5-10 Yıl

10-15 Yıl

15 Yıl – Üstü

6. Okulunuzda ya da sınıfınızda bir kitaplığınız var mı?

Evet Hayır

B) ANNE-BABALAR

1. Mesleğiniz:.....
.....

2. Doğum Tarihi: .....

3. Cinsiyetiniz:

Bay :

Bayan:

4. En Son Mezun Olduğunuz Okul:

Lise

Lisans:

Yüksek lisans

Doktora

5. Aylık Geliriniz:

850-1.500

1.500 ve üstü

6. Evinizde bir kitaplığınız var mı?

Evet Hayır

BÖLÜM II: ANNE-BABA VE ÖĞRETMENİN ÇOCUK KİTAPLARI İLE İLGİLİ GENEL GÖRÜŞLERİ

Aşağıda düzenlenmiş olan anket çocuk kitapları ile ilgili görüşlerinizi içermektedir. Size en uygun gelen cevabı (✓) ile işaretleyiniz.

Görüş Bildiren İfadeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Kitabın kapağı ilgi çekici olmalıdır.					
2. Çocuklara kitap alırken, cildinin iyi olmasına dikkat ederim.					
3. Kitapta kullanılan kâğıdın mat, suya ve darbeye dayanıklı kâğıt olmasını tercih ederim.					
4. Kitapta kullanılan yazı tipi ve büyüklüğü önemli değildir.					
5. Kitapta yer alan metinlerde satır aralıkları, çocuğun kitabı okuyabilmesi için gerekli olan bir					

ölçüt değildir.					
6. Her sayfaya bir görsel öge konulmalıdır.					
7. Kitaptaki resimler çocuğun yakın çevresinden olmalıdır.					
8. Kitaptaki resimler gerçeğe uygun olarak çizilmelidir.					
9. Resimlerin konuyla bağlantılı olmasına dikkat edilmelidir.					
10. Kitapta yazıdan çok resmin bulunması tercih edilmelidir.					
11. Kitaplarda yazı ile birlikte görsel öğelerde kullanılmalıdır.					
12. Kitabın içeriği çocuğun ilgi ve ihtiyacını karşılayabilecek düzeyde olmalıdır.					
13. Kitabın içeriği çocuğun gelişim düzeyine uygun olmalıdır.					
14. Kitapta toplumun benimsediği ahlak kurallarına aykırı ifade ve resimler olmamalıdır.					
15. Kitabın dili anlaşılır olmalıdır.					
16. Kitapta yazım ve noktalama işaretleri o kadar önemli değildir.					
17. Kitap çocuğa şiddet ve korku eylemlerini içeren duyguları hissettirmemelidir.					
18. Kitap belirli bir plan dâhilinde yazılmış olmalıdır.					
19. Kitapta farklı kültürlerden de bahsedilmiş olmalıdır.					
20. Kitap çocuğa mutlaka bilgi vermelidir.					
21. Karakterler çocuğun dünyasında yer alan karakterler olmalıdır.					
22. Kitap çocuğun olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisi kurmasına izin vermelidir.					
23. Kitap, çocuğun problem çözme becerisini geliştirmelidir.					
24. Çocuğu içinde yaşadığı hayata hazırlamalıdır.					
25. Kitap, çocuğun hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü kurmasını desteklemelidir.					
26. Kitap, çocukta istenilen davranış değişikliklerini sağlamalıdır.					
27. Drama çalışmalarına imkân verebilecek bir kitap olmalıdır.					

KAYNAKÇA

AKBAYIR Sıddık, ŞAHİN Şerife, “ Yaş Gruplarına Göre Çocuklar İçin Edebiyat”,
Hece Dergisi, 104–105, 2005

AKIN Nükhet, Okul Öncesi Kurum Öğretmenlerinin Çocuk Kitaplarına Karşı Tutum ve Davranışları, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü), 1998

ALPAY Meral, “ Çocuk ve Kütüphanesi (Okul Öncesi Dönem)”, *Ya-Pa Okul Öncesi Eğitim Semineri*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1990

ARAL Neriman, BULUT Şenay, “ Anasınıflı Öğretmenlerinin Çocuk Kitaplarıyla Yaptıkları Uygulamaların İncelenmesi”, *Çağdaş Eğitim*, 278, Temmuz -Ağustos, 2001

BAŞARAN İbrahim Ethem, *Türkiye Eğitim Sistemi*, Yargıcı Matbaası, Ankara, 1996

CİRAVOĞLU Ömer, *Çocuk Edebiyatı*, Esin Yayınevi, İstanbul, 2000

ÇAKMAK Havise, 1974–1993 Yılları Arasında Türkçe Basılmış Resimli Öykü Kitaplarının Resimlendirme ve Fiziksel Özellikler Yönünden İncelenmesi, (Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü), 1994

ÇILGIN SINAR Alev, “Çocuğa Büyülü Bir Dünyanın Kapılarını Açmak”, *Milli Eğitim*, 35, Güz, 172, 2006

ÇOBAN Mehmet, “Şeriatçı Çocuk Kitaplarının Eğitsel Niteliği”, *Öğretmen Dünyası*, 222, 1998

DEMİRDÖĞEN Pınar, Milli Eğitim Tarafından Yayınlanan 6–15 Yaş Arası Çocukların

Okuyabileceği Kitapların Eğiticilik Ve Görsellik Açısından Tasnifi, Dil ve Anlatım Yönlerinden Eleştirel Bir Şekilde İncelenmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2003

DİLİDÜZGÜN Selahattin, “Çocuk Edebiyatı Kavramı”, *Çocuk Edebiyatı*, Editör Zeliha GÜNEŞ, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2004

DİLİDÜZGÜN Selahattin, *Çağdaş Çocuk Yazını*, YKY Yayınları, İstanbul, 1996

ENGİNÜN İnci, “Biyografik Romanların Çocuk Açısından Önemi Nedir?”, *Çocuk Edebiyatı*, Haz: ŞİRİN Mustafa Ruhi, , Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998

ERDOĞAN Fatih, “ Okul Öncesi Dönemde Edebiyat Zevki”, *9. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1993

ERSOY Osman, “Okul Öncesi Dönemde Kitabın Önemi”, *Ya-Pa 4. Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1986

GÖNEN Mübeccel, “ Okul Öncesi Çocuklar İçin Kitap Seçimi ”, *Okul Öncesi Eğitimcileri İçin El Kitabı*, Editör BİLİR Şule, YA-PA Yayınları, İstanbul, 1994

GÖNEN Mübeccel, “ Oyuncak ve Kitabın Çocuğun Gelişimi Açısından Önemi”, *Eğitim ve Bilim*, 13, 74, 1989

GÖNEN Mübeccel, “Okul Öncesi Çocuk Kitaplarının Özellikleri Nelerdir?” *Çocuk Edebiyatı*, Haz: ŞİRİN Mustafa Ruhi, , Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998

GÜLEÇ ÇAKMAK Havise, GEÇGEL Hulusi, *Çocuk Edebiyatı*, Kök Yayıncılık, Ankara, 2005

GÜRKAN Tanju, “ Okul Öncesi Eğitimde Kitap”, *9. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1993

GÜRLER Ümit, Çocuk Kitapları ve Anne Babanın Bu Konudaki Tutumları Üzerine Bir İnceleme, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 1999

KANDIR Adalet, “ Çocuk Gelişiminde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Yeri ve Önemi “ *Milli Eğitim Dergisi*, 151,
(<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/kandir.htm>)09.01.2007

KANTARCIOĞLU Selçuk, *Anaokulunda Eğitim*, M.E. B. Yayınları, İstanbul, 1998

KANTEMİR Enise, “ Çocuk Kitapları Sorunu”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1, 4, 1979

KIBRIS İbrahim, *Yeni Yüzyıl İçin Çocuk Edebiyatı*, Eylül Yayınevi, Ankara, 2000

MAHSERECİ Nalân, “ Çocuk kitaplarında dikkat edilmesi gereken eğitsel açıdan önemli noktalar “, *I.Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu*, Haz. SEVER Sedat, Ankara Üniversitesi Basımevi, 2000

NAS Recep, *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*, Ezgi Yayınları, Bursa, 2002

OĞUZKAN Ferhan, *Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2001

OĞUZKAN Şükran, ORAL Güler, *Kız Sanat Okulları İçin Okul Öncesi Eğitimi*, M.E. B. Yayınları, İstanbul, 1998

OKTAY Ayla , “ Çocuk Eğitiminde Edebiyat Ürünlerinden Nasıl Yararlanılır.”, *Çocuk Edebiyatı*, Haz: ŞİRİN Mustafa Ruhi, , Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998

OKTAY Ayla, AYÇİÇEĞİ Ayşe, “ Okul Öncesi Çocuk Kitaplarının Değerlendirilmesi”, *Yaşadıkça Eğitim*, 47, 1996

- ORAL Feridun, “Okul Öncesi Çocuk Kitabı Resimlemesinde Edebiyat ve Resimlemenin İlkelerinden Söz Eder misiniz?” *Çocuk Edebiyatı*, Haz: ŞİRİN Mustafa Ruhi, , Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998
- ÖZEL Ayşe, “Resimli Çocuk Kitaplarında Görsel Anlatımın Önemi“, *Yaşadıkça Eğitim*, 74, 75, 2002
- SENEMOĞLU Nuray, *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004
- SEVER Sedat, “ Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Yapısal ve Eğitsel Özellikler “
<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/kandir.htm> 30.01.2006
- SEVER Sedat, “Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklara Seslenen Kitaplarda Bulunması Gereken Temel Özellikler”, *Çocuk Edebiyatı*, Editör Zeliha GÜNEŞ, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2004
- SINAR Alev, “ Anaokulunda Çocuk Edebiyatı Üzerine Bazı Düşünceler”, 8. *Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1992
- ŞEN Servet, “ Okul Öncesi Çocuklarının Kavram Gelişimlerine Etkisi Yönünden Öykü ve Masal Kitaplarının İncelenmesi”, *Omep Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı*”, Editör HAKTANIR Gelengül, GÜLER Tülin, YA-PA Yayınları, İstanbul, 2004
- ŞİRİN Mustafa Ruhi , “Çocuk Şiiri Nedir? Çocuk Şiirinin Estetik Değeri Ne Olmalıdır?”, *Çocuk Edebiyatı*, Haz: ŞİRİN Mustafa Ruhi, , Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998
- TDK, *Türkçe Sözlük*, TDK Yayınları, Ankara,1998
- TUNCER Nilüfer, “ Çizgi Romanların Denetim Altına Alınabilmeleri İçin Başka

Ülkelerde Neler Yapılmıştır? Ülkemizde de Denetim Yapılmakta mıdır? ”, *Çocuk Edebiyatı*, Haz: ŞİRİN Mustafa Ruhi, , Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998,s.269

TUNCER Nilüfer, “ İyi Bir Biyografide Ne Gibi Özellikler Bulunmalıdır? ”, *Çocuk Edebiyatı*, Haz: ŞİRİN Mustafa Ruhi, , Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998

TUNCER Nilüfer, “ Şiirin Çocuklara Yakın Gelmesinin Nedenlerini Kısaca Açıklar mısınız? ”, *Çocuk Edebiyatı*, Haz: ŞİRİN Mustafa Ruhi, , Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998

TURLA Ayşe, “ Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Kitap Seçerken Dikkat Edilecek Noktalar ve Ailelere ve Öğretmenlere Düşen Görevler”, *Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 2001

TÜR Gülseren,” Okul Öncesi Eğitimde Kitap Seçimi”, *Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 2001

UZMEN Selay, MAĞDEN Duyan, “ Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Prososyal Davranışlarının Resimli Çocuk Kitapları İle Desteklenmesi “ *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15, 2002

YALÇIN Alemdar, AYTAŞ Gıyasettin, *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002

YAPICI Şenay, YAPICI Mehmet, *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2005

YAVUZ HELİMOĞLU Muhsine, “Çocuk Gelişiminde ve Eğitiminde Masalların İşlevi”, *I. Ulusal Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi*, Ankara, 1997

<http://www.metu.edu.tr/~e123549/project/cocukedebyati.htm> /25.05.2005,s.1